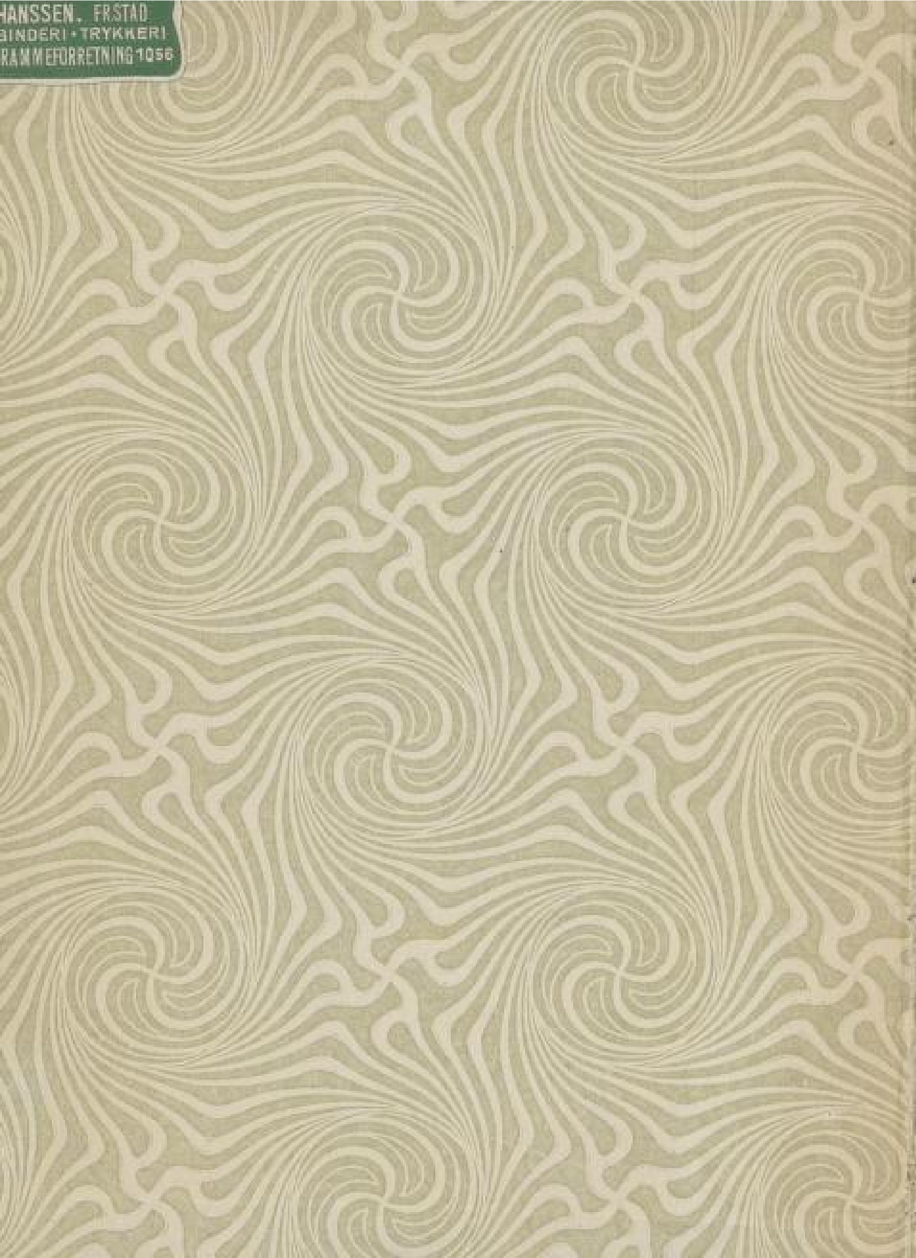
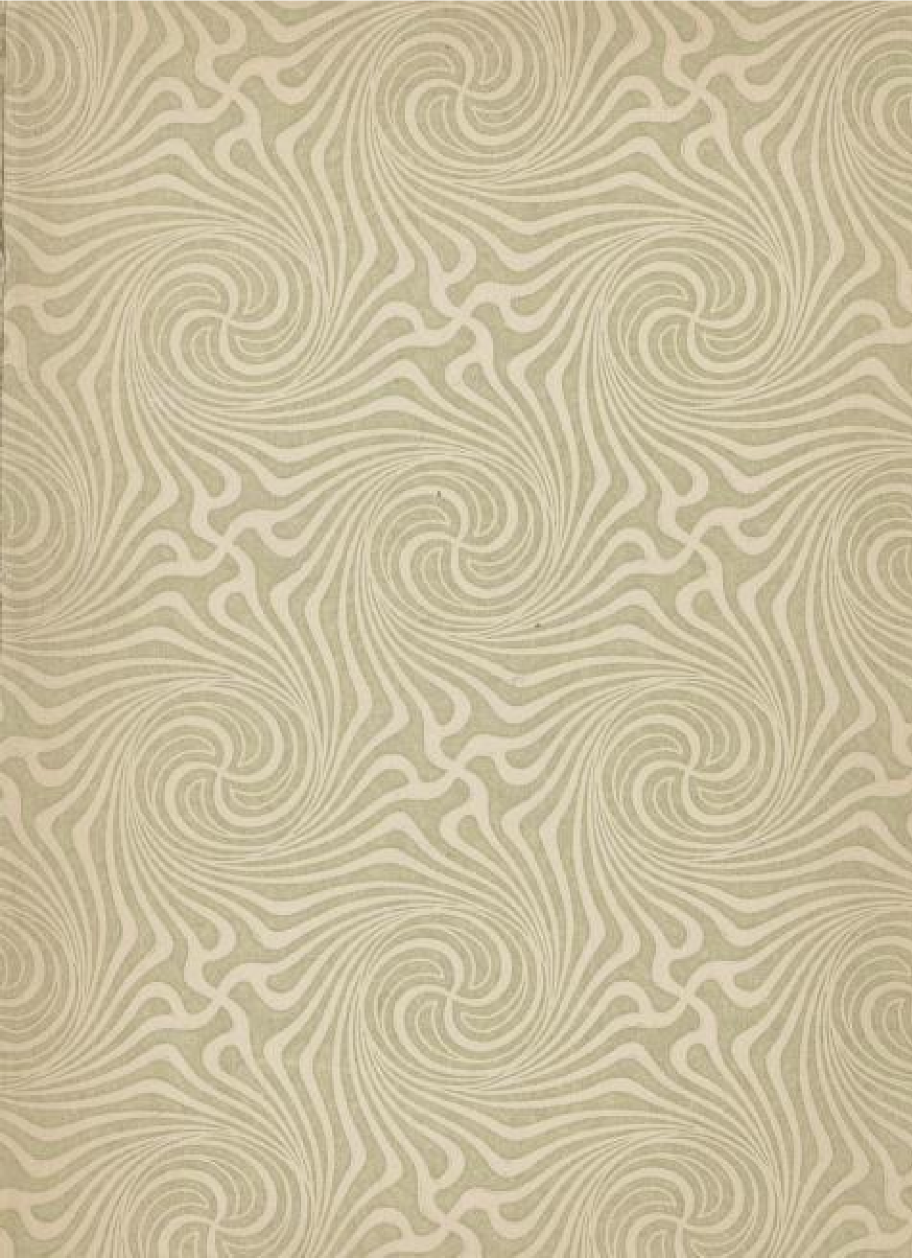

HANSSEN. FRSTAD
BINDERI • TRYKKERI
RAMMEFORRETNING 1056

PRÆRIENS SAGA

KRISTOFER JANSON

PRÆRIENS SAGA

FØRTÆLLINGER FRA AMERIKA

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
KØBENHAVN OG KRISTIANIA
1904

Efter Udgaven af 1885.

Fr. Bagges Bogtrykkeri. — Kjøbenhavn.

INDHOLD

KVINDEN SKAL VÆRE MANDEN UNDERDANIG

I.

Hun var kommen af „bedre Folk". Hendes Mo'r var en Embedsmands Enke, som flyttede paa Landet, fordi der skulde være billigere at leve. Børnene var dengang endnu smaa. Moderen havde ikke Raad til at holde nogen Privatlærer, saa maatte de lade sig nøie med den Smule Kundskab, som Almuskolen kunde meddele, og hvad ellers Moderen kunde lægge til af sit eget. Der var ogsaa en Folkehøiskole i Bygden, som de drog sig Nytte af. Men Slægtens Hjerner var udviklede til Tørst efter Dannelse, saa Emma slugte alt af Bøger, hun kunde faa fat i. Særlig længtede hun efter at læse og høre om fremmede Lande, da hun aldrig havde Haab om at se dem. Saa blev hun forelsket i Gaardsgutten. Han var en Husmandssøn, var straalende vakker, men havde ingen Ting lært. Emma var fin og spæd, skjønt sund af Legeme, yndig og bly. Kanske det var derfor hun følte sig tiltrukken af den svulmende Mandskraft hos denne sin Ven, som havde gjort hende saa mange Tjenester, skaaret Fløiter til hende og lært hende at gaa paa Ski. Ola havde og de mest spillende Øine og det stærkest krusede Haar, man kunde se. Han var velvoksen, kraftig og smidig og havde aldrig været en Dag syg. Han havde en Slægtning over i Amerika, som sendte ham „Skandinaven", og denne

blev da hans anden Bibel. Han studerede den sammen med Emma, hun forklarede et og andet ud af sit geografiske Forraad, og disse to byggede da sammen Luftkasteller om Livet paa Prærien og i Skogene og legte sin Fantasi ind i de fremmede Forhold. Amerika blev et Foreningsbaand imellem dem, et Land for Frihed og Eventyr. Emma vidste godt, at Moderen vilde blive bedrøvet og sætte sig imod en saadan Forbindelse, og Amerika stod atter som den eneste mulige Løsning paa Forviklingen. Hun begyndte ivrigt, men hemmeligt at studere Engelsk. Der kom jevnlig mere og mere skrigende Bekjendtgjørelser om alle de Herligheder, som ventede Emigranterne, nu da Jernbanerne havde aabnet det indre Lands Skatte. Længselen tog stærkere og stærkere Fart, bredere og bredere Vingeslag, og Kjærligheden hidsede den. Saa fløi da disse to Unge som to letsindige Fugle over Verdenshavet, efterladende et angerfuldt Brev, hvori der bønfaldtes om Tilgivelse, og hvor hele Sagen fremstilledes. Komne paa Amerikas Jordbund, opsøgte de en norsk Præst og bleve viede. Præsten oplæste hele det endeløse lutherske Ritual, om al den Forbandelse, som klæbede ved Ægtestanden, at hun skulde føde sine Børn med Smerte, og at hun skulde være sin Mand underdanig; men Emma hørte paa det bare som en Susen i Træerne, der sang ind hendes Livs Lykke. De mærkede dog snart, at Bekjendtgjørelserne i „Skandinaven" havde sine „Menner", at alt ikke gik fuldt saa glat, som der stod beskrevet; men det var som Hindringerne bare sporede deres Mod. De levede lykkeligt som to Fugle paa Kvisten, elskede og sang og arbeidede af Hjertens Lyst. For den sidste Rest af Penge fra det gamle Land havde Ola faaet sig et Spand Okser, og nu bar det ud paa vilde Prærien med dem til deres nye „homestead".

II.

Hullet i Bakken! med Bækken, som rinder lige forbi — Ægget, hvoraf senere „Loghuset" skal krybe frem — hvormeget af Farmerens Historie gjemmer ikke det! Hvormeget af Bondens kraftigste Ungdom og gyldne Drømme har det ikke huset! Der, hvor man stupende træt sank ned paa sin Halmseng og drog Skindfelden over Ansigtet, at det ikke skulde sne eller regne formeget gjennem det utætte Tag — der, hvor man ikke tog det saa nøie, om den iskolde Træk stod indigjennem den grisne Dør og fik Fødderne til at stivne, mens Overkroppen stegtes ved den umaadelige Hede, som stod fra den lille Ovn, pakket fuld af Hø; der, hvor det første og det andet Barn fødtes; der, hvor Møblementet bestod af et Bord, gjort af et gammelt Kasselaag, spigret fast i Væggen, samt af to Krakke med Fødder af krogede Trærødder, man har pløiet op fra Jorden; der, hvor man lagde Grunden til al den Gigt og Rheumatisme, som paa den gamle Alder skal kroge Ryggen og gjøre Livet pinsomt; der, hvor det eneste, som skal holde Ens Mod oppe, er at se, hvorledes Farmen og dermed Velstanden vokser Aar for Aar; der, hvor man saar ned sin Ungdoms Helse og høster igjen Frihed fra Næringssorg og materielt Grundlag for sine Børns Fremtid.

Man maa være ung og besjælet af Haab og Arbeidslyst for at holde ud et saadant Liv. De var det baade Emma og hendes Mand, og det gik. Han havde Husmandsfordringer til Livets Behageligheder, og de er ikke store; hun havde Eventyrlysten og Følelsen af den ubundne Frihed ved dette deres nye Liv fjernt fra alle Folk, henvist udelukkende til dem selv, boende som paa en Oase mellem Himmel og Jord derude paa den uendelige Prærie. Der gik et Aar og to Aar og mange Aar; men saa begyndte Hel-

breden at slaa op for hende. For hvert nyt Barn, de fik, blev hun svagere og svagere, blev hendes Pligters Byrde tyngre og tyngre. Livet herude havde ikke længer det nye fængslende, det blev den dagligdagse Vane, det blev bare Trældom uden Poesi. Hun tænkte paa sig og sine Veninder derhjemme, som sad og læste Bondenoveller og sværmede for Landlivets Idyl — ak, de skulde komme her og forsøge. Det er en bekjendt og sørgelig Kjendsgjerning, at en hel Del af de ulykkelige, som fylder Sindssygeasylerne i Amerika, er Farmerkoner, der er blevne sindssvage af Overanstrengelse. Religionen, som skulde holde dem oppe og give dem Trøst, er budt dem som en Skrækkens, som en Helvedes Religion istedetfor Himlens, og Frygten for Helvede gjør det da af med den Smule Livskraft og sjælelige Sundhed, som endnu kan være igjen. Det er Konen, som maa op den iskolde Morgen og gjøre op i Ovnene, det er hende, som maa skrubbe de raa Gulve og holde Huset indvendig rent, det er hende, som maa melke Kreaturerne og stelle med Fjøset, det er hende, som skal drage Omsorg for Børnene og skaffe dem Klæder, det er hende, som i Saaningens og Høstens Tider maa gjøre en fuld Kars Arbeide foruden sine øvrige daglige Pligter. Det kan holdes ud dette, naar man har Raad til at holde Tjenestefolk eller Børneflokken er liden; men hvor dette ikke er Tilfældet, og Børneflokken vokser, mens Helbreden aftager, der dræber det i Tidens Længde. Derfor ser man saa mange Farmerkoner i Amerika blege, rynkede, udslidte før Tiden.

Emmas Mand kunde ikke forstaa, at man ikke kunde gjøre det samme Maal af Arbeide, naar man var syg, som naar man var frisk; han kunde overhovedet ikke forstaa, at nogen var syg, thi han havde aldrig været det selv. Og naar da Emma en sjelden Gang beklagede sig, og slog

paa, at han maatte se til at skaffe hende en Tjenestepige, spurgte han hende, om hun var gal, om det var Frøkennykkerne, som stak i hende igjen, straks de fik lidt mellem Hænderne. „Du vil vel snart have baade Vogn og Heste og Tjener bag," sagde han. Da taug Emma; men nu følte hun stærkere og stærkere Dag for Dag Forskjellen mellem dem i Dannelse, og hvad Lidelse den bragte. Hendes Mand havde ingen Ting lært, selvfølgelig havde han ingen Interesser. Hans eneste Lidenskab var at bygge sig og sin Familie op til Velstand og Anseelse. Paa denne Lidenskab samlede han alle sine legemlige og aandelige Evner, den gjorde ham baade gjerrig og smaalig. Nu da den første Elskovs Poesi var dunstet bort, stod han igjen som en kold og haard Egoist. Hans Raahed lod ham ikke føle sin Hustrus Savn af aandeligt Liv. Emma saa, at hendes Mands eneste Maal var at samle Velstand ved Arbeide og Paapasselighed Nat og Dag. At fylde det Svælg, der skilte ham fra dette Maal, var hans eneste Tanke; han kunde med koldt Blod kaste ned i det sin Hustru og sine Børn. Al Ting blev vurderet alene i Forhold til det. Emma saa, at hun blev betragtet aldeles som et Arbeidsdyr, som en Ko eller som en Hest, der vurderedes efter den Nytte, det gjorde. Hun begyndte at føle sig ensom og grændseløs ulykkelig. Ikke et Liv at tale med, ikke en Bog eller Avis at læse i, kun Trældom, en evindelig, glædeløs Trældom.

Stundom kunde man finde hende med en Melkekolle eller en anden Ting i Haanden og med et aandsfraværende Blik sidde paa Bakken udenfor Huset og stirre ind i den nedgaaende Sol. Hele Sommeraftenens Ynde var bredt over Prærien, det saftige, knæhøie, grove Græs vaiede for den sagte Bris, Valmuer og brandrøde Liljer kneisede mellem al denne grønne Yppighed, Smaafugle sad og vuggede sig paa Straaene, og Himmel og Jord svøbte sig ind

i en Kaabe af bløde, skinnende Farver. Hvor her var deiligt! Og dog saa hun ikke denne Deilighed, som engang havde fængslet hende saa. Hun tænkte paa Mo'rs lune Dagligstue hjemme i Norge, hun saa den Gamle sidde der med sit Strikketøi og sine Briller, hun tænkte paa sine Barnedrømme, paa Folkehøiskolen med sin Poesi og Sang, hun begyndte at nynne en af de Sange, hun havde lært der: „Jeg har baaret Lærkens Vinge" — og saa brast hun i Graad, i tung bitterlig Graad, og hun syntes, det var forfærdeligt at leve.

III.

Hullet i Bakken var forsvundet, selv Loghuset, dets Efterfølger, var omgjort til Ildhus, og som Vaaningshus prangede nu en hvidmalet Bygning med nærliggende Stald og Laave. Den øde Prærie var forvandlet til bølgende Hvede- og Maisagre, Folk havde setlet ind, mestendels Norske. Der var bygget et Skolehus, og man havde faaet norsk Præst. Emmas Mand var som den første Setler paa Stedet ogsaa den mest ansete; han var valgt til Præstens Medhjælper, og Præsten regnede ham som sin høire Haand. Ola følte sig smigret ved al denne Tillid og sluttede sig ogsaa til Præsten helt og fuldt. Hans medfødte Snuhed fandt snart ud, at Præsten var en Mand, han kunde bruge; der fulgte slig Kommando med ham, han holdt paa Autoriteten og den „rene Lære". Især likte Ola godt, at Præsten saa strengt prædikede om Kvindens Underdanighed, og advarede mod disse Tidens oprørske Aander, der vilde forvrænge Herrens aabenbarede Ord og gjøre Kvinden til Mandens Lige. „En ret Kvinde vil ikke vælge anden Stilling end den ydmyge under sin Mands Herredømme, fordi den tilfredsstiller hendes Sjæls

Trang, og fordi den er velbehagelig for Herren", sagde Præsten. Emma hørte en saadan Prædiken en Gang, og hun vidste altsaa, hvad hun kunde vente fra den Kant. Hun havde glædet sig saa til, at Præsten skulde komme op, det var dog et dannet Menneske at faa snakke med — saa fik hun dette. Hun saa, at Præsten følte sig mere tiltrukket af Mandens Omgang end af hendes, ventelig fordi han kunde have ham i Lommen. Saa blev hun taus. Nu var hendes eneste Trøst, at Børnene dog skulde faa Anledning til at lære noget, nu da der var kommet „Common-Skole"; saa kommer Manden en Dag hjem og siger, at Børnene skal tages ud af Skolen, fordi de bare oplærtes i Skøierstreger paa Common-Skolen, de blev bare Hedninger der, det havde Præsten sagt. Man skulde se at faa en norsk Skole istand, hvor de kunde lære Katekisme og Pontoppidan som i det gamle Land. Emma vidste, det nyttede ikke at protestere. Nu skulde altsaa Børnene atter gaa for Lud og koldt Vand ligesom før; thi hun vidste, at denne norske Skole blev man aldrig enig om. Havde hun bare havt Tid, skulde hun selv læst med dem; men hun havde jo aldrig et Øiebliks Pusterum. Grædende tog hun deres engelske Bøger og gjemte dem i en Kiste. Hun stjal sig til en og anden Stund at tage dem frem og stave med Børnene, men hvergang Manden eller Præsten kom, maatte de gjemme Bøgerne paa Loftet.

Det led ud mod Vinteren; man ventede de første Snestorme. Da var det en Kveld, Ola blev længere ude end sædvanlig. Faretruende tykke Skyer havde samlet sig i Horizonten, skjønt Dagen havde været stille og klar. Man kunde alt i det Fjerne høre som en dump Brølen af Stormuhyret, som kom for at kræve sit Bytte. Emma speidede ængstelig ud Vinduet efter sin Mand og stængte Dørene; der begyndte alt Stormen at ruske i Huset. Endelig hører

hun Trak af Mennesker udenfor og Lyden af en Hestehov; hun aabnede Døren saavidt paa Klem; der stod Ola, holdende en Hest i Bidslet med den ene Haand og om Armen paa en Dame med den anden. Han stemmede Ryggen mod Vinden for at beskytte hende. Da han saa Emmas Ansigt i Dørsprækken, raabte han med sine Lungers fulde Kraft: „tag mod hende saalænge, til jeg faar bundet op Hesten hendes i Ly og støttet Huset med nogle Planker." Emma drog den forskrækkede og skjelvende Dame ind, og Ola forsvandt bag Huset. Damen sank ned paa en Stol ved Ovnen, og det var med Nød og Neppe, hun fik fortalt, at hun var paa Reise til en Broder, som eiede en Farm en 12 Mile vestenfor. Hun var bleven overrasket af Stormen midt ude paa Prærien og havde vist været omkommen, havde ikke Emmas Mand været i Nærheden og hørt hendes Raab. Kjøretøiet var blæst overende, og det ene Hjul knækket. Ola havde da spændt Hesten fra og mere baaret end ledet hende hid. Hun kunde ikke noksom rose hans Hjelpsomhed og Kraft. En Stund efter kom Ola ind. „Du har vel stelt Kreaturerne til Natten?" spurgte han barskt og kort.

„Jeg har ikke rukket saa langt," svarede Emma stilfærdigt, „det er desuden ikke Tiden endnu."

„Men ser du da ikke, det ryger op en Snestorm, Kjerring? — den kan gjerne vare baade en og to Døgn. Fort ud, før det blir for sent."

„Kunde ikke du hjelpe mig, saa gik det fortere," sagde Emma.

„Hjelpe dig? Jeg har min Sæl nok med at støtte Huset, at ikke baade du og Ungerne skal blæse ned i Nat."

Dermed forsvandt han atter, og Emma tog skyndsomt sine Melkebytter, bad den Fremmede om Undskyldning, samt om at laase Døren efter hende. Den Frem-

mede gjorde saa, satte sig derpaa atter hen til Ovnen, saa sig rundt om i sit nye Tilflugtssted og opdagede nu en tre, fire forskrækkede Barnehoder tittende paa sig fra forskjellige Senge og bag Hjørneskabet. Den mindste begyndte at storhyle og blev tysset paa af en af sine *Smaa*sødskende, som laa med hende. Damen var netop paa Vei hen til dem, da hun hørte et heftigt Dunk imod Døren og et svagt Skrig. Hun saa ud Vinduet. Emma laa foran Døren besvimet med sine Bytter i Haanden. Vinden havde kaste hende tilbage, før hun naaede Fjøset. Damen aabnede Døren, hele Stormen stod hylende ind, alt af løst i Værelset hvirvlede rundt, Tallerkenerne ramlede ned af Hylden, Gryderne af Ovnen, Ungerne samskreg; hun fik drage den bevidstløse ind; men Døren var det hende ikke muligt at faa igjen? Hun raabte paa Hjelp, men den hvinende Vind overdøvede alle hendes Anstrengelser. Da kom Ola. Han maatte lægge sig ned paa fire og krybe for ikke at blæse bort. „For Guds Skyld Døren igjen!" raabte han, før han endnu var kommen gjennem den.

„Jeg kan ikke!" raabte den fortvivlede Dame og rev og rev i med sine uvante Hænder. Da tog Ola Tag. Han passede paa, mens Stormen drog Aande. Med et Sæt var Døren i og Skaadden for. „Og nu Lemmerne for Vinduerne!"

„Men se paa hende der," raabte Damen og pegte paa Emma, som endnu laa paa Gulvet med sine Bytter krampagtig i Haanden.

„Lad hende ligge, Livet først," svarede Manden og ifærd med Vinduerne. Snart var Værelset mørkt som i en Grav, Lampen blev tændt, og man sad bare og ventede paa, at noget skulde hænde. Ola havde reist Emma op, og Damen havde vædet hendes Tindinger med Vand og Eddike samt vasket et Saar i Hovedet, hvorfra der flød

Blod. „Gav du saa Kjørene?" var det første, som mødte hende, da hun slog Øinene op.

„Nei!" svarte hun mat.

„Saa for Fanden!" udbrød Ola, og kradsede sig i Hovedet. Han havde flere Gange Haanden paa Dørklinken, om han skulde forsøge at naa Stalden; men nei — det gik paa Livet løst — og selv om han naaede frem, vilde han ikke kunne naa tilbage. Han maatte give det op og lade staa til. Stormen tog til. Vinduerne klirrede og Huset rystede og stønnede i alle sine Sammenføininger. Det havde lagt sig til med Snekave ataat, saa man ingenting kunde se uden en hvid piskende Skodde, som naade fra Himmel til Jord og hvirvlede sig om alle Gjenstande. „Gud hjelpe alle dem, som er ude", sukkede Emma.

„Gud hjelpe dem, som er inde ogsaa," svarede Ola, „op med Kjelderlemmen, lad os faa Børnene ned i Kjelderen!" De flyttede nogle Træbænke og Sengklæder ned i Kjelderen, og bar saa Børnene ned. Dernede i det fugtige Hul med en kvælende Os af alle Slags Madvarer var det alligevel tryggere, man hørte ikke saameget til Vindens skjærende Hvinen, følte ikke saameget til Stødene, der ligsom løftede Huset fra Grunden og satte det ned igjen. Saa sad de da trykkede sammen hernede og lyttede og lyttede. Ingen var istand til at tale om noget andet end Stormen. Hørte de et eller andet usædvanligt Brag, undredes de paa, om det var Stalden som gik eller Høstakkene eller Naboens Farm. Børnene skreg efter Vand og Mad. Ola maatte liste sig forsigtigt op og bringe det ned. Man torde ikke gjøre op nogen Varme. Et Døgn sad de nede i Kjelderen, Børnene laa dels paa Bænkene, dels sammenkrøbne paa Mamas Fang. Da var det som Stormen sagtnede saa meget, at man kunde vove sig op uden Fare og faa kogt lidt Mad. Man vidste ikke, enten det var

Nat eller Dag, det var lige mørkt. Men endnu var det umuligt at vove sig ud. Dørene var aldeles tilføgne, og den hvide hvirvlende Skodde vedblev, saa man hverken kunde finde Vei eller Sti. Imellem Vindstødene kunde de høre de saare Støn af de forskræmte og sultne Kreaturer ude i Stalden. Hver Gang de lod sig høre, for der som en nervøs Trækning gjennem Olas Krop, han reiste sig, gik urolig op og ned og smaabandede. Flere Gange forsøgte han at komme ud, hver Gang maatte han opgive det. Det led alt paa det tredie Døgn, og endnu hvirvlede Sneen lige hvid derude, endnu hørte de den ubønhørlige Hylen af Stormen. Vandbeholdningen havde sluppet op; men de slog Hul paa Ruden og tog af Sneen udenfor. Lemmerne var blevne fjernede, saa man saa, hvorledes Sneen havde lagt sig som en beskyttende Vold om Huset, aldeles begravet det. Endelig paa det fjerde Døgn blev alt stille, og Himmelen klarnede. Men hvorledes komme ud? De maatte aabne Døren, og med Økse, Spade og Grev bore sig en Gang i Retningen af Staldene og Fjøset. Ola arbeidede feberagtigt, og de andre hjalp ham; men det var, som det var besluttet, at han skulde ødelægges denne Gang. Først den femte Dags Kveld naaede han frem. Døren gik indvendig fra udad, det var umuligt at komme ind den Vei. Ola maatte op paa Taget, hugge sig Hul og hisse sig ned igjennem ved et Toug. Der hørtes saa betænkeligt stille derinde. Damen og Emma var gaaede ind igjen i Huset for at tilse Børnene og sætte paa varm Drikke til Kreaturerne. Da kommer pludselig Ola ind aldeles ligbleg, hans Næsebor dirrede, Læberne var hvide, og der stod formelig Skum i Mundvigerne. Hans Øine funklede uhyggeligt, hans høire Haand var knyttet; da han kom imod Emma, fik hun en pludselig Angest over sig,

at nu vilde han slaa hende ihjel. „Fire Kjør styrtede paa Baasen, de øvrige holder paa at krepere, og det altsammen bare for din Skyld, din Bytrave!" Der løftede han den knyttede Haand. „Ola!" raabte hun og strakte Hænderne afværgende mod ham. Der faldt Slaget, saa hun sank i Knæ. Og da det første Slag var faldet, var det som en Skranke var brudt, der regnede Slag paa Slag over hende, og jo mere han slog, jo sintere blev han. Den fremmede Dame kastede sig imellem og rev i ham. „For Himlens Skyld, Mand! er De gal, De myrder hende!" raabte hun. Ola kastede den Fremmede som en Vott tilside og brølede: „gaa væk! siger jeg! gaa væk! pas De Deres egne Affærer eller ved Gud, De skal gaa samme Vei." Han tog Emma i hendes Haarfletter, drog hende over Gulvet og spændte hende ud gjennem den aabnede Dør. „Se saa! nu kan du se til at faa Liv i Kreaturerne dine!" raabte han. Saa rev han sig i Haaret: „Ruineret! ødelagt! alle Korn- og Høstakkene hvirvlede væk!" Han brast i heftig Graad, skyndte sig ud den anden Dør, og viste sig ikke hele Dagen.

Den fremmede Dame stod forstenet, saa skyndte hun sig ud, tog den stakkels forslaaede Skabning, som laa der, drog hende ind, badede hendes opsvulmede og blødende Ansigt og fik hende i Seng. Hun vidste ikke, om Emma var ved Sands og Samling; hun bare laa og stønnede: „lad mig dø! aa lad mig dø!" Den fremmede Dame følte med en Gang slig Medlidenhed med denne stakkels Kvinde, at hun skulde givet hvad det var for at lindre hende. Grædende lagde hun sit Hoved ned paa Emmas Pude i hendes Arm og klappede hende paa Kinden. Der opstod en stille Forstaaelse dem imellem, et inderligt Venskab uden at der var talt et Ord. Den Fremmedes fine, takt-

fulde Omsorg gjorde Emma saa godt, hun følte, at her var endelig En, som kunde og vilde forstaa hende.

Emma blev liggende flere Dage. Damen havde taget Vagt ved hendes Seng og veg ikke fra hende. Hun byttede stadig Vandklude paa hendes ophovnede Kinder og Læber. Emma forsøgte flere Gange at tale; men det smertede hende for meget. Saa saa hun bare paa den Fremmede med Øine fulde af Taknemlighed og trykkede hendes Haand. Ola sneg sig om halvt skamfuld og dog i Grunden med indædt Harme. Han saa flere Gange bort paa Sengen, hvor Emma laa, men han turde ingen Ting sige eller gjøre, saalænge den fremmede Dame sad der som hendes beskyttende Engel. Han havde i al Stilhed faaet fat i en Kone til midlertidig Hjelp.

Endelig kom Dagen, da Emma og den Fremmede rigtig fik tale ud til hverandre. Damen var det, som begyndte; hun saa det var dette, Emma længtede efter.

„Har De havt det længe saadan?" spurgte hun hviskende og saa paa Emma med kjærlige Øine.

„Det er første Gang, han har lagt Haand paa mig, det blir ikke den sidste," svarede Emma.

„Men hvorfor blir De da hos ham?" spurgte Damen.

Emma saa aandsfraværende ud for sig.

„Hvor skal jeg gaa hen?" svarede hun trøstesløst.

„Har De ingen Slægtninge og Venner her i Nærheden?"

„Jeg har en Broder i Minneapolis, men jeg har ikke seet ham, siden han kom til Amerika."

„Saa reis til ham. Jeg vilde aldrig i Evighed taale slig Behandling."

„Taale?" gjentog Emma og smilte bittert. „Spørg Præsten."

„Præsten?"

„Han siger, man skal bære sit Kors og tie stille."

„Men han forsvarer da ikke Mishandling?"

„Jeg véd ikke, men det er vel saa, det skal være, naar det er ret kristeligt."

Damen saa forundret paa Emma. Denne mødte ikke hendes Blik; men Damen lagde Mærke til det Udtryk af formeligt Had, som spillede om Emmas Mund. Efter en Pause optog den Fremmede atter Samtalen.

„Hvorledes kunde De," sagde hun, „som jeg forstaar er en dannet Kvinde, tage en saadan Mand? Ja, undskyld mig, jeg spørger saa ligefrem; men jeg vilde saa gjerne gjøre noget for Dem."

Der kom Taarer i Emmas Øine. „De kan tro, han var vakker," sagde hun, „og god. Og i den Alder — —"

Og nu fortalte Emma, afbrudt af Hulken, hele sin Livshistorie.

Der lagde sig slig Blødhed i Stemmen og slig Veltalenhed i hendes Sprog, da hun afmalede sine Ungdoms glade Dage hjemme hos Mo'r og sine Drømme der i den deilige Dal. Den fremmede Dame sad bare og lyttede og strøg hendes Haand, som laa paa Teppet. Og saa skildrede Emma sit Liv ude paa Prærien ligetil denne Dag.

„Stakkels, stakkels Dem," sagde Damen, „jeg vilde været død for længe siden."

„Og dog mener han ikke at være grusom," begyndte Emma igjen, „han bare ikke forstaar bedre. Han forstaar ikke, hvor slidende Omsorgen for at holde Huset rent og i Orden er, især naar Børnene skriger og river og slider i En fra alle Kanter. Og hvis han bare ikke vilde drive mig saa, hvergang jeg har faaet en Liden. Jeg forsikkrer Dem, jeg har ligget saa svag, jeg syntes ikke, jeg kunde røre mig, jeg har været som sønderslagen i alle Led og Lemmer, og dog har han jaget mig op den

tredie Dag og tvunget mig til at gjøre en fuld Dags Pligt. Jeg har vaklet og neppe kunnet slæbe mig afsted med de tunge Vandbøtter, men jeg har maattet gaa i Fjøset og løfte paa alle de tunge Ting i Huset. De kan vide, hvor det har svækket mig. Og naar jeg har bedet ham om Barmhjertighed og sagt, jeg ikke kunde mere, saa har han svaret: „Jeg saa ikke andet, end at min Mo'r altid var oppe den tredie Dag og aldrig sagde et Muk, men I Byfolk skal gjøre slig Stas af slig en Historie og nytte Leiligheden til at ligge paa Ladsiden. Vi Farmere har ikke Raad til sligt."

„Det Afskum!" udbrød Damen.

„Han véd ikke af, hvor grusom han er," svarede Emma, „tro mig paa det. — Naar jeg endda bare havde et Menneske at tale med, En som kunde forstaa mig! Men Farmerkonerne her er opvante med slige Trællevilkaar hjemmefra og tror ikke Livet kan være anderledes; thi Jorden er jo en Jammerdal."

„Gud ja — jeg føler, hvor ensom De har været!"

„Havde jeg endnu havt en Bog, jeg, som havde slig Læselyst. Men vil De tro mig, jeg har ikke havt en Bog i Haand uden Bibelen og Salmebogen, siden jeg kom til Amerika, jeg regner ikke Børnenes A-B-C Bøger."

„Er det muligt?"

„I de første Aar savnede jeg det heller ikke, alt var saa nyt, og vi havde bogstaveligt aldrig Tid — bestandig noget at bryde og rydde og bygge op, og Arbeidet gik ogsaa som en Leg, fordi jeg var frisk og stærk. Det er Børnene, de velsignede Smaa, som har stjaalet Livskraften fra mig."

„Men her i Landet, hvor det vrimler af Aviser og Bøger og Tidsskrifter og Kræmmere, har da ikke nogen af dem forvildet sig op til Prærien?"

„Vi faar jo ikke Lov at læse Engelsk, der advares fra Prækestolen mod de amerikanske Tidsskrifter og Aviser, som indeholdende Fritænkeri, og jeg har aldrig havt en Skilling til min Raadighed at lægge bort i saadant noget. Vi gjætes som en Flok umyndige Faar af Præsten, og der passes nøie paa, hvad der læses, og hvad der yttres i Hytterne bortefter."

„Er det da den lutherske Lære, Præsterne er saa bange for skal gaa tabt?" spurgte Damen.

„Det er vel det, — og alligevel er det ikke det, for der er saa mange lutherske Lærer. Vi har nu bare fem, og alle skjælder de hverandre ud for Kjættere."

„Men vil ikke Common-Skolen gjøre Ende paa dette Afstængelsessystem?"

„Common-Skolen? ja naar de bare fik Lov at bruge den."

„Faar de ikke Lov at bruge den, siger De?"

„Nei — Præsten faar dem til at tage Børnene ud. Saa har han gjort med mine."

Emma begyndte atter at græde ved Tanken. „Jeg forsikkrer Dem," fortsatte hun, „her er store, lange Gutter, fødte og opdragne her i Landet, som endnu ikke forstaar et Ord Engelsk, som ikke véd at greide sig, naar de kommer ud mellem Folk."

Den fremmede Dame sad en Stund eftertænksom. „Jeg takker Dem for, hvad De har fortalt mig," sagde hun, „jeg havde aldrig Anelse om noget sligt. Men for at komme tilbage til Dem, saa tror jeg Kvinderne selv maa have en Del Skyld i det Tryk, de lider under."

„Hvorledes det?"

„Fordi de taaler det, fordi de ikke opponerer."

Emma rystede paa Hovedet. „De kjender lidet til,

hvorledes vi har det. Hvis vi vilde forsøge, blev det bare værre."

„Jeg undres paa det. Forsøg — reis fra ham."

„Og Børnene?"

„Han er dog ikke grusom mod Børnene? er han?"

„Nei ikke anderledes end at han bruger dem til Arbeide, saameget han kan komme til."

„Arbeide har de godt af."

„Men hvorledes skulde jeg komme bort, jeg har ingen Penge."

Den Fremmede tog op sin Pengebog og lagde en 10 Dalerseddel paa Sengen. „Jeg vil ikke byde Dem noget for den Gjestfrihed, De har vist mig i disse Forfærdelsens Dage; thi jeg ser, at det vilde fornærme Dem. Men vil De tage mod denne Hjelp netop til dette Øiemed, vilde De gjøre mig en Tjeneste. Det vil være nok til at komme til Deres Broder i Minneapolis.

Emma bøiede sig frem og kyssede Damens Haand.

„Bruger jeg dem ikke, skal jeg sende dem tilbage," hviskede hun; „men jeg venter i længste Laget."

Det gik i det samme i Døren, Emmas Haand lukkede sig hurtigt over Pengeseddelen, hun havde i Haanden; thi det var Ola, som kom ind. Han syntes at have taget en Beslutning; thi han gik lige hen til Sengen.

„Er det Meningen, du vil ligge Aaret rundt?" spurgte han.

Den fremmede Dame saa op. „Naar De vil behandle Deres Hustru som et Arbeidsdyr," sagde hun roligt, „saa faar De sørge for ikke at prygle hende, saa hun blir udygtig til Arbeide."

Ola saa forbauset bort paa Emma; men Emma lukkede Øinene. Derfra stirrede han paa den fremmede

Dame, der imidlertid aldeles ikke lod sig forknytte. Slige Ord var aldrig hørte før i hans Hus.

„Var jeg som Dem," vedblev Damen, „saa vilde jeg skamme mig som en Hund og paa mine Knæ tigge hende om Tilgivelse. Var jeg som hende, vilde jeg ikke et Øieblik blive i Deres Hus, det forsikkrer jeg Dem. Det vilde ingen amerikansk Kvinde blevet."

„Nei det tror jeg gjerne," svarede Ola, „men vi er Gudskelov Norske endnu."

„De skulde skamme Dem, stor og stærk Mand De er, at bruge Deres Magt paa en værgeløs Kvinde, som ovenikjøbet er Deres Børns Mo'r og offrer alt for Dem," fortsatte Damen.

Ola gjorde en harmfuld og utaalmodig Sving paa Hælen og gik ud. En Stund efter viste han sig udenfor med Damens Hest spændt for en Langslæde. „Skydsen er færdig," sagde han, idetsamme han kom ind. „Deres Hest har ingen Nød lidt. Han har spist sig ind i min Høstak og havt det bedre end vi, og Deres Bror er kanske mere lysten paa at høre amerikanske Prækener end jeg er."

„Reis ikke! reis ikke! han dræber mig," udbrød Emma pluselig i Sjæleangst og reiste sig halvt i Sengen.

„Du mener da ikke sligt, Emma?" sagde Ola, forbauset og skamfuld.

„Nei jeg reiser ikke, før De lover mig ikke at røre hende," raabte Damen og stod færdig til at sætte sig til Modværge.

Ola lo. „Det skulde vel ikke være saa farlig en Sag at bære Dem ud i Slæden," sagde han foragteligt, „men jeg kan jo gjerne love det. Det blev jo haardere end jeg mente, men jeg var sint, og lyde vil jeg, Kvindfolket skal gjøre. Der skal bare være en Vilje i mit Hus.

Den fremmede Dame tog paa sig sit Reisetøi. Saa bøiede hun sig over Emma, kyssede hende paa Kind og Pande og hviskede hende noget i Øret. „Jeg kommer indom igjen før jeg reiser," var hendes sidste Ord.

„Det skal vi blive To om," mumlede Ola, idet han fulgte hende ud og viste hende Veien, hun skulde kjøre.

IV.

Nogle Dage senere bankede det paa Præstens Dør, og ind steg den fremmede Dame, som havde været en ufrivillig Gjæst i Olas Hus. Hun blev vist ind paa Kontoret, hvor Præsten sad og skrev paa sin Prædiken til næste Søndag. Han vendte sig i sin Stol og reiste sig hilsende.

„Jeg er Søster til en af Farmerne her, Amerikaneren, som bor nede ved Elven, og jeg er gift med Skolesuperintendenten i dette Distrikt," sagde Damen.

„Ja saa, vær saa artig, sid ned. Er der noget, hvormed jeg kan være Dem til Tjeneste?"

„Jeg hører til min Forbauselse," sagde Damen, og satte sig, „at næsten alle norske Børn er tagne ud af Common-Skolen, og at dette skal skyldes Deres Paavirkning? Er det sandt?"

„Jeg raader ikke for Bøndernes Børn," svarede Præsten, „men jeg føler det som min Pligt, at sige mine Sognebørn min Mening i et saa vigtigt Spørgsmaal. Og den er ikke gunstig for Common-Skolen. Jeg vil fremdeles af al Magt advare dem mod at sende sine Børn did, fordi jeg oprigtig talt tror, de tager Skade paa sin Sjæl der."

Damen satte nogle forbausede Øine op. „Jeg begriber Dem ikke," svarede hun bare.

„Jeg skal forklare mig videre," sagde Præsten overlegen sikker. „Efter min Formening er enhver Skole,

som ikke er grundlagt paa Religionsundervisning, en Hedningeskole og burde være en Vederstyggelighed for de Kristne."

„Men hvorledes kan da Common-Skolen befatte sig med Religionsundervisning i et Land, hvor et Barn kommer fra et katholsk Hjem, et andet fra et reformert, et tredie fra et luthersk og saa videre? Det er netop Common-Skolens Ære, at den, med Ærbødighed for Religionens fælles Principer, dog ikke paatvinger nogen enkelt sin særlige Opfatning af Kristendommens Sandheder."

„Jeg indrømmer fuldkommen, at en fælles Religionsskole her i dette Land er en Umulighed, at det altsaa er retfærdigt, at Common-Skolen er bekjendelsesløs," svarede Præsten. „Men derfor blir ogsaa en fælles Skole her i dette Blandingsland en Umulighed. Hvert Kirkesamfund faar holde sine Særskoler, hvis de agter noget værd den Bekjendelse, som er nedarvet fra Fædrene."

„Men denne Særskole kommer jo ikke, I har jo endnu ikke faaet nogen istand? og mens vokser Børnene op i Lediggang og Uvidenhed. Er det da bedre end hvad Common-Skolen kan byde?"

„Af to Onder saa vælger jeg helst, hvad De kalder Uvidenheden og Lediggangen — den sidste er der forresten liden Tid til paa Prærien — thi holdes Børnene borte, saa holdes de ogsaa fri for aandelig Smitte. Og hvorledes kan de andet end smittes aandelig, naar de skal sidde paa Bænk med katholske Børn, med Baptisters Børn o. s. v., og paa samme Tid maaskee have en ren Fritænker til Lærer. De vil i alle Tilfælde let kunne blive mistænkelige og tvivlende ligeoverfor deres eget Samfunds Bekjendelse og saaledes komme paa den Vei, der fører til Fortabelse."

„Mener De da virkelig, Hr. Pastor, at Deres lillebitte

Samfund, som vi Amerikanere neppe kjender af Navn, er det eneste i Verden, som har den rene Lære?"

„Hvis jeg ikke var overbevist om dette, Frue, saa stod jeg ikke som Præst i dette Samfund," svarede Præsten overlegen stolt.

„Men om Eders renlærige Børn end kan undgaa Kammeratskabet med alle disse forskjellige Kjætterbørn paa Skolen, saa vil de jo aldrig kunne gjøre det i Børnenes Omgang og Leg udenfor Skolen, saalænge disse Børn bor i samme Bygd. Og kan det skade Børnenes Lutherdom, eller hvad det nu er, at de lærer Regning og Geografi og at læse sit nye Fædrelands Sprog? Religionen bør dog nærmest være Hjemmets Sag og Præstens. Og netop det, at de omgikkes andre Sekters Børn, kunde øve dem op i Respekt for anderledestroende, øve dem i kristelig Toleranse."

„Vi har forskjellige Meninger om dette, Frue. Efter min Mening bør enhver sand levende Troende være intolerant; thi er hans Tro ham en Samvittighedssag, maa han afsky de andres som en Vildfarelse, maa det være ham om at gjøre at faa andre over til sit Standpunkt istedetfor at gaa paa Akkord med dem. Og for mig staar enhver religionsløs Skole som en religionsnedbrydende Skole. „Hvo som ikke er med mig, er imod mig," siger Kristus. At henvise Religionen til Hjemmene er bra nok, men vi véd jo alle, hvorledes de fleste Hjem ere, og Præsten maa have en Grundvold at bygge paa, som han véd er paalidelig, og denne Grundvold kan kun en Religionsskole lægge."

„Men betænker De da ikke, at disse Børn, som skal opdrages, skal blive amerikanske Borgere? Bør de da ikke oplæres til Pligter mod deres nye Fædreland, bør de ikke lære dette Lands Sprog og Institutioner at kjende?"

„Man har først og fremst Pligter mod sin Gud og mod sin egen Sjæl, Frue, dernæst Pligter mod sin egen Race og sit eget Sprog. Og netop fordi Eders Lands Aandsliv er blandet op med en Masse fritænkerske Elementer, netop fordi godt og ondt faar gro op her ukontrolleret, i ubunden Frihed, netop derfor blir ogsaa Eders Sprog Kanaler, der vil tilføre vort Folk mange sjælefordærvende Tanker og Tendenser, som man helst bør ønske borte."

„Men ser De da ikke, at det er en politisk Forbrydelse at benytte et fremmed Land kun som en god Malkeko, som I kan tappe og tappe uden at give noget igjen. Amerika gir Eders fattige Arbeidere Mad, Klæder, Velstand, Frihed, og hvad giver I igjen, naar I stænger dem borte fra vort Aandsliv og vort Sprog?"

„Vi dyrker Eders Vildnisser og Prærier," svarede Præsten, „vi skaffer Eders Jerbaner Fragt og Eders Møller Tømmer og Korn."

„Fordi I selv har Fordel af det," afbrød Damen, „men i Grunden lærer I Eders Folk op til at foragte og hemmelig afsky deres Velgjører."

„Det er Deres Side at se Sagen paa, ikke min," svarede Præsten.

„Jeg er forbauset over, hvad jeg har hørt," sagde Damen, „og jeg takker Dem for den Uforbeholdenhed, hvormed De har udtalt Dem. Jeg tager nu ikke i Betænkning at udpege Eders Samfund som et af de farligste Elementer i vort Vesten, som man bør holde Øie med."

„Jeg takker Dem for, at De vil værdige os saa megen Opmærksomhed," svarede Præsten med en ironisk Bøining af Hovedet.

„Hvorfor jeg egentlig bragte denne Samtale paa Bane," fortsatte Damen uden at lade sig anfægte, „var, at den angik en ny norsk Ven af mig her."

„Ja saa — og hvem er det?"

„Det er Farmeren Ola Moens Hustru — De kjender hende?"

„Ja lidt — hun er ellers ikke af de meget talende."

„Fordi hun er for klog og for dannet at føle sig hjemme i de Uvidenhedens støvede Kroge, som De anviser Deres Landsmænd til Opholdssted. Men hun lider ved dette?"

„Ja saa."

„Hendes Mand har tvunget hende til at tage deres Børn ud af Common-Skolen, og De har ingen anden faaet isteden. De vokser op i den tykkeste Uvidenhed."

„Det gjør mig ondt for dem, jeg haaber, vi snart skal faa vor egen Skole istand."

„Det har De haabet alt i flere Aar. Men dette er ikke det eneste Klagemaal, hun har at fremføre. Ved De, at hendes Mand mishandler hende?"

„Det tror jeg dog ikke — jeg har altid lært ham at kjende som en særdeles agtværdig Mand."

„Nei der har vi det — I tror aldrig Klagemaalet, naar det kommer fra Kvindens Side. Men jeg har seet det med mine egne Øine." Og Damen fortalte, hvad hun havde oplevet.

Præsten sad med sænket Hoved.

„Det bedrøver mig meget at høre," sagde han, „og jeg skal tale til ham om det. Men har ikke hun en lidt trodsig og opsætsig Natur?"

„Hendes Feil har været, at hun har været for lidet trodsig og opsætsig; det vil sige, hun har taalt, at han tyranniserer hende," svarede Damen.

„Ingen Kvinde kan være for taalmodig," sagde Præsten.

„Jo naar Taalmodigheden nedværdiger hende og ska-

der de andre. Jeg kjender nok Eders barbariske Ideal af en Hustru, hende, som skal være Mandens Opvarterske."

„Der maa dog være en Overordnet i Huset, en Vilje, og nu har en Gang baade Samfundsordenen og Skriftens klare Vidnesbyrd givet Manden denne Plads. Vilde det blive bedre, tror De, om Forholdet blev omvendt, saaledes som jeg hører det skal være Mode nu, at Manden skal være Hustruens Opvarter? Han kommer ind træt af sit Dagværk, mens hun har siddet i sin Sofa og læst Romaner, og saa hedder det: Tom! hent Vand! Tom, faa Varme i Ovnen! Tom, sæt Kjedlen paa! Tom, børst mine Sko! Tom, pas paa Baby'en!"

„Slige Kvinder er vist til alene i Deres Fantasi, Hr. Pastor," svarede Damen koldt og med en let Blussen i Kinderne. „Paa den Maade søger I at feie bort med Karrikatur og Spot et alvorligt Samfundskrav. Men vent kun — Tiden vil lære Eder andet."

„Saa faar vi altsaa vente paa Tiden," sagde Præsten overlegent.

„Jeg vil ikke indlade mig her i nogen Disput om Kvindens Rettigheder, jeg kan tilstrækkelig udenad alle Eders Ræsonnementer. Men jeg vilde blot henlede Deres Opmærksomhed paa Emma Moens forladte Stilling og bede Dem, som er den eneste dannede Mand her mellem Norskerne, om at hjælpe hende."

„Jeg skal undersøge Sagen og gjøre mit Bedste," svarede Præsten.

„Og saa maa De undskylde, at jeg har opholdt Deres Tid," sagde Damen og reiste sig.

„Ingen Aarsag — det har været mig interessant at gjøre Deres Bekjendtskab." Præsten fulgte Damen til Døren, hjalp hende i Slæden, og hun kjørte bort. Han fik

siden mere end en Gang Anledning til at huske paa denne Samtale.

V.

En Tid efter mødte Præsten Ola. „Du Ola," sagde han, „der var en Ting, jeg gjerne vilde tale med dig om. Er det sandt, du mishandler din Hustru?"

Ola blev rød i Ansigtet og stod en Stund stille. „Siger man det nu?" svarede han og satte op et uskyldigt, lidende Ansigt.

„Ja, du skal have slaaet hende."

„Har hun været hos Dem og klaget?" spurgte Ola og saa hvast paa Præsten.

„Ikke hun — men det kommer jo ikke Sagen ved — Tingen er, om du virkelig har gjort det."

„Ja, Gud bedre mig saavist", svarede Ola, og der brød sig noget i ham som Graad. „Men Præsten véd heller ikke, hvorledes det Kvindfolk daglig prøver mig. En Farmer skulde aldrig gifte sig med andet end et stærkt Kvindemenneske, som kunde taale at arbeide. Konen min glemmer aldrig, at hun har været Frøken, ser De, og saa holder hun sig for god baade til det ene og til det andet."

„Men derfor bør du dog ikke mishandle hende."

„Nei, det er sandt — jeg blev sint, og saa styrte jeg ikke mig selv," snufsede Ola. „Men Præsten maa tro, det er ikke saa greidt, naar man har trællet og arbeidet og endelig faaet sig frem saavidt, at det gaar, saa med en Gang at miste altsammen igjen bare for hendes Trodsighed og Efterladenhed."

„Hvorledes det?" spurgte Præsten forbauset.

„Jeg havde udtrykkelig sagt, hun maatte vande og stelle Kreaturerne, før Stormen kom — men mener De, hun havde gjort det? Saa da alt er forbi, finder jeg 4 af

mine bedste Kjør styrtede paa Baasen, foruden det, at Halvparten af min Avling reiste. Sligt kreperer En, Præst, og saa blev jeg sint og sandsede mig ikke, men slog hende — det er sandt det."

„Man bør altid søge at beherske sig, Ola, og det gaar jo dog ikke an —"

„Nei, nei — men Præsten skulde —"

„Kanske Arbeidet er hende for tungt?" afbrød Præsten. „Det er ikke alle, som taaler lige meget, ser du."

„For tungt!" udbrød Ola, — „nei da skulde Pastoren se, hvorledes min Mo'r maatte arbeide! det var anderledes det, men hun gik stille med det, og jeg hørte aldrig et Muk fra hende. Og saa er det jussom jeg synes, at Præsten selv har præket om det, at Kvinden skal være Manden underdanig."

„Naturligvis, men derfor bør Manden bruge sin Ret med Klogskab og Maadehold."

„Men naar hun nu slet ikke vil lyde — hvad saa?"

„Kom, vi skal gaa ind og tale med hende," svarede Præsten, da de netop var ved Olas Gaard.

Emma var inde i Stuen og holdt paa at dynke Klæder til Strygning. Hun bar endnu blaa Mærker i Ansigtet efter sin Husbonds Næver. Hendes blege Kinder fik Farve, da hun saa Præsten.

„Er Pastoren ude og gaar?" sagde hun, mens Ola satte en Stol for ham.

Præsten saa paa hende. „Hvorledes er det, du ser ud?"

„De faar spørge min Mand om det," svarede Emma og holdt paa med sit Arbeide.

Ola sukkede og saa angerfuld ud.

„Deres Husbond har netop fortalt mig Sammenhængen, han beklager og angrer, hvad han har gjort, og har

lovet sig selv, at dette aldrig skal gjentage sig. Ikke saa, Ola?"

Ola sukkede anden Gang og nikkede paa Hovedet.

„Og saa maa De paa Deres Side love mig at være mere eftergivende," fortsatte Præsten med indsmigrende Stemme. „De maa huske paa, at De har lovet Deres Mand Underdanighed i alle Ting."

„Det har jeg aldrig lovet," sagde Emma og greb en Bunke Tøi, som hun rev ud paa Bordet.

„De hørte dog Herrens Ord til Dem den Gang De blev gift, at Manden er Kvindens Hoved ligesom Kristus er Menighedens Hoved, og at Manden skulde være din Herre,"

„Det er sandt, det er tydeligt sagt," faldt Ola ind.

Emma bed sine Tænder sammen, men svarede ikke.

„Og jeg haaber, De ikke vil oprøre Dem imod Herrens klare Vidnesbyrd?" fortsatte Præsten. „Ola vil vist støtte og hjelpe Dem som en kjærlig Ægtemand. Vil du ikke nok, Ola?"

„Det kan Præsten forlade sig paa. Jeg tror nok ikke, hun skal have det at sige paa mig, at jeg arbeider for lidet: Vil du vel?"

„Det har jeg heller aldrig klaget over," svarede Emma. „Jeg skulde være lykkeligere, om du arbeidede mindre og havde mere Tid tilovers for din Hustru og dine Børn."

„Arbeide bevarer for Fristelse," faldt Præsten ind.

„Arbeide bevarer for Fristelse — der hører du, Emma!" gjentog Ola.

„Altsaa — jeg haaber disse Ubehageligheder var forbigaaende og ikke vil gjentage sig mere," sagde Præsten og reiste sig. „Og saa ønsker jeg Guds Fred i Huset, og Dem ønsker jeg," sagde han til Emma, idet han greb hendes Haand, „en Ydmyghedens og Lydighedens Aand, som det sømmer sig en kristelig Kvinde, og saa haaber jeg, Ola —"

og han klappede ham paa Skulderen — „at du lærer at være overbærende og styre dit heftige Sind."

Ola anbragte igjen et Suk og fulgte Præsten ud med blottet Hoved. „Der hører du, Emma," sagde han, idet han kom ind igjen. „Præsten holder med mig. Nu skal du Fa'n ta' mig lyde, eller saa skal vi se hvem som raar i Huset." Emma svarede ikke.

VI.

En Dag blev det meldt, at en Pakke ledsaget af et Brev var ankommen til Emma. Det var sjelden, noget saadant hændte, saa Meldingen vakte Emmas Nysgjerrighed. Det var heldigt, at Ola ikke var hjemme, da Budet kom; nu klædte hun sit Overtøi paa og gik ned paa Posthuset selv. Baade Brevet og Pakken var fra hendes amerikanske Veninde. Brevet var saa fuldt af Kjærlighed og Forstaaelse med hendes ulykkelige Stilling, at Emma brast i heftig Graad og følte sig saa lykkelig ved det som et Barn, der har faaet et nyt Legetøi, Brevet gav hende ogsaa sligt Mod, det raadede hende at forsøge at ryste lidt i Lænkerne og simpelthen at nægte at gjøre, hvad der var ubilligt at fordre og umuligt for hende at opfylde i Længden. Det lød som en lokkende Sang for Emma; men Hjertet krympede sig ved det, hun turde ikke — endnu. Bøgerne var allesammen Skrifter om Kvindens Stilling i Samfundet og Midlerne til at forbedre hendes Kaar. Emma gjemte dem i sin Kiste, hun stjal sig til at læse Side efter Side i de faa Minutter, hun kunde afse fra sit haarde Slid, og hun syntes, hun blev saa stærk ved dem. Der var dog Kamp og Arbeide og lysere Tilværelser end hendes. Hele hendes gamle Lyst til Læsning vaagnede igjen, og hun syntes, hun skulde kunne give Aar af sit Liv, kunde hun bare faa

være en Tid mellem disse lykkeligere Søstre, høre og se og læse. Som en fangen Fugl i Bur om Vaaren maa se paa sine frie Kammerater svinge sig i Trætoppene, kviddre, elske, leve, eller som et lamt Barn fra sin ensomme Krog maa se paa de andre Børns Læg og morer sig ved det — saaledes saa ogsaa Emma, hvergang hun læste i Bøgerne, udover solbeskinnede Vidder, hvor lykkeligere Mennesker end hun færdedes, og det var dog deiligt at se det, selv om man aldrig kunde komme der. Da en Tid var gaaet, fik hun et Brev sat sammen, hvor hun fik udtalt sin Taknemlighed, og der kom Svar igjen og nye Bøger samt Beretninger om Møder, hvor Kvindens Sag blev diskuteret. Emma havde været saa listig at bede om at faa Brevene adresserede til Nabokonen, saa dette Spil blev drevet, uden at Ola mærkede det mindste. Emma kjendte sig mere og mere frigjort og styrket i sin Sjæl; men jo mere hun aandeligt voksede, jo mere følte hun Uholdbarheden og Umuligheden af sin Stilling. Naar Ola havde reist til den nærmeste By med sine Varer, blev han som oftest der om Natten, og disse Nætter offrede hun da fordetmeste til Læsning i sine Bøger; men saa kom Udmattelsen om Dagen; da følte hun sig saa vek, som hun skulde segne. Saa kom det til, at hun skulde have en Liden til Vaaren, og desaarsag orkede mindre. Hun saa, at gik det som det gik, vilde det dræbe hende inden kort. Hun maatte vove et Slag, og hun valgte en Aften, da Ola syntes at være i godt Humør. Hun havde det paa Tungen flere Gange, men hun kunde ikke faa det frem. Hjertet bankede for voldsomt, og Hænderne svedede, saa Strikketøiet, hun sad med, blev ganske fugtigt. Ola sad med Fødderne paa Gruehellen, varmede sig og gispede.

„Du Ola, du maa herefter tage Hjelp," brast det endelig frem; „jeg holder ikke ud paa denne Maaden."

Ola vendte Hovedet og bare gapte, saa uventet kom dette Angreb ham. „Hjelp!" sagde han endelig, efterat han havde summet sig, „er du gal? Hjelp nu, naar du har ruineret alt vi eier."

„Det er ikke sandt, du har god Raad til at tage Hjelp, naar du bare vil," lød det ganske roligt fra hans tause Hustru.

Ola gapte op anden Gang, som han saa en Aabenbaring — var det virkelig Emma, som sagde dette? „I den Tilstand jeg nu er i, kan jeg ikke arbeide saa haardt, som du driver mig," fortsatte Emma roligt, „og selv om jeg kunde, saa vil jeg ikke."

„Vil ikke? —" Ordene sad næsten fast i Olas Strube.

„Ja vil ikke. Vi har faaet Livet til andet end at slide os op paa det, naar det ikke er nødvendigt, og det er ikke nødvendigt længere for os."

„Jeg mener, du —"

„Vi har Pligter mod vor Aand saavelsom mod vort Legeme," sagde Emma videre, „det er vor Pligt at nyde Glæden og Skjønheden omkring os og at leve sammen med vores Medmennesker."

Ola snudde sig helt rundt paa Krakken. „Pligter — Aand — Skjønhed — er — er du rusk, Kjerring?"

„Jeg har længe nok gaaet her og været din Tjenestepige," fortsatte Emma modigt, „nu vil jeg det ikke længer. Imorgen faar du se dig om efter En, som kan tage Fjøsstellet og skrubbe Gulvene og hjelpe mig med Vasken."

Ola havde sprunget frem paa Gulvet og gik op og ned. Næseborene dirrede, og man saa, hvor Blodet kogte i ham. Endelig standsede han foran Emma. Hun vovede ikke at se op, men holdt feberagtigt paa med sine Strikkepinde, hun følte hans hidsige Øine ligesom bore sig i hende. Den tirrede Okse stod færdig til at stange. „Tag dine Ord

i dig igjen, Kjerring, eller ved den levende Gud, jeg kommer til at radbrække dig," skreg han og slog Næven i Bordet, saa Lampen nær havde væltet. Emma kastede pludselig Hovedet i Veiret og saa paa ham. Hun var død bleg, men hendes Øine lyste store og blanke.

„Du kan slaa mig død paa Flekken," sagde hun roligt, „men du faar mig ikke herefter et Skridt længere end jeg selv vil, og gaa saa til Præsten i Morgen og fortæl, hvor godt du har holdt Løvtet dit."

Ola fór hen til Bænken, rev paa sig Frakken og Huen og gik ud. Men da han vel var ude, maatte Emma støtte sig til Bordkanten og tumle sig bort efter noget Vand. Hun havde seiret foreløbigt — men hvad vilde Følgerne blive. Hun turde ikke vente, til han kom ind igjen. Hun krøb hurtig i Seng og gjemte sig under Dynen.

En Stund efter kom Ola ind igjen med Huen trukket ned i Øinene. Han sagde ikke et Ord, men Ansigtet var mørkt som før. Havde han været ude og hentet sin Revolver? vilde han dræbe hende? Hun drog Hovedet endnu mere ned i Dynen, men dog saaledes, at hun gjennem en Aabning kunde følge hans Bevægelser. Han gik ikke hen og saa paa Børnene, som han ellers pleiede, før han lagde sig, han simpelthen begyndte at klæde sig af. Han blæste Lampen ud og steg op til hende. Emma laa og skalv. Men nei, ingen Tegn til Voldsomhed. Han vendte sig mod Væggen og laa rolig, og Emma begyndte alt at puste lettere. Da vender han sig pludselig, spænder til hende, saa hun ruller ud af Sengen og ned paa Gulvet, uden at sige et Ord. Da Emma havde samlet sig, reiste hun sig. Hun stod med bare Fødder paa det kolde Gulv og frøs. „Er det Meningen, jeg skal ligge paa Gulvet i Nat?" spurgte hun sagtmodigt.

,,Lig for mig, hvor du vil, men op i Sengen kommer du ikke," svarede Ola.

Emma fandt frem nogle Tepper, bredte dem ud paa en af Bænkene, svøbte sig ind i dem, saa godt hun kunde, samlede Børnenes Sko sammen i en Byldt og lagde under Hovedet og forsøgte at sove; men det var umuligt. Der stormede for mange Tanker ind paa hende, og Angsten for, at Ola skulde staa op og myrde hende var for stor, til at hun kunde faa sove. Da det gryede ad Dag, var hun paa Benene, gjorde op Varme, kogte Kaffeen og stelte til Frokosten. Ola stod op og klædte paa sig uden at sige et Ord. Han sad en Stund med den fyldte Kaffekop foran sig, men han smagte den ikke. Saa gik han ud. Det var øiensynligt, han pønsede paa noget, men hvad det var, ante ikke Emma. Hun klædte de Smaa paa, efter hvert som de vaagnede, og var usædvanlig øm mod dem. Der kom Ola ind igjen, da stod Emma just ved Bordet og vaskede op nogle Kopper. Han gik lige hen til hende. ,,Vil du give Vike, Emma?" spurgte han haardt, ,,vil du?"

Emma holdt paa at tørre en af Kopperne med Haandklædet. ,,Nei!" sagde hun roligt og fast. I samme Stund følte hun Taget af hans Næver i sine Skuldre som Jernklør, og han mere bar end drog hende henover Gulvet og satte hende mod Væggen, saa det knagede. ,,Vil du, svar mig — vil du?" skreg han. Og han holdt hende foran sig og rystede hende som et Stykke Gulvteppe.

,,Husk paa, du dræber Barnet dit, Ola!" skreg hun op fra sin Angst. Det faste Tag slappedes pludselig, han slap hende og gik atter hurtigt ud. Ungerne havde i Forskrækkelse gjemt sig i Krogene, nu satte de i et fælles Hylekor; men Emma var ikke istand til at tale et Ord til dem.

Ola kom ikke hjem til Middags, men han kom tidligere ind om Aftenen end han pleiede.

„Har Kreaturerne faaet sit Kveldstel?" spurgte han barskt.

„Nei," svarte Emma, „jeg sagde dig jo, at jeg ikke længer var god til det."

Ola svarte ikke et Ord, men gik ud og stelte Kreaturerne selv.

I flere Dage varede denne stille Krig. Ola tog ikke Hjelp, men foruden sit eget Arbeide gjorde han ogsaa det af hendes, som hun havde sagt, hun ikke mere vilde have Befatning med. Men han mærkede, dette kunde ikke gaa i Længden; og han kunde dog ikke ligge og skure Gulvene. Ikke et Ord blev talt mellem dem; men Emma holdt sig stivt til, hvad hun havde sagt. Saa maatte da Ola tilsidst tage Hjelp i Huset, men fra den Dag hadede han sin Hustru og søgte at gjøre hende det Onde, han kunde. Emma fik en dyrkjøbt Seir. Han formelig spekulerede ud, hvorledes han skulde kunne gjøre hende Livet ubehageligt. Han hopede hundrede Smaating og Hindringer i hendes Vei, han forfulgte hende med spottende og stikkende Ord, han forvrængte hendes Bemærkninger for at faa noget latterligt og vrangt ud af dem. Det var som han laa paa Lur efter hendes svage Sider for at hugge ind. Og det værste af alt var: han lærte Børnene op til at overse og være næsvise og ulydige mod sin Mo'r. Han ikke alene taalte, men han opmuntrede endog ved sin Latter Børnenes Uforskammethed. Han pleiede ofte at sige til dem: „se vi, vi er bare simple Bønder vi, men Mo'r, hun er noget saa aparte fint, hun er Frøken hun — det passer sig ikke for hende at skure Gulv eller melke Kreaturerne, det er for simpelt, Gudbevares — vi maa være glade til, at hun vil være her hos os og smage paa vor Grød og gaa i Hverdagsklær."

Emma blev stundom rød af Harme, men hun taug

altid stille. Mere end en Gang aabnede hun sin Kiste, tog Pengeseddelen ud og saa paa den. Skulde hun bruge den? Hun havde jo i Grunden ingen Ting at gjøre her nu, han stjal Børnene fra hende. Hun havde forsøgt, siden hun fik bedre Tid, at læse lidt Engelsk med Børnene; men neppe kom Ola underveir med det, før han sagde: „Kast Bøgerne! I skal saa ikke blive Præster alligevel, det er bedre, I blir med mig i Marken." I alle hendes Planer greb han forstyrrende ind, selv om han i Grunden intet havde imod dem; det var nok, at de kom fra hende. Det var, som hun, aandelig talt, tilbragte sin Dag mellem Torne og Is. Saa kom da Tiden, da hun skulde føde sit Barn. Det blev en liden Pige. Emma var haardt syg, og det var som hun ikke kunde faa Kræfter igjen. Den Lille var urolig og skreg meget, hun var baaren og født under formegen baade legemlig og aandelig Smerte til at være sund. Ola snakkede om dette evindelige Gaul baade Nat og Dag. Emma græd og trykkede det lille Smertens Barn ind til sit magre Bryst. Det var alt paa den tiende Dag, og endnu holdt Emma Sengen. Ola gik og murrede og smaaskjendte den hele Tid. Endelig standsede han en Morgen foran Sengen.

„Har du tænkt at ligge Resten af din Levetid?" spurgte han barskt, „og tror du, jeg kan holde et Menneske til bare for at passe dig og Ungen din nu i den travle Tid?"

„Lad mig ligge i Fred endnu en Stund, Ola, jeg føler jeg er for veik til at gjøre noget" — bad Emma — „du forstaar det ikke du, som aldrig har været syg."

Ola stod kold og saa paa hende. „Nu skal du op, alting maa have en Ende." Og han lavede sig til at løfte hende.

„Rør mig ikke," raabte Emma „eller jeg siger dig, det blir sidste Gang du ser mig."

„Ja saa reis til Bloksbjerg baade du og Ungen," svarede Ola, og dermed løftede han hende ud, lagde hende plat ned paa Gulvet og satte sig selv paa hendes Plads i Sengen.

Emma blev først liggende som bedøvet, saa samlede hun sig sammen, fik paa sig sine Klæder og forsøgte at staa paa sine Ben. Hun maatte holde sig i Bordkanten, og hun vaklede, da hun gik over Gulvet.

„Se om du ikke kan, naar du bare vil," sagde Ola, og gik paa Arbeide.

Emma saa efter ham, nu var det sidste Baand brustet mellem dem, nu eller aldrig maatte det gjøres. Det vilde vare mange Timer, før Ola kom hjem igjen, og han holdt paa med Vaarpløining langt borte fra Husene, saa han ikke vilde kunne se hende. Ved Middagstider gik Trænet, det galdt at komme tidsnok. Hun vaklede op paa Loftet og tog Pengeseddelen ud af Kisten. Hun lagde kun de allernødvendigste Klæder i en Bundt, lagde lidt Brød og Kjød inderst, og bad sin ældste Søn sætte Hesten for, som netop var kommen hjem efter første Ykt. Sønnen murrede noget om, at Hesten trængte Mad og Hvile nu, men Emma gav ham anden Gang Befalingen i saa streng en Tone, at han adlød. Imens klædte hun sin Lille og tullede hende godt ind i Tørklæder. Det var yndigt, solvarmt Veir, saa hun trængte ikke meget. Sønnen kom ind og meldte, at Hesten var forspændt; men da brast det for Emma. Hun sank ned over Bordet og hulkede voldsomt, saa trykte hun sine øvrige Smaa ind til sig: „Farvel! farvel! søde Smaa! farvel!" og hun græd som hendes Hjerte skulde briste. Hun steg op i Vognen og befalede sin Søn at kjøre saa hurtig han kunde ned til Jernbanestationen. Hun saa sig ikke tilbage. Hun kom tidsnok, Lokomotivet peb, og afsted fløi hun.

Det var sent paa Aftenen, da hun kom til Minneapolis. Hun kunde jo ikke finde frem alene i den store By og ikke kunde hun orke at gaa heller. Hun tog en Droske, og bad Kudsken kjøre til sin Broders Adresse. Gardinerne vare ikke nedrullede i Broderens Dagligstue, hun saa der sad en Mand derinde og læste sine Aviser, det maatte være ham. Hun betalte Kudsken, greb sin Baby og sin Byldt og vaklende ind bankede hun paa Døren. — Da hun saa Lysskinnet fra Lampen og Broderen staa i Døren, sank Emma om paa Dørtrinnet. „Jeg er din Søster Emma," hviskede hun, „for Guds Skyld red mig og lad mig blive her i Nat." Broderen løftede varligt den blege, besvimede Skikkelse op mod Lampen og saa forundret paa hende og spørgende paa sin Hustru.

Men hjemme paa Bordet fandt Ola en Seddel, hvori der stod skrevet med Blyant:

„Du ønskede i Dag, at jeg og Ungen skulde reise til Bloksbjerg; nu er vi reiste. Farvel.

Emma."

VII.

En Formiddag, som Præsten sad paa sit Studereværelse, blev han meget overrasket ved at se Ola stige ind gjennem Døren; thi det var i den travleste Tid. Og endnu mere forundret blev han ved at se, at han havde en Pakke Bøger under Armen; thi Ola pleiede ikke at være trykket af Lærdommens Vægt. Men allermest forundret blev han, da Ola sank ned paa en af Stolene og gav sig til at stortude.

„Men hvad gaar der af dig, kjære Mand?" sagde Præsten og lagde Haanden paa hans Skulder.

„Hun er reist — rømt fra Børnene og Huset og mig og altsammen," tudede Ola.

„Hvad siger du?"

„Jeg siger, hun er rømt — rømt ud paa Verdens omvankende Hav — og det nu midt i Onnetiden."

„Men har der da forefaldet noget mellem Eder?" spurgte Præsten.

„Nei, ikke det bitterste," svarede Ola. „Siden den Dag Præsten var inde, har jeg aldrig saameget som rørt hende — ja det vil sige, jeg har kunnet komme ani hende og ruske hende sommetider, men aldrig har jeg brugt Haanden paa hende, det er vist det — men saa har hun vist sig saa mærkværdig kontrari og modskapt, at jeg ikke har vidst, hvad jeg skulde gjøre med hende, eller hvor hun havde det fra. Men saa —"

„Nu har du opdaget Grunden?" afbrød Præsten.

„Ja, saa gik jeg op paa Loftet, hvor Kisten hendes stod, og den var aaben, og véd Præsten, hvad jeg fandt der? — disse Brevene og alskens stygge, amerikanske og ugudelige Bøger, med hvilke hun har omgaaets i al Hemmelighed. Og véd De, hvad dette fremmede Kvindfolket, som var hos mig, skriver i Brevene? — jo hun be'r Kona mi at være ulydig saa my'e hun bare kan — er det inte fælt da — og det prøvede hun da rigtignok i den sidste Tid."

Ola tørrede Taarerne af sine Øine, mens han leverede baade Brevene og Bøgerne til Præsten. Præsten fløi Brevene flygtig igjennem og rystede paa Hovedet. „Jo jeg kjender dem — det er Common-Skolens Frugter," sagde han og foldede Brevene sammen igjen. „Ja saa, det blev altsaa Enden. Og du véd ikke, hvor hun er flygtet hen?"

„Hun er taget sydover med Trænet, for Gutten vor, Knut, var selv med og maatte skydse, endda Hesten hverken havde faaet vaadt eller tørt — og ventelig er hun saa reist til Broderen sin i Minneapolis, som hun snak-

kede om saa tit. Og nu var det min Bøn og Begjæring til Præsten, om han vilde forsøge at faa hende bort fra Ondskabens Stier og paa Omvendelsens Vei til vor Herre og Frelser, som befaler, at Manden — nei, at Kvinden skal være Manden underdanig i alle Ting."

„Jeg skal tænke over din Sag, min gode Ola, og overveie, hvad der er bedst at gjøre."

„Ja Tak, vilde Præsten gjøre det, var han ret snil — hun var min eneste Glæde og Fortrøstning, ser Præsten — og var hun stundom vrang, saa var hun ret et dygtigt Arbeidsmenneske, og Præsten kan selv vide, hvorledes det gaar i Huset, naar Kjerringen er borte."

Med mange Haandtryk og med lettet Hjerte gik Ola hjemover, efterladende de stygge amerikanske Bøger, Common-Skolens Frugter, paa Præstens Bord.

VIII.

Emma var bleven som et andet Menneske. Hendes Broder havde taget venligt imod hende. Det første, som blev gjort, var at faa hende i en god Seng. Og da hun laa der med Hvile over sig, Spændingen, Ophidselsen, Valget overstaaet — da hun laa der i det lille, stille, renslige Rum, med hvide Gardiner og en Natlampe foran paa Bordet og havde sin lille Smertens Skat i Armen — da, ja da syntes hun, hun var kommen i Paradis. Der var Ingen, som vilde kaste hende ud af Sengen, ingen, som vilde drive hende til Arbeide næste Morgen, hun kunde faa Lov at være syg, og Lov at hvile, hvile — aa, hun syntes, hun aldrig kunde faa hvilet ud. Og det var saa sødt at give efter, og baade Broderen og hans Hustru havde været saa gode mod hende; hun lukkede Øinene og sovnede ind med en stille Tak i sit Hjerte og med

Glæde over Beslutningen, hun havde taget. Næste Morgen bragte de Mad til hende paa Sengen. Bare dette at blive behandlet som en Gjæst, at blive opvartet af andre, var noget saa uvant for Emma, at det havde hele Nyhedens og Velbehagets Tillokkelser. Hun havde rent glemt, hvordan det var at gøres lidt Væsen af. Og Barnet kom sig ogsaa saa mærkeligt ved Moderens Velbefindende og trivedes Dag for Dag.

Emma var oppe og ude igjen, hun begyndte atter at leve med. Med Følelsen af Kræfter voksede ogsaa hendes Energi og Lyst til Arbeide. En Gang imellem kunde der komme over hende som en Samvittighedsbebreidelse og en Længsel efter at vide, hvordan det gik hendes andre Smaa; men saa kom andre Ting og tog op hendes Interesser. Den store By med de smukke Bygninger og det svulmende Liv tiltalte hende og vakte igjen hendes Trang til Skjønhed og til Aand. Her var meget baade at se og høre, saavel i Kirkerne som paa de fri Foredragsmøder. Hjemme i Broderens Omgangskreds var der jo bare tarvelig Aandsføde, mest Tale om Forretning og Arbeidspriser og Politiken hjemmefra; men selv det var noget Nyt for hende; hjemme hos Ola kom man ikke ud over Kjør og Griser og „Naadevalg". Hendes Broder hørte til Synoden, ikke fordi han særskilt havde valgt den, men fordi Synodepræsten havde været hos ham, straks han var kommen, og havde kapret ham paa Listen sin. Hustruen derimod var meget ivrig i Synodens Tjeneste, og Emma mærkede snart, at hun var den raadende Aand i Huset. De lagde ikke noget særligt Baand paa Emma, men Konen i Huset kunde dog ikke holde sig fra sommetider at stikle paa hende, naar hun foretrak at gaa i de amerikanske Kirker, hvor hun syntes, hun altid fik høre noget værdt at høre, og hvor der var deilig Sang, fremfor at gaa i Sy-

nodekirken, hvor der stadig maltes paa den samme Kvern. Hendes Broder havde sagt til hende, at hun kunde faa bo hos dem for det første, til hun selv vilde reise hjem igjen; thi de kunde jo ikke med sin bedste Vilje billige, at hun var reist fra sin Mand, og de haabede, hun vilde vende tilbage, naar hun var bleven rigtig frisk. Synodepræsten der i Byen havde nok ogsaa havt fat paa dem for det, at de vilde huse en saa vildfarende Kvinde, som ikke vilde angre; men Broderen havde svaret, at han kunde da ikke kaste hende og Barnet paa Gaden. Emma saa, at som Sagerne stod, vilde det være bedst for hende at blive uafhængig saa snart som muligt, faa sig et og andet Arbeide, hvorved hun kunde ernære sig og Barnet; thi hun turde ikke sige sin Broder og endnu mindre Konen, at hun havde besluttet i sit Hjerte aldrig i Evighed at vende tilbage. At aande i disse nye Omgivelser var som et svalende Pust for Emma; hun følte, hvorledes hendes Livskraft endnu ikke var sluppen op, hvorledes Tørsten efter Kundskab, efter at være med i Samtidens Arbeide endnu ikke var slukket. Hun følte sig formelig ung igjen, og Haabet om at kunne vinde tilbage lidt idetmindste af den Glæde, Livet havde bedraget hende for, dagedes atter i hende. Der havde været et Møde i Minneapolis af Foreningen for Kvindens Fremskridt. Emma havde siddet mellem Tilhørerne paa Bænken aldeles som i en Rus. Gik dette virkelig an? Det var Kvinder, som talte og diskuterede Samfundslivets dybeste Emner; der var Kvinder, som var Sagførere, Doktore, Præster, Arkitekter, Kunstnere, og de stod der roligt og frit og dygtigt og forfægtede sin og sine Søstres Sag. Gik dette virkeligt an? Var det endelig gaaet op for Verden, at Kvinden ogsaa var et Menneske, et fuldt Menneske ligesaavel som Manden, at hun var skabt til andet end at være sin Husbonds

og sine Børns Træl? Hun kom hjem aldeles opglødet, med Ansigtet lysende. Hun meddelte sin Broder, hvad hun havde hørt; men han bare smilte og sagde: „du skulde ikke gaa og høre paa dem, Emma, de gjør bare Kvindfolket forrykt i Hovedet."

„Aa ja," huggede Broderens Kone i, „Gud véd, hvad de maser saa efter; vi har det godt, som vi har det, og vi ønsker slet ikke at have det anderledes." Emma fik som koldt Vand over sig; nei med disse duede det ikke at snakke, den norske Trælleaand sad dem formeget i Blodet. De havde heller ikke havt nogen Ola til Mand eller levet et Liv ude paa Prærien. Emma følte, at kunde hun erhverve sit Livsophold her, kunde der endnu oprinde glade Dage for hende. Hun følte saa meget af sin gamle Bitterhed afstreifet, sin Tro paa Livet og Menneskene komme igjen. Hun følte, at hun blev bedre, mildere ved at være her; hun kunde atter takke Gud, det havde hun ikke kunnet paa længe; thi hun syntes, hun havde intet at takke for. Hendes Bøn havde kun været den ene: snart at faa dø. Nu vilde hun slet ikke dø; hun vilde leve, virke, hjelpe andre, hvis hun kunde. Selv paa Ola og paa Hjemmet kunde hun begynde at tænke med mindre Bitterhed. Der var dog meget, som undskyldte ham, han var ikke oplært til at have aandelige Interesser eller til at kjende andre Fordringer end Legemets.

Saa var det en Aften, hun blev overrasket ved, at en Vogn standsede udenfor, akkurat som den Gangen hun kom der. Hun gik nysgjerrig ud i Døren for at se — og hvem ser hun andet end Præsten fra Hjembygden stige ud af Vognen og undersøge Numret paa Huset. Med et Skrig flygtede hun ind, klamrede sig fast til Broderens Knæ og raabte: „Send mig ikke fra Jer, hører I, send mig ikke hjem, eller jeg dræber mig." Broderen stod som for-

stenet: „Hvad er det for noget, Emma? er du gaaet fra Forstanden?" Han fik ikke Tid til at spørge mere, thi Præstens Skikkelse fyldte Døraabningen. „Jeg ser, jeg ikke har taget Feil," sagde Præsten, da han fik Øie paa Emma, som havde flygtet bort i en Krog af Stuen. „Formodentlig Mrs. Moens Broder?" spurgte han og hilsede høfligt. Han bejaede dette og bød Præsten en Stol. „Jeg er den norske Synodes Præst i hendes Hjembygd," sagde Præsten og satte sig, „og jeg kommer med Hilsen fra hendes Mand og de Smaa."

Ved at høre de Smaa nævne, blev Emma pludselig blød om Hjertet. „Hvordan lever Børnene?" spurgte hun.

„Tak, de lever allesammen godt og er friske," svarede Præsten. „Deres Mand sender mig med den Hilsen, at han har besluttet at tilgive Dem og glemme det passerede, hvis De nu vil følge mig tilbage til ham."

Dette var nok for Emma, hele hendes gamle Angst og Bitterhed vendte tilbage.

„Han tilgive!" udbrød hun foragteligt. „Hils ham tilbage, at jeg aldrig i Evighed kommer hjem."

Præsten sænkede sit Hoved. „Saa Deres Hjerte er endnu haardt," sagde han, „Gud aabne Deres Øine i Tide for Deres bittre Vildfarelse."

„Jeg har begaaet en Vildfarelse," sagde Emma, „og det var, at jeg giftede mig med ham."

„Pas nu din Mund, Emma, og bliv ikke saa heftig," sagde Broderen. „Hør taalmodig paa, hvad Præsten vil sige, han skjønner bedre disse Ting end baade du og jeg."

„Jeg kjender Præsten," svarede Emma, „vi blir ikke enige i det Kapitel."

„Men gjælder da Deres Pligter mod Gud intet i Deres Øine, min gode Kone?" sagde Præsten.

„Jo det er netop derfor, jeg blir her," sagde Emma.

„Her blir jeg mild og taknemlig, hjemme blir jeg ond og bitter og gaar under i Fortvivlelse."

„Men vil da De, som er et skrøbeligt og syndigt Væsen, vove at foreskrive den Algode Regler for hans Styrelse, sige til ham: jeg vil du skal gjøre saa og ikke anderledes. Skal da ikke vi Mennesker tage op vort tildelte Kors og bære det. Nu er det en Gang for alle afgjort og beseglet med Kirkens Segl, besvoret for Gud og Mennesker, at De skal vandre ved hans Side som hans Ægtehustru, til Døden opløser Baandet, vil De da egenraadig unddrage Dem denne Forpligtelse?"

„Om jeg en Gang har valgt feil, skal jeg da ikke have Lov at rette paa Feiltagelsen?" spurgte Emma.

„Ikke naar denne Rettelse maa ske gjennem Synd, gjennem Brud paa Guds Love," svarede Præsten. „Kom til Dem selv igjen, kjære Ven; vend dette Deres Kors, som De kalder det, om til Velsignelse; thi dertil vil Herren hjelpe Dem, om De bare vil. Lær Taalmodighed af Korset, bliv Eksempel paa en af disse sagtmodige, ydmyge Kvinder, der villig underkaster sig sin Mands Herredømme, selv om dette er ubilligt og haardt, og De vil kanske kunne omskabe ham."

„De kjender ham lidet, naar De kan tro det, Hr. Pastor," svarede Emma med et bittert Smil. „Jo mere villig jeg blir Offerdyr, jo grusommere blir han. Og jeg véd ikke, hvad Nytte det kan være hverken for ham eller Børnene, at jeg blir traadt eller slaaet ihjel."

„Der er den Feil ved Dem, at De vil være visere end Gud," sagde Præsten. „De kjender ikke den Glæde, som der er i Underkastelse."

„Vis mig Guds Krav paa, at et Menneske skal offres for et andet uden Nytte," svarede Emma, „og jeg skal underkaste mig."

„Vi har Guds Ord i den hellige Skrift," svarede Præsten.

„Hvis Guds Ord siger noget saadant, noget saa umoralsk, saa uretfærdigt, saa ondt, saa er jeg vis paa, at det ikke er Guds Ord."

Der hørtes et dybt Suk henne fra Hjørneskabet, hvor Broderens Hustru syslede med Kaffekopperne. Hun saaes og at ryste sit Hoved betænkeligt.

„Emma! Emma!" faldt Broderen ind, „du siger da ikke sligt?"

„De kjender jo ligesaagodt som jeg Pauli og Petri Ord om Kvindens Underdanighed?" spurgte Præsten roligt og blidt.

„Jeg kjender ogsaa til, at der staar, at Manden skal hædre sin Hustru som sit eget Legeme, at han skal vise hende al skyldig Ære, at han skal elske hende; hvorfor fortæller I Præster aldrig dette til Folk?"

„Formodentlig fordi dette ikke behøves, fordi Oprøret sædvanlig kommer fra Kvinden," svarede Præsten.

„Naturligvis, I Mænd er jo Skabningens Herrer," svarede Emma og haanlo.

Ægteparret vaandede sig i Forfærdelse over, at Emma turde sige sligt og det lige i Præstens Øine. Sukket og Rystningen paa Ho'det kom igjen, og Broderen begyndte at fremstamme Undskyldninger.

„Aa, siger Intet," svarede Præsten, „i Ophidselse siger man meget, man ikke just saa ligetil mener. Imidlertid ser jeg, at hun i hendes nuværende Tilstand er umedgjørlig, og jeg skulde derfor gjerne ønske at faa tale et Ord i Enrum med Eder, som jo er hendes nærmeste Slægt hernede."

Broderen bad Emma gaa ud lidt. Hun stod op for at gjøre det, men nølede og blev staaende midt paa Gul-

vet. Saa vendte hun sig pludselig, og med Stemmen dirrende af Bevægelse, raabte hun: ,,Sælg mig ikke! sælg mig ikke! eller jeg vil kalde Jer til Regnskab for det paa Dommens Dag." Hun løftede høitidelig Haanden i Veiret som for at kalde Himlen til Vidne, og gik saa hulkende ud.

,,Vel, mine ukjendte Venner," begyndte Præsten, da Emma var forsvunden. ,,Jeg forudsætter, at I dog har Ærbødighed for Herrens aabenbarede Ord? ikke saa?"

,,Jo—o — vi stræver jo med det," sagde Emmas Broder forlegen.

,,Det er jo Lygten for vor Fod og Lyset paa vor Sti," faldt Konen hurtig i.

,,Jeg vil ikke bebreide Eder, at I har beholdt hende saa længe, uagtet I kjendte de nærmere Omstændigheder; men dette maa jo have en Ende. I er jo enig med mig i, at det gaar ikke an, at vi norske Kristne i alle Fald, som dog endnu har bevaret Ærbødighed for Kirke og Moral, ser gjennem Fingre med dette, at en Hustru uden videre løber fra sin Mand?"

,,Nei, jeg har nok snakket om det med Manden min mere end en Gang," svarede Konen.

,,Ja, det er nok galt, men —" gjentog Broderen nølende.

,,Og om end Eders Samvittighed stillede det som Pligt for Eder at tage mod hende, da hun kom her forvildet og forladt," fortsatte Præsten, ,,saa maa Eders Samvittighed nu ogsaa tilsige Eder at sende hende tilbage. Forholdene, forsikkrer jeg Eder, er betydelig overdrevne af hende. Ola har desuden lovet mig nu at være god mod hende og tage alle mulige Hensyn. Han har taget Hjelp i Huset til hende, han drikker ikke og er en ordentlig Mand i alle Maader. Han forsikkrer mig ogsaa, at han aldrig har

lagt voldsom Haand paa hende, siden den Gang efter Stormen."

„Der hører du, Kasper," sagde Konen og nikkede.

„Og tro mig, Venner," faldt Præsten ind salvelsesfuldt, „det vil blive haardt at stampe mod Braadden, det vil blive haardt at gjøre Oprør mod Guds soleklare Anordning." Han reiste sig og gik op og ned paa Gulvet. „Hun forstaar ikke, den ulykkelige Kvinde, at hun vandrer paa den brede Vei til Fortabelse; men vogter Eder for, Venner, at gjøre Eder til Medskyldige i hendes Uret. Herren vil kræve hendes Sjæl af Eders Haand, og handler ikke I nu kraftigen for hende, saa blir Eders Del med de Uretfærdige, der hvor Ormen ikke dør, og Ilden ikke slukkes." Han standsede og lod Lommetørklædet fare over sit Ansigt.

Konen begyndte at græde. Broderen saa rent modfalden ud. „Hvad skal vi saa gjøre?" spurgte han endelig.

„At komme godvillig til Rette med hende nu, indser I selv er umuligt, hun maa altsaa tages med Magt. Naar først Skridtet er gjort, vil hun komme til Besindelse og indrømme, at det var det ene rette. Altsaa jeg kjøber Billet til hende med Morgentrænet. I lader en Vogn komme her Kl. 8 og kjører hende til Stationen. Men det gjælder, at I sætter Vilje paa og gjør Eder haarde. I maa ikke lade Eder røre, hverken af hendes Bønner eller hendes Skrig. Lover I mig det? Eders Præst her har tilskrevet mig om Eder, at I hører til hans bedste Medlemmer, saa jeg véd, I kun spørger om den ene Ting: hvad er Pligt og Ret. Og svigter I nu, vil I faa en Byrde paa Eders Samvittighed, som I aldrig kan faa afvæltet."

Samtalen fortsattes endnu en Stund, og ved Hustruens

kraftige Medvirkning lovede endelig Broderen høitideligt at gjøre, hvad der var foreskrevet ham.

„Skal vi saa ikke ende denne vigtige Aftens Beslutning med en Bøn til Herren, om at han vil give sin Velsignelse til den, og blødgjøre Eders Søsters forhærdede Hjerte?" spurgte Præsten. Svaret blev naturligvis Ja; og med Bøn og Salmesang blev Offerdyret indviet til Undergang.

IX.

Størsteparten af Natten tilbragte Emma paa Knæ, hulkende over sin Seng ved Siden af sin Lille. Hun hørte, de sang Salmer nedenunder, og hun anede, at det var det almindelige Segl paa en eller anden Forbrydelse. De forfærdeligste Anelser betog hende og stjal Søvnen fra hende. Først ud paa Morgensiden sovnede hun udmattet. Hun blev vækket af sin Broder, som stod ved hendes Seng. „Du sover længe i Dag, Emma," sagde han, „nu faar du staa op."

Emma reiste sig paa Albuen. „Hvad besluttede I igaar?" spurgte hun.

„Aa, vi besluttede ingen Ting —" sagde Broderen langsomt og lavede sig til at gaa ud.

Emma spiste sin Frokost, men det var lidet, hun orkede at nyde. Hun undredes paa, at Broderen endnu ikke havde gaaet til sit Arbeide.

Da rullede en Vogn for Døren. Emma begyndte at ane noget. „Hvad skal den Vogn?" spurgte hun.

„Jeg tænkte, du kunde have godt af lidt frisk Luft ovenpaa Anstrengelsen igaar," sagde Broderen, „saa jeg mente at kjøre dig ud lidt."

Emma begreb alt. „I vil forraade mig, det er Be-

drag," raabte hun. „Men I faar mig aldrig ud i den Vogn!" Hun klamrede sig fast til Bordet med begge Hænder. Hustruen blinkede til sin Mand. Saa tog de og rev hende løs og bar hende ud i Vognen. Emma skreg, som skulde de tage hendes Liv, Naboerne stimlede til, hendes Klædebyldt samt Barnet blev langet ind efter hende, Vogndøren smeldt igjen, og afsted bar det. Men da Emma saa, at alt Haab var ude, sank hun sammen i Vognen som en Klat vaad Jord. Paa Stationen stod Præsten med Billetten i Haanden og ventede. Emma blev halvt bevidstløs baaren ind i et Sæde, Præsten satte sig hos hende, Lokomotivet peb, og Minneapolis forsvandt i det Fjerne.

Emma var bleven stille — aldeles stille. Hun stirrede med et aandsfraværende Blik ud gjennem Vinduet, selv Barnet, som skreg, kunde ikke tiltrække hendes Opmærksomhed. Præsten sad ved hendes Side og lagde ud om, at hun skulde se, hvor godt alt skulde blive nu, hvilken Tilfredshed hun vilde føle ved at have gjort sin Pligt, hvilke Løvter Ola havde gjort, at han havde kaldt hende sin eneste Trøst o. s. v. Emma sad lige følesløs, intet Smil, ingen Taare, intet Ord. Præsten opgav sine Mæglerforsøg.

Ved Stationen mødte Ola med Hest og Vogn. Han skvat jo tilbage ved at se sin Hustru som et vandrende Spøgelse komme imod sig; men Præsten hviskede ham noget i Øret, og Ola nikkede og takkede Præsten med Taarer for hvad han havde gjort.

Emma stod atter i sin Stue. De Smaa trængte sig ikke jublende om hende; de stod halvt fremmede og saa paa hende — ogsaa de! Men ellers var alt ved det gamle, alt det, som bar Trældommens og Forkrøblelsens Mærke, alt det, som havde Rædselens Minder i sig. Hun satte sig

paa en Stol ved Bordet uden at tage Overtøiet af. Ola kom ind efter at have stelt Hestene. Han var øiensynlig i ypperligt Humør, han gik op og ned paa Gulvet og gned sig i Hænderne. „Nu — saa du maatte da krybe til Korset, Emma," sagde han „— ja, ja, det er godt, naar Folk betænker sig. Her ligger mangt Arbeide og venter paa dig!" Arbeide — Arbeide — Arbeide — bare Arbeide, saltet med Spot og Had og Iskulde. Nei, her var jo ikke noget Valg — ikke efterat hun havde været ude paa de solbeskinnede Vidder i Solvarme og Livsglæde og Haab.

„Skal du ikke tage af dig?" spurgte Ola.

„Aa jo, jeg skal vel det," svarte hun mekanisk og løste paa Hattebaandet. Da Lampen var tændt, sad hun atter stirrende paa sin Stol som før. Ola blev rent bange, han syntes, dette var uhyggeligt. „Ja, jeg lægger mig jeg," sagde han, „saa kommer vel du efter." Emma svarede ikke, bare sad og stirrede. Hun sad urørlig der, til det var næsten Midnat. Saa reiste hun sig langsomt, pustede ud og saa omkring sig paa Vægge og Tag. Hun gik hen til Sengene, hvor Børnene laa. De sov alle rolige, de havde ikke noget Savn af hende, de elskede hende ikke, de var blot komne længere bort end før. Hun kastede et Blik bort i Sengen, hvor hendes Mand laa. Han laa paa Ryg med Næseborene vidaabne og snorkede. Det var Vilddyrets Kraft. Munden var ogsaa halvaaben og viste en Rad friske Rovdyrstænder. Men da hun saa skulde forbi Vuggen, hvor hendes Mindste laa, da brast det for hende. Hun sank ned paa Gulvet over Vuggen og begyndte at hulke krampagtigt. „Nei, du er min — dig skal de ikke tage fra mig — du vil følge Mo'r, vil du ikke? dig har de jo ogsaa jaget." Og hun rev den Lille til sig, trykkede hende op til Brystet, kyssede og kyssede hende

og ilede saa i vild Flugt ud — ud paa Prærien. Hun tog ikke Hat paa, Døren stod halvaaben efter hende.

Det er en mild, deilig Høstnat med Maanelys. Fine, hvide Dampe stige op fra Jorden; der er en drømmende Disighed over Skogen og Vandet. En og anden Lysflue glimter som elektriske Gnister mellem Græsset. Sivene rundt om Præstegaardsvandet hvisker Hemmeligheder i den lune Bris. En og anden kluntet Skildpadde vralter endnu i Sandet, en og anden Frø kvække i den stille Nat, og Gaardshunden hos Præsten svarer. Ellers er alt stilt. Langt borte kan man se Lys paa en og anden Farm, hvor der kanske er syge Folk, og Præstens Skikkelse tegner sig i Maaneskinnet paa Ruden i hans Studereværelse. Han sidder oppe og skriver endnu; thi i Morgen er det Søndag, og han er bleven heftet fra sin Prædiken ved dette. Da rasler det pludselig i Sivene. De bøies forsigtig tilside, og i Aabningen staar en Kvinde. Hun har nøgne Fødder og har kastet Kjolen. Paa den ene Arm bærer hun noget som et lidet Barn, og en stor Sten er bundet i et Toug om Halsen og hænger foran paa Brystet. Det blege Ansigt ser fortvivlet op paa Maanen, saa stikker hun Taaspidsen ud for at finde nyt Fodfæste. Hun grysser, hun trækker Foden tilbage, hun gaar med Barnet paa Armen og med Stenen hængende foran paa Brystet længer hen, prøver — gaar videre rundt, rundt — i den maanelyse Nat.

Præsten sad oppe og studerede. Han havde forandret sin Tekst og vilde nu tale for Tilfældet over: „Kvinden skal være Manden underdanig." Som han sad der alene i Stilheden, kom der slig uhyggelig Følelse over ham. Han maatte se sig om. Var der Nogen inde? Han følte sig formelig mørkræd. Han lyttede — var det ikke som et

Suk eller en Stønnen af En, som var i dyb Vaande, der blev baaren over til ham i Natten — der lød som et Plask i Vandet nedenfor Vinduerne. Han steg hurtig bort til Ruden og saa ud. Han speidede, han lyttede — han kunde ingen Ting opdage. Men Uhyggen vilde ikke forlade ham. Han lukkede sit Manuskript igjen, han fik stole paa, at Aanden kom over ham, han krøb ned til sin lune Seng.

Morgenen efter stod Præsten paa sin Prækestol og lagde ud med stor Bevægelighed, om hvorlidet det nytter at stampe mod Braadden, at trodse Guds klare Vidnesbyrd. Tidens saakaldte oplyste Aander vilde forlade Herrens tydelige Tale og skabe sin egen Anordning ved at ligestille Kvinden med Manden og proklamere Kvindens Rettigheder. Men se — vi havde her i Bygden et tydeligt Eksempel paa, hvad det fører til. Og nu omtalte han, dog uden at nævne Navn, Historien med Emmas Flugt og Tilbagevenden, den sidste tilsat med alle hans Veltalenheds Blomster. Han talte om, hvor godt det er at give efter for sin Pligt, hvilken Fred og Tilfredshed Sindet da føler, og hvorledes Guds Velsignelse da strømmer over det i rigt Maal. Og derfor formanede han sine Tilhørere, at forblive ved Bibelens gode gamle Ord: at „Kvinden skal være Manden underdanig". Præstens Stemme brast, hans Tilhørere udgjød Taarer og saa sig om efter Ola, men Ola var der ikke. Præsten var vel fornøiet med sig selv. Han havde faaet en skjøn Leilighed til at indprente en betydningsfuld Sandhed, og hans Almue takkede ham for Belærelsen. Han besluttede at vandre hjem den deilige, solklare Høstdag. Men kommen i Nærheden af sit Hjem standsede han pludselig, fór tilbage og blev ligbleg. Skyllet op paa Sanden, saaledes at halve Kroppen endnu var ude i Vandet, laa Emma. En grønsket Skildpadde

havde viklet sig ind i hendes Haar, en slimet Snegl var krøbet op paa hendes Bryst. Men hendes blege, fortrukne Ansigt laa vidaabent op mod Himlen som for at nedkalde Hevn; den ene Haand var klemt fast om hendes døde Lille, den anden var knyttet op mod Præsten.

KJÆRLIGHED PAA KOFANGEREN

Jim kunde aldrig begribe, hvorfor Præsten bestandig sagde, at Barndommen var Livets Paradis. Havde ikke Paradiset i Bibelhistorien været anderledes end hans Barndom var, kunde de gjerne have det for ham. Havde Vorherre været ligesaa umedgjørlig som hans to Gamle og bare skjændt saa lang Dagen var, undredes han ikke paa, at Adam og Eva havde skyndt sig ud snarest muligt. Han vilde mere end gjerne ud af *sit* Paradis, om han bare kunde. Derudenfor tænkte han sig Livet med fulde Grødtallerkener og ferskt Brød engang om Ugen. Det var Fremtidens Tillokkelse for ham, naar han engang blev Mand. Dette evindelige Paradisliv paa haarde Skorper og vasne Poteter huede ham ikke. Hans Livs Ophav var glad i alt vaadt undtagen Vand. Naar han da, stolt over at have ødelagt Halvdelen af sine Dagpenge i Whisky, kom ranglende hjem med et huldsaligt Smil, mødte der ham altid en Strøm af Velsignelser i Trappen, der fortsattes end eftertrykkeligere i Stuen og sædvanlig endte med en smeldende Ørefigen paa hans hovne, rødmussede

Paa Vestens Lokomotiver bruger man at fæste en Indretning, lig en Sneplog, for at løfte tilside Kør, som kan ligge eller gaa paa Linjen ude paa Prærierne. Denne kaldes „the cowcatcher".

Kind. Denne venlige Tiltale besvaredes i Almindelighed ved, at han kylede sin ømme Ægtehalvdel Thepotten eller et andet forhaandenværende Kasteskyts i Hovedet. Dette afpareredes med Ildtangen eller Vandøsen, og nu var Signalet givet til en almindelig Angrebskrig fra den kvindelige Halvdels Side, en Krig, der oftest endte med, at Husets Husbond og Herre lempelig blev spændt ud gjennem Gadedøren og maatte staa og banke paa sin egen Port en à to Timer, til han endelig maatte bede tyndt om godt Veir. Naar da Jim, bevæget til Taarer ved Synet af al denne ømme Kjærlighed, begyndte at skrige i vilden Sky, kunde det nok hænde sig, at et af Vaabnene, enten det nu var Stolen eller Ildtangen, dalede veltalende ned paa hans Hoved eller Skuldre og tvang ham til Flugt bag Skorstenen. Snart blev han imidlertid saa vant til disse Scener, at han tog dem ganske dagligdags og blot fulgte Kampens Udvikling fra Vedkassen; thi dette gjentog sig regelmæssig, hvergang Faderen var fuld, og Faderen var fuld regelmæssig hver Aften.

Jim begyndte at filosofere over Ægteskabets Ønskelighed eller ei, og kom til det Resultat, at det var bedst aldrig at gifte sig. Hans Moder styrkede ham ogsaa i denne Tanke. „Gift dig aldrig, Jim," sagde hun, „alle Mandfolk er bare Dagdrivere og Drukkenbolte". Jim skjønte jo rigtignok ikke, hvad dette havde med hans mulige Ægteskab at gjøre, da han ikke havde tænkt at gifte sig med et Mandfolk; men det kunde ogsaa være det samme. Resultatet var jo, trods Moderens ubegribelige Logik, at han aldrig burde gifte sig, og det var han enig med sin Moder i.

Jim havde trolig holdt sit Løfte, til han var mellem 40 og 50, men da gjorde Kjærligheden sin Ret gjældende.

Da hans Far havde drukket sig ihjel, og hans Mor,

ventelig af Sorg over ingen mere at have at bearbejde med Ildtangen, havde fulgt ham i Graven, reiste Jim til Amerika og ud paa vilde Prærien langt fra Folk. Der havde han og nogle Venner fanget Moskusrotter, tusket med Indianerne og ryddet Land i Mellemstunder. Men Civilisationen kom dragende efter dem. Jernbanen kom, nye Setlere kom, Skogen blev ryddet, Sumperne tørrede, der blev en By, hvor Jernbanestationen slog sig ned, en By bestaaende af to Kræmmerbutikker og tre Kneiper. Den ene Kneipe kaldte sig „Hotel". Med de nye Setlere kom ogsaa forførende Evadøttre, og Jims to Venner havde allerede bukket under for Fristelsen og giftet sig, og stillede nu sine listige Garn op for at fange ham. Jim begyndte ogsaa for Alvor at grunde paa denne Ting; thi han kjendte sig lidt gammel og slidt nu, og Kjærligheden begyndte derfor at gjøre sin Ret gjældende. Naar han paa sin vante Ungkarlsvis stod og vadskede Talerkenerne og skrubbede Gryder ude ved Pumpen, tænkte han paa, at det unægtelig vilde være behageligere at sidde paa en Stol med sin Pibe og lade en Kone gjøre alt dette. Naar han bar ind de tunge Potetessække, tænkte han: „det vilde da være bedre, om du kunde læsse Halvparten idetmindste paa din Kones Ryg." Og endelig, naar Veden var raa, at ligge og blæse og blæse, saa Røg og Aske fløi ind i Øinene — det kunde han jo ogsaa spare sig, om han blev gift. Jim stod i Fare for at blive sin Ungdoms Ideal utro. Da kom han en Dag til at se et Kvindemenneske, som stod og hakkede op Poteter, og han blev staaende i stum Beundring. Slig som den Hakke arbeidede! Det var, som Poteterne fløi om hende, og som hun ikke havde Tid til at standse for at drage Pusten. Hun havde smøget Ærmerne op, saa de røde, veirbidte, kjødfulde Arme lyste i Solen, og det gav formelig et Sæt i Jim,

hvergang hun svingede sit farlige Vaaben og satte det i Jorden. Jim tænkte i sit stille Sind: „Hvormange Skjepper Poteter kunde ikke hun der grave ud om Dagen!" og en stille Vemod faldt over ham. Jim stod bag en Busk, saa han uforstyrret kunde betragte alle hendes Yndigheder. Han saa den brede, kraftige Ryg, og han tænkte sukkende paa de tunge Melsække, som skulde bringes fra Kvernen; han saa det runde, pustende Bryst, og han tænkte: hvor maatte ikke hun kunde blæse under Varmen om Morgenen. Han saa de muskuløse Lægge, thi hun havde kiltet Kjolen op, og han tænkte: „hvor maa ikke hun kunne danse Reelen paa Markedet!" — —

En heftig Kjærlighed betog Jim, han havde ikke før skuet en saa tiltrækkende Kvinde. Hun maatte være Nykommer; thi han havde aldrig set hende før, og han skulde dog være kjendt der i Egnen. Han besluttede øjeblikkelig at anstille Undersøgelser. Da hun gik hjemover, fulgte han bagefter i passende Afstand, og han saa da, at hun stilede bent imod en Farm, som en Amerikaner netop havde solgt til en Tydsker. I Gaarden stod et Tospand opsælet og en lidt aldrende Mand sad paa Vognsædet med Tømmerne i Haanden. Da Kvindemennesket saa ham, slap hun med engang Poteterne, hun bar i Forklædet, ende ned og stirrede paa Manden i stum Forundring. Saa fór hun hen til Vognen, satte begge Hænderne i Siden og raabte i en alt andet end blid Tone: „Har jeg ikke forbudt dig engang for alle at reise til Byen?"

„Ja, men du véd jo, det var den Plog, som skulde hentes fra Stationen," svarede Manden sagtmodig og halv skamfuld.

„Kan ikke jeg hente den Plog ligesaa godt som du kanske? kommer du til Byen, ligger du bare paa Kneiperne og drikker dig fuld, og saa skal jeg endda have det

Bry at fragte dig hjem. Se saa, kom nu ned med dig! Jeg skal reise efter Plogen i Eftermiddag, og saa kan du gaa i mit Sted paa Aakren." Dermed tog hun og løftede uden videre Manden ned og satte ham til at pille op igjen Poteterne, som havde rullet ud over Tunet. Manden murrede noget om Pokkers Kvindfolk, men adlød alligevel, og med faste Skridt traadte Kvindemennesket ind i Huset, for at stelle til Middag.

Jim stod igjen underlig tilmode. Først randt ham i Hug hans Moders Advarsler mod at gifte sig, da alle Mandfolk var Drukkenbolte og Dagdrivere, siden randt det ham i Hug, at dette beundringsværdige Exemplar af det stærke — nei smukke — Kjøn kanske var udenfor Jims Rækkevidde. Han begav sig hen til Manden, der fremdeles murrende gik og samlede op Poteterne til Middagen, og gav sig i Snak med ham. Han fik da vide, at han ganske rigtig var Tydskeren, som havde kjøbt Farmen, og at Kvindemennesket — Tydskeren saa sig forsigtigt om — var en norsk Satan — ellers en prægtig Kone — som han havde reist ombord med over Atlanterhavet for 20 Aar siden og derpaa forenet sig med i den hellige Ægtestand.

Jim kløede sig i Nakken, sagde Farvel og ønskede, at Tydskeren snarest muligt maatte brække Nakken. I flere Aar gik Jim og ventede taalmodig paa, at dette skulde ske, og henvendte som en from Katolik mange Bønner til St. Patrick desangaaende — og saa skede det virkelig. Tydskeren havde i et Anfald af Ulydighed mod sin Evas Vilje reist til Byen, og Resultatet var, at han aldrig vendte tilbage. Han havde drukket sig fuld og havde tumlet af Vognen. De bagerste Hjul paa den svært lastede Vogn havde gaaet over ham, og han blev fundet liggende død paa Veien. Da Jim fik høre dette, takkede han sin Gud

og St. Patrick og beredede sig lempeligt til sin Friergang. Han vaskede sit Ansigt og Overkrop samt byttede Skjorte; han fik syet Knapper i Bukselinningen, saa den ikke vistes nedenfor Vesten, han kjøbte sig et rødt og blaat Halstørklæde samt Guld-Mansjetknapper til 10 Cents Parret, kort fuldendte sit Toilette med mange slige Smaanetheder, som han vidste maatte gjøre Indtryk paa det smukke Kjøn. Han forsagede Brændevin og Tobak en hel Dag. Da han omsider naaede sin Skjønne, fandt han, at der var kommen En i Forveien. Det var Nabofarmeren, som var en Svensker, men som bare havde eet Øie. Jim undredes paa, om det skulde gaa ham som i den gamle Historie om Manden, der friede paa Grabbakken. „Du kommer forsent," sagde Enken, thi hun havde lovet sig til ham, der gjorde Kisten. Imidlertid fandt Jim snart, at Svensken kun var kommet i samme Ærinde som han selv, midlertidigt at gyde Balsam i den sørgende Enkes Saar. Svensken viste sig at være saare gudfrygtig; thi han citerede Profeten Esaias og kom med et Vers om Paradisets Porte; men dette slog øiensynlig ikke an hos den sørgende Sjæl. „Paradisets Porte! jamen sa' jeg det!" udbrød hun haanligt, „nei En maatte nok være pynteligere for at komme did. Men tilpas var det. Naar man ikke er likere Kar, end at man drikker sig fuld som et Svin og ligger langs Landeveien, saa fortjener man det ikke bedre. Men han var dog snil og godslig ogsaa, Stakker!" Enken fik et Anfald af Rørelse, saa hun maatte ty til sit Skjørt og tørre Øinene med. Jim benyttede Anledningen til at tale om Drukkenskabslastens Forfærdelighed og om sin Fars og Mors advarende Exempel; men blev aldeles stum ved Enkens tørre Bemærkning, „du har godt at slægte paa du da!" Svensken benyttede sig listeligt af Jims Nederlag til at tale

om den store Lykke at være kommen af brave Forældre og udmalede sit Barnehjem i rosenrøde Farver; men Jim havde manøvreret saa heldigt, at Svensken maatte vende sit blinde Øie til Enken, saa han var nødt til at vrie Hovedet og skjele lidt med det andet Øie, hvad der unægtelig ikke tog sig ud til hans Fordel. Jim søgte imidlertid at oprette sit Nederlag paa det moralske Gebet ved at slaa ind paa det mere praktiske. Han talte nu om sin Farms Ypperlighed, om hvormeget Hvede han avlede, om hvormange Heste, Kjør og Grise han kunde holde. Svensken kunde ikke hamle op med ham heri, da han var en Nybygger, og maatte da ty til den Udvei at bemærke: „ja, og saa er hele Nabolaget oversvømmet af Irlændere, og ni ved nu, hvad Slags Folk det er!"

Dette Angreb paa Jims Nationalitet gjorde naturligvis denne rent rasende, og nu fór disse to Medbeilere i Haartotten paa hverandre, saa Enken tilsidst maatte tage hver for sig i Kraven og kaste dem ud af hver sin Dør.

Jim saa, at Erobringen ikke var gjort med et Slag, der maatte manøvreres listeligt og taalmodigt. Svensken var 10 Aar yngre og desuden Nabo, saa han kunde se og tale med den Skjønne saa at sige daglig. Jim maatte derimod paa Jernbane for at træffe sin Elskede, da hans Farm laa en hel Jernbanestation søndenfor. Men saa stolede Jim paa de fire Heste, otte Kjør og ti Grise, som han havde mere end sin Medbeiler, ikke at tale om, at hans Huse var dobbelt saa store, og Ingen vidste, at de var fulde af Væggedyr. I et helt Aar varede Kampen. Jim mødte op ved alle Leiligheder, hvor han var vis paa at træffe Enken, og viste hende al mulig Opmærksomhed, men overalt fandt han ogsaa Svensken. Begge søgte at overbyde hverandre i at traktere paa hende Limonade og Øl og give hende Billetter til Cirkus, naar engang imellem

et udlevet Vrag af noget saadant passerede; begge søgte at finde paa overraskende Ting til Foræringer. Jim studerede jevnligt Avisen for at opdage nye Opfindelser, der kunde tjene til hans Maal, især nye Patentmediciner, og han sendte hende saaledes engang et Par fine Sko med en Flaske „Indian Blood Syrup" i den ene Taa og en Flaske amerikansk Olje i den anden. Men dette havde nær ødelagt alle hans Planer; thi den Skjønne var bleven saa fornærmet, at hun havde kylet Medicinflaskerne ud gjennem Vinduet og havde nær truffet sin svenske Ven i Hovedet, da han netop nærmede sig med en Æske Sæbe og et rødt Silketørklæde. Jim mærkede, at der maatte leveres et Hovedslag, og efterat have sendt i Forveien for sig som Forbedere et smukt Føl og en aarsgammel Gris, besluttede han sig til Frieriet. Han beredede sig til den hellige Handling ved en Bøn til St. Patrick, en Portion Ludefisk — thi det var Fastedag — samt to Drammer Whisky. Men da han kom til Stationen, mærkede han, at han var kommen $1^1/_2$ Time for tidligt, samt at han var lidt ør i Hovedet, kort i en lidet ønskelig Tilstand til at holde en sømmelig Friertale. To Drammer havde endnu aldrig slaaet Jim til Jorden, men det maatte være denne Kjærligheden, som berusede ham. Han tænkte, han kunde rusle saa smaat opover Jernbanelinjen, saa gik han altid Ørheden af sig. Som tænkt saa gjort. Jim ruslede afsted i salige Drømme, smaaleende med sig selv. Han saa i Tankerne sin Elskedes blussende Ansigt, da hun kylede Svensken ud gjennem Døren, han saa hendes Arme, da hun arbeidede i Potetesaakren den første lykkelige Dag, han opdagede hende. Han saa sig selv sidde i den gamle, sprukne Lænestol derhjemme, og hun ligge paa Knæ foran for at trække hans vaade, skidne Støvler af. Smilet blev bredere paa Jims Ansigt, han lo imellem høit, saa

det klukkede, og rystede paa Hovedet. Han saa hverken til høire eller venstre, han hørte ingen Ting omkring sig, bare ranglede fremover i stille Henrykkelse, mens Solen dalte og farvede Prærien gyldenrød. Med engang vækkes han op af en vældig, brusende Lyd — det er Lokomotivet. Forfærdet vil han vende sig om — i samme Øieblik er han kastet og løftet i Veiret, han slaar om sig med Armene og klamrer sig fast i Dødens Angst i det nærmeste, han kan faa fat i, og der sidder han — paa Kofangeren. Hælene paa Skoene naaede saa vidt ned i Marken, men Gud ske Tak og Pris — de var af Browns „bedste i Verden" — saa de øieblikkelig løsnede og bare slang og raslede nede paa Skinnerne. Jim var med engang bleven ædru. Han glemte Friertalen og Lænestolen — ja selv Enkens robuste Arme øvede ingen Tiltrækning mere paa ham. Her galdt bare en Ting, at holde sig fast. Han raabte og skreg, Ingen hørte ham. Lokomotivet udsendte sit alt overdøvende: Paff! Paff! og afsted fór det paa sin seiersstolte Bane. Jim klamrede sig fast. Træer, Buske, Huse, Jorder, alt dansede i en forvirret Blanding med Lynets Hast forbi ham og gjorde ham rent svimmel. Kunde det ikke stoppe, bare en eneste liden Gran, bare — „Hjælp!" brølede Jim. „Hui!" svarede Lokomotivpiben — og afsted bar det galere end før. Og saa dette Mørke! det var som Himmel og Jord gik i et og var fuld af dunkle, dansende Skygger og Spøgelser. De fór omkring ham, de skar Ansigter til ham; han syntes, han skulde kjende Svensken, som slap Hakken af bare Forbauselse, og saa stod bagefter og storlo af ham; thi Ulykken var, at om det end var mørkt, saa sad han der i fuld Belysning fra Lokomotivlampen. Jim forstod, at hans sidste Time var kommen. Han begyndte at tænke over sine Synder og afleverede en efter en til St. Patrick

til en naadig Dom; men det hjalp ikke — afsted fór det lige djævelsk fort. Jim kjendte sig saa underlig vek i Armene og lam i Fødderne — han begyndte at gjøre Løvter — han skulde aldrig lade sig kjøbe til at gjøre falsk Ed i Juryen, han skulde aldrig blande Sand i Melet, han skulde aldrig lyve mere end til Husbehov, han skulde give to tykke Vokslys og 5 Daler mere til Præsten, han skulde aldrig gifte — — nei, det sidste kunde han dog ikke faa over sine Læber — han vilde i alle Fald forsøge, om det ikke skulde gaa uden. Tog det da ingen Ende! Stationen! Stationen! Denne haanlige, susende, pibende Lyd omkring ham — disse Gnister, som føg i Luften, som om det bar lukt til Helvede, disse Skygger, som strakte Armene ud efter ham — „Hjælp! Hjælp!" Jim følte, han holdt det ikke længer ud; han havde en Følelse, som skulde han besvime. Da øiner han i Mørket som Omridset af en Bygning og en rød og grøn Lanterne. Det maatte være Stationen — Gud ske Lov — han kunde kanske endnu reddes. Med den sidste Kraftanstrængelse tog han sig sammen og klamrede sig fast — der stoppede de. Jim var saa fortumlet, at han de første Minutter blev siddende urørlig, han var ikke istand til at løfte sig fra sit mindre behagelige Sæde. Da vaktes han af en skraldende Latter — han saa op — alle Folk, der havde været paa Stationen, samlet i en Klynge, leende ad ham! „Det er Jim! det er min Salighed irske Jim! han er fuld!" saaledes lød det om ham. Han saa sig om efter Barmhjertighed. Fremst i Flokken stod hans Elskede med Hænderne i Hoften og lo værst af dem alle, og bag hende — Svensken —. Det var ikke at holde ud. Jim væltede sig af, og sneg sig i Mørket afsted til „Hotellet". Han gned sig bag for at bringe Følelse igjen i sine Ben — hvad skulde han opdage! Bukserne slidte Hul paa Hul,

de nye Bukser, trukne paa for Anledningen. Han hørte Latterkoret følge efter sig, ledsaget af vittige Bemærkninger — de maatte have seet Bukserne! Han manøvrerede sig saa behændigt han kunde ind gjennem Hoteldøren og satte sig i en Krog. Han begjærede et Dusin Knappenaale, og da han listelig havde anbragt dem med Ryggen mod Væggen, forlangte han to Drammer og et Glas Øl. Den irske Nationaldrik satte atter hans Livsaander i Bevægelse, og da der stod en Os af smeltet Fedt ud fra Kjøkkendøren, mindede dette ham om, at han var en Dødelig, som ogsaa trængte til Mad. Han begyndte at sætte sig ind i Stillingen. Stuen var fuld af Folk, Farmere, som sad rundt Ovnen med Fødderne paa Jernristen og spyttede, Jernbanearbeidere, som stod ved Disken, drak Whisky og Øl og fortalte saftige Historier. Verten, som var en Landsmand af Jim, gik gemytlig mellem dem og sagde Vittigheder, mens han skjænkede. Ret som det var, blev Døren til Kjøkkenet reven op, og der stod Madamen, rød og trind, med en sydende Stegepande i Haanden. „Er det Meningen, jeg skal fodre Hestene i Kvæld og hente baade Ved og Vand, mens du gaar herinde og later dig og drikker? du vilde vel gjerne sidde paa en Stol hele Dagen, mens vi stakkels Kvindfolk skal slide og slæbe. Havde jeg vidst, du var sligt et Drog, aldrig skulde jeg giftet mig med dig. Nei, da var første Manden min noget andet! det var Mand det! men du — vil du nu se du kan komme dig af Flekken!"

Jims Landsmand rettede sig bare op, lagde Haanden til Huen paa militærisk Vis og sagde tørt: „all right, Kaptein!" hvorpaa alle Farmerne sloge ud i en Latter, og Madamen murrende slog Døren i efter sig. „Gift Jer aldrig, Godtfolk!" sagde Jims Landsmand, mens han drog Frakken paa, „at sige, hvis I kan undgaa det. Og gifter

I Jer, saa tag Enken efter en hængt Tyv, saa skal hun idetmindste ikke sige, at den første Mand var bedre." Dermed forsvandt han for at lystre sin Halvdels Ordre.

Jim sad igjen i mørke Betragtninger. Var dette et Varsel! Var det hans Skytshelgen St. Patrick, som sendte ham dette Billede paa huslig Lyksalighed, før han gik hen og begik samme Daarskab. Da Værten kom ind igjen, forlangte Jim en Seng for Natten. Det var bedst at trække sig tilbage i Tide, før Folket fra Stationen kom ind og fortalte Historien om Kofangeren. „Vil De til Himmels eller til Helvede?" spurgte Værten ganske alvorligt. Jim saa paa ham forundret, men da Værten ikke forandrede en Mine, yttrede han beskedent Ønske om at komme i Himmelen. Værten mønstrede ham lidt. „Vel," sagde han, „det kommer an paa, om De slipper ind." Dermed tog han et Talglys og vandrede med ham opad en Stige, der førte til Loftet. Værten aabnede en Dør paa Klem, mønstrede atter prøvende Jim og sagde: „Det er bedst, De ta'r af Frakken og Vesten." Jim forstod ham endnu ikke. „Skal ikke Døren aabnes?" spurgte han. „Kommer ikke længer, Sengen møder," svarede Værten kort. Nu forstod Jim, at han var paa den trange Vei, han fulgte Værtens Anvisning og saavidt gled ind. Kommen ind ansøgte han venligt om nogle Smørrebrød og en Kop grøn The. „Frokost imorgen Kl. 6," svarede bare Værten og stak Talglyset ind til ham. Han maatte altsaa gaa sulten til Sengs. Jim satte Talglyset paa Gulvet, da der intet Bord fandtes. Værelset var forfærdelig varmt, da Solen havde brændt paa Taget hele Dagen. Det var saavidt han kunde staa opret midt i Værelset. Han aabnede Vinduet for at faa Luft. Øieblikkelig stod der ind en Strøm af Myg, saa han maatte lukke det i en Fart igjen og gaa paa Jagt. Det var som aldrig hans Gjenvordigheder

skulde tage Ende. Og saa Bukserne! hvorledes skulde han kunde gaa paa Frieri imorgen? Endelig fik han da Lyset slukt og sig selv puttet i Seng. Men sove — nei, det var umuligt. Det var ikke Væggedyrenes Skyld, nei, det irske Husdyr var han for godt kjendt med; men Sengen var for kort, og saa disse Myg! De summede, de dansede, de stak og bragte hans Fantasi hen paa Lokomotivets Susen og paa Kofangeren. Hu! den Fart skulde han ikke glemme! det værkede endnu i alle hans Lemmer, han hørte Lokomotivet pibe, han saa Skyggerne fare sig forbi. Og saa disse Myg! Først da det led ad Daggry og Myggene blev fredeligere stemt, sov han ind rolig og fast. Neppe var han sovnet, før det buldrede paa Døren.

„Hvem der?"

„De faar staa op!" det var Madamens egen Stemme.

„Staa op? jeg er jo netop sovnet."

„Det kommer ikke os ved, vi skal lage til Frokost."

„Ja, lag til Frokost, saa meget De vil for mig."

„Men saa faar De staa op."

„Skal jeg staa op, fordi I vil lage til Frokost Kl. 5 om Morgenen?"

„Ja, De maa staa op!"

„Maa staa op! Har jeg ikke ærligt og redeligt betalt for min Seng? jeg staar ikke op, før jeg selv vil."

„Ja saa buldrer vi," svarede bare Madamen tørt og begyndte at dundre igjen, som Huset skulde falde sammen.

„Det var da et Pokkers Menneske! Kan De ikke lade mig have Fred?"

„Nei, De maa staa op!"

„Men hvad i Alverden har jeg med Eders Frokost at gjøre?"

„De ligger paa Borddugen?"

„Ligger — paa — Borddugen? —"

Der begyndte at gaa et Lys op for Jim. Han saa under sig — jo rigtig — der var et graaligt grovt Klædebon med Madflekker. Han rev Lagen-Borddugen ud under sig, kastede den gjennem Dørsprækken, lagde sig til at sove igjen og vaagnede ikke, før Klokken var næsten 10 paa Formiddagen. Solen stod fuld og varm ind paa hans Tagkammer. Han fik i en Hast paa sig og gik ned til Pumpen for at vadske sig. Der modtog Værten ham med de korte Ord: „Middag Kl. 12, Sir!" Han var altsaa gaaet glip af Frokosten ogsaa. Hvorlænge skulde han forfølges? Jim gik mørk udenfor Hoteldøren. Da kom et staut Tospand trækkende en splinterny Vogn, — og hvem troner der paa Sædet uden hans elskede Enke og — Svensken med det ene Øie. „Godmorgen, Jim," raabte hun muntert til ham, „skal du have dig en Tour paa Kofangeren idag? du faar have Tak for Føllet og Grisen. Den sidste har vi slagtet til Bryllupsmad, for nu kommer vi netop fra Præsten, jeg og Manden min her — —"

„Vil inte Herren vara med til bröllopet?" faldt Svensken ind og blinkede djævelsk med sit friske Øie.

Jim vendte tvært om, gik ind igjen i „Hotellet" og begjærede en Dram. Saa satte han sig mørk ned i en Stol og sad der og grundede en Timestid. Men da klarnedes pludselig hans Træk, han pustede ud synlig lettet og takkede St. Patrick for hans naadige Førelse. Hans Moders Billede stod atter for ham med Ildtangen i Haanden, og han gjentog lydelig hendes Ord: „Gift dig aldrig, Jim, thi alle Mandfolk er Dagdrivere og Drukkenbolte."

EN „KARJOL“-PRÆST

I.

„Karjol"-Præst? Hvad er en ,,Karjol"-Præst? Jo det er En, som dels for et Levebrød og dels i Iver for sit Kald gaar ud langt Vest mellem Nysetlerne for at bringe dem den Aandens Føde, han kan byde; gaar ud, hvor der ingen Jernbaner er, ingen Veie er, hvor man maa vade gjennem Myrer og Elve for at komme fra Hytte til Hytte. En ,,Karjol"-Præst er En, som desaarsag maa tilbringe sit halve Liv paa Landeveien i sin Karjol, færdes der i Regn og Snekave som i brændende Solskin, og naar han har saaet ned der i det feberdampende Myrlænde sin Ungdoms Helse, reiser derfra lige fattig som han kom; thi det er sjelden, han kan faa sin usle Løn udbetalt. Et Aar har Græshopperne været der, et andet Aar har Tørken været der, et tredie har Flommen været der, og altid er der noget, som har været der, og som griber ind i Præstens Kasse. Man kan sige, hvad man vil, om de norske lutherske Præster; man kan have adskilligt at indvende mod deres Bogstavdyrkelse, Aandløshed og Hundetroskab mod hundredaars Dogmer — et maa man dog ogsaa indrømme: de tæller mellem sig mange brave, modige Mænd, som har tilsidesat alle Hensyn til et civiliseret Livs Behagelighed og har gaaet ind til Savn og Be-

sværligheder uden Tal for at tjene sin Herre og Mester efter deres Samfunds Forskrift.

Den Præst, vi her skal tale om, vidste ikke, hvad der ventede ham. Han var netop færdig med sine Eksaminer hjemme, havde været forlovet længere Tid, ønskede desaarsag at gifte sig, og saa antog han et af de Kaldsbreve, som en ældre amerikansk Præst, der var kommen til Norge for at fiske Kandidater, havde med sig fra forskjellige norske Settlementer. Kaldsbrevet lød paa mange Herligheder: der var alt et fuldfærdigt Settlement, ja en liden By, man havde eget Posthus, den tiltrædende Præst skulde have saa og saa mange Acres Land samt Præstegaard foruden 600 Dollars aarlig Løn. Hans ældre Broder i Herren kunde ikke noksom rose Stedet, skjønt han selv rigtignok ikke havde været der; han skildrede desuden den store Præstenød, der var mellem Nybyggerne, med gribende Farver, og saa rørtes hans yngre Broders Hjerte. Han giftede sig og reiste over.

Hans unge Hustru var en Kristianiafrøken, som havde læst mange Romaner. Hun kjendte Amerika mest fra Coopers Indianerhistorier, og hun ventede at finde Unkasser og Chingackgooker vandrende om mellem drømmende Sjøer. Hun havde taget sin nuværende Mand, mest fordi Forældrene syntes det var et godt Parti, og fordi han var Theolog. Hun beundrede ham. Hun syntes, han var svært lærd og hende overlegen, naar han lagde ud for hende de forskjellige dogmatiske Læresætninger og om Forskjellen mellem Transsubstantiation og Consubstantiation.

Paa Veien byggede de unge Nygifte Luftkasteller om sit fremtidige Hjem. De undredes paa, hvorledes Præstegaarden saa ud og Haven, hvormange Kjør de kunde holde og Høns. Hun skulde drikke saa og saa mange

Potter Melk om Dagen og blive rigtig tyk og fed; thi nu var hun af meget svag Helbred. De skulde kjøre sammen rundt til sine Sognebørn og overalt blive modtagne med Smil og aabne Arme. Han havde faaet vide, at Setlerne der mest var Husmænd hjemmefra, og han tænkte sig dem ydmyge og underdanige som hjemme. Han skulde gaa som en Fa'r mellem dem og give dem Trøst og Raad. Disse patriarkalske Drømme blev imidlertid ubehagelig afbrudte, da de kom der. Der var ingen Samling af nysgjerrige Ansigter paa nogen Præstegaard, hvor de tænkte sig alt forberedt til deres Komme; thi for det første var der ingen Præstegaard, og for det andet var der ingen, som vidste, naar Præsten kom. Folket der var bleven meget forundret, da de hørte, de skulde have faaet en Præst; thi de havde ikke ventet, det skulde lykkes, og sandt at sige var det Synodens Bestyrelse mere end Folket selv, som havde drevet paa denne Ordning. Menigheden havde jo lovet at bygge en Præstegaard — det var sandt — i Tilfælde af at de fik en Præst, men de tænkte, det var tidsnok, naar de fik Præsten, og saa — havde Græshopperne været der denne Sommer og ruineret for dem, saa det lidet lod sig gjøre at bygge nu i Høst. Den stakkels unge Mand blev betydelig afkjølet. Han stirrede fortvivlet fra sin Emigrantvogn, forspændt med Okser; thi det sidste Stykke slap Jernbanen op, og Heste var endnu en Sjeldenhed der. Han saa udover et koldt, fugtigt Landskab, sørgeligt i sin Ensformighed, vild Præri, hvor endnu det grove Græs halvvissent bølgede, nogle sorte Flekker hist og her med en liden Hytte paa, og saa nogle gule Stubber af Maisaks, som stod igjen. Ude i Horisonten stængte en sort Skog som Jerngitteret for hans Fængsel, og der blinkede hist og her paa Sletten nogle Vandpytter, halvt Smaasø, halvt Myr. Der steg en graa,

usund Damp af dem nu mod Kvelden. Hans Hustru laa syg under Solseilet paa Vognen, Reisen havde været for anstrængende for hende; hun var for træt til at se. „Kommer vi ikke snart i Hus nu, Kristen?" spurgte hun mat ud til ham.

„Men kjære Godtfolk! I maa da skaffe mig Hus!" raabte Præsten til de faa af hans Kirkemedlemmer, som tilfældigvis havde omringet Vognen. De kløede sig i Hovedet og hviskede sammen. „Det er bedst, I kjører til Posthuset saalænge, I faar vist blive der i Nat?" var endelig Resultatet af Raadslagningen. „Vi skal følge op med." De standsede udenfor et hvidmalet lidet Hus, bygget paa den almindelige amerikanske Butikmaner, med et Skilt næsten saa stort som halve Husvæggen. Paa Skiltet stod: M. R. Wilkens. Grocery-store and Post office." En kvælende Os af bedærvet Fisk og halvraadne Grønsager stod udigjennem Døren, et Hjørne af Butikken ved Siden af Grønsæbefustagen var afdelt til Postkontor. To Udskjænkningssjapper og tre andre Smaahuse stødte til denne Stadsbygning og udgjorde Byen, som der var talt om i Kaldsbrevet.

Efter en lang Forhandling, hvorunder den unge Frue laa og skalv under sine Tepper, mens Præsten sad paa Vognstangen og ventede, blev det endelig saa bestemt, at de skulde faa være der indtil videre. Mr. Wilkens viste sig, en lang og mager Amerikaner med Bukkeskjæg, han hilste høfligt og talte en hel Del, som de ikke forstod. Saa raabte han paa sin Butiksvend, og de begyndte da at hale frem og bære ovenpaa deres Pakkenelliker. Men da de Nykomne saa omsider stod paa det øde, kolde Værelse med tre Stole og en Sofabænk, der skulde slaaes ud til Seng, ikke et kvindeligt Væsen til at stelle om dem, bare en Ungkar nedenunder, hvis Sprog de ikke forstod, Lugt fra Butikken af harsk Sild, udenfor et trøstesløst Land-

skab, svøbt i fugtig Taage — da — ja da saa de paa hverandre og brast i Graad begge To. Paradiset var naaet.

II.

Præsten havde stevnet til et Møde der i sin egen Stue, da det var den største, som fandtes i „Byen". Han var endnu fyldt af Harme over den skammelige Maade, hvorpaa Betingelserne i Kaldsbrevet var opfyldte eller rettere „ikke opfyldte". Han var oprevet af de uhyggelige Indtryk, han havde faaet ved Modtagelsen, og han havde foresat sig at læse Bønderne Teksten. Han gik op og ned Gulvet og røgte af en lang Pibe, grundende paa Talen, mens Bønderne samlede sig udenfor eller slog en liden Handel af i Butikken nedenunder. Præstefruen sad bleg og mat paa en Stol henne ved Vinduet. Hun var endnu ikke kommen over Anstrængelsen efter Reisen; talte man til hende pludselig, blev hun hed i Ansigtet og fik Taarer i Øinene. Hun gruede for, hvorledes Mødet vilde løbe af. Saa kom da Bønderne op Trappen, hun tog mod deres svede Hænder en for en, nogle af Farmerkonerne havde fulgt med; de havde med sig Smør og Æg og nogle Høns til den unge Præstefruen, og de saa hende venligt ind i Øinene. Dette første Tegn paa Kjærlighed gjorde hende saa godt, at hun hviskede sin Mand i Øret: „vær ikke for stræng, Kristen!"

Præsten begyndte sin Tale noksaa roligt, han fortalte de nærmere Omstændigheder ved sin Kaldelse, de Udsigter, han som theologisk Kandidat med bedste Karakter havde hjemme i det gamle Land, de Løvter, den gamle Præst, som fik ham over, havde givet, og — saa brød det løs. Han skildrede sin Ankomst og hvad han maatte føle; han spurgte dem, om de havde løiet for ham

og bedraget ham med Forsæt, eller hvor alle deres Løvter blev af? Ikke en Gang Tag over Hovedet, og det nu Vinteren stundede til; thi Mr. Wilkens havde underrettet ham om, at mere end en Uge kunde han ikke blive der. Hvad var deres Hensigt? vilde de sulte ham ihjel? fryse ham ihjel? eller hvad vilde de? Ikke Kirke — ikke Præstegaard — ikke Evner til at gjøre noget! Var det ikke, fordi han maatte blive her, han havde reist hjemover i Morgen den Dag. Han havde ventet at komme til kjærlige Mennesker, der længtede efter Herrens Goder og vilde taget mod ham med aabne Arme, og hvad fandt han nu? — Folk, som syntes ligeglade med, enten han var kommen der eller ei, og som lod ham seile sin egen Sø, nu de først havde lokket ham i Fælden. —

Talen gjorde et yderst uhyggeligt Indtryk paa Bønderne; de saa alle ned paa Per Hage, som almindelig var deres Talsmand paa Møderne. Per strøg sig om Hagen og holdt paa at spytte udover Gulvet i Nord og Syd og Øst og Vest, altsammen Tegn paa, at han bryggede. Endelig reiste han sig. „Me tykja, du er for braad, Prest," sa' han, „du tek detta so reent for tvert. Du maa koma i Hug, at dette kom paa oss, som Jula paa Kjeringa. Kvat han heve slarvit um han gamle Presten, det veit inkje me noket um, men me veit, at det me hava lovot, det vil me holda, naar du berre vil giva Taal. Landet ligg der til dig; det er ubrotet endaa, men me skal hjelpa dig til at rydja, so godt me kann. Og Hus skal me byggja det snaraste me kann faa i Timber og Bord og bitala fyre det; men Emni rekk inkje altid so langt som Viljen, ser du. Daa me skreiv Kallsbrevet, tenkte inkje me paa Grashoppa, og me kann inkje hjelpa, at Vaarherre sender denne Styggbeita paa oss, ser du. Men me skal kara ihop alt me kann til dig, det skal vera visst det. Og so

er det ein Ting, eg vil segja deg med det same Prest. Du fær inkje vera so stiv og hofferdig, som Prestarne i det gamle Landet er, for her er det Bonden, som „ruler" her, ser du, her er me i fritt „country" her ser du, og den Trældomen me sleit i heima, er det slutt med i Amerika ser du. Og her er ingi Kassa, som bitalar deg her maata, elder Konge elder Bisp, som segjer me skal gjera so og so. Det er me Farmarar, som styra Skuta her, ser du, og vil inkje du beinka deg etter oss, so er det verst fyre dig sjøl, for so kjem du til at svelta og sitja paa ein berr Haug. Og so senda me deg heimatter, og du fær sjølv svara Reisepengarne. Men er du snil og vitug og fer fint fram som ein rett Prest skal gjera, so veit eg det, at Folk er inkje verre her end andre Stader, og dei vil gjera vel imot deg alle, badde Store og Smaa." Pers Tale gjorde stor Lykke, Bønderne nikkede og lo og sagde „det var sant, som han Per hadde sagt."

Præsten følte sig ogsaa lidt skamfuld, han indrømmede, han havde været for hastig, og bad dem vakkert om at hjelpe sig lidt tilrette, og gjorde dem indlysende, hvor fortvivlet han stod her i det fremmede Land, ukjendt med Sproget. Jo, de kjendte nok til det allesammen, fra den Tid de kom her. Samraadet endte med, at Præsten skulde faa overladt Gunnar Haugens Stabbur for Vinteren, saa skulde de flikke paa det saa godt de kunde, og siden se at skaffe Hus, saa snart der var nogen Mulighed for det.

Efter at Mødet var endt, og Bønderne gaaede, stod Præsten en god Stund ved Vinduet og saa paa dem. Størsteparten drev ind paa Kneiperne, de, som ikke vilde, blev leende halet ind af de andre; nogle kom allerede ud lidt ustøe paa Benene.

„Nu forstaar jeg Synoden," mumlede Præsten — „disse Folk trænger til streng Disciplin — de maa styres med et Jernscepter".

III.

Det unge Par havde flyttet ind paa Gunnar Haugens Stabbur. Men for et Hus! Det hvilede paa Stolper, saa den kolde Vind stod opigjennem Gulvet; man kunde se udigjennem Sprækkerne i Væggen. Da Snestormene kom, føg Sneen ind over deres Seng, mens de laa og sov. Bønderne havde jo forsøgt at kline og tætte, som de bedst kunde, men det hjalp lidet. Nu fik Præsten Huset trukket med Pap indvendig og bordklædt udenpaa, samt Brædder slaaede mellem Stolperne forneden, men endnu var det, som Fødderne blev til Is, naar man sad en Stund stille. Og saa var det blot dette ene Værelse. Ak, hvor forskjelligt fra Drømmene om den hyggelige Præstegaard! Hun kunde ikke hjelpe for det, men der randt Taarer ned ad den unge Præstefrues Kinder, mens hun gik og stellede. Hvorledes skulde hun kunne skabe Orden og Hygge ud af dette! De havde afdelt Værelset ved Tæpper i tre Dele. Bag det ene Tæppe stod deres Seng i et Hjørne, bag det andet var Præstens „Studereværelse", det vil sige et lidet Bord foran det ene Vindu og en Stol ved det. Resten af Værelset var Dagligstuen, en liden Plads rundt Ovnen, der stod i Midten, og hvor Fruen, naar Præsten var ude, som oftest sad i stum Fortvivlelse med Benene oppe paa Ovnristen for at faa lidt Varme. I Begyndelsen var Meningen, at de skulde kokke inde hos Farmeren og saa bære Maden over Gaarden, hvis de ikke vilde spise i hans Stue; men da dette var for fortvivlet ubekvemt, fik Fruen Svalgangen udenfor Stabburet inddelt til et lidet Rum,

hvor der blev sat en Kogeovn. Pige var der naturligvis ikke Tale om at holde, og godt var det, saa havde Fruen altid lidt at tage sig til, der adspredte hendes Tanker, ellers var hun gaaet fra Forstanden. Men den fine Kristianiafrøken sukkede ofte og maatte standse for at puste, hvergang hun skulde ryste de tunge Sengklæder eller sope Gulvtæppet. Havde her endnu været nogen at tale med! Konen der paa Gaarden var snil og hjelpsom og vidste ikke, hvor godt hun skulde gjøre det; men hun kunde jo ikke tale om andet end Høy og Mais og Kjør og Grise. Ak, hun havde jo ikke vandret paa Karl Johans Gade — hun havde jo ikke været paa Studenterballerne, hun havde ikke set Laura Gundersen og Johannes Brun spille, hun havde ikke kastet Blomster paa Kongen og faaet et Nik af ham til Gjengjæld. I den første Tid var Præstefruen saa overvældet af Ensomhed og de fremmede Omgivelser, at hun var formelig ræd for at være alene. Hun havde ogsaa oplevet det første Tordenveir. Der knittrede Lyn paa Lyn, det var som hele Himmelen aabnede sig i hundreder af Ildsvælg, hvislende Ildslanger skjød henover Horisonten, og det bragede som Himmel og Jord skulde styrte sammen. Præstefruen skreg himmelhøit, hun løb rundt som vanvittig, tilsidst sprang hun ned i Gunnar Haugens Kjælder. Da hendes Mand kom hjem, var hun ganske bleg. Hun kastede sig om Halsen paa ham og bad ham om at faa Lov at være med paa hans Reiser; hun turde ikke være alene længer. Hun fik ogsaa Lov, men hun maatte snart give det op. Disse forfærdelige Afstande! Og saa skrangle i Karjolen paa de ujevne Veie eller hvor der aldeles ingen Veie var. Og naar man saa havde skaket Livet af sig eller var stivfrossen, da at komme ind i de smaa, kvalme Loghus, hvor der ofte hang Barneklæder til Tørrings, og hvor Luften var aldeles

kvælende. Og saa at skulle spise og sove i denne Luft! Mange af Bønderne her var ogsaa fra Bygder i Norge, hvor de lidet skjønnede sig paa renligt Madstel, og det var næsten umuligt at smage paa deres velmente Retter, sat frem i sorte Træbakker. Hun havde ofte forarget sig over Farmerkonerne, som, naar de kom til hendes Rede, slog Hænderne sammen af Forundring over, hvor pent hun havde faaet det. Hun vidste ikke, om det var Hykleri eller hvad det var; nu derimod forstod hun det, naar hun saa deres egne Vilkaar. At et Menneske kunde holde ud sligt! Smaa Jordhul i en Bakke, usle Skur overtrukne med sort Pap eller trange Loghus, hvor Leret faldt ud mellem Stokkene, og som var fulde af Væggedyr og skrigende, tilsølede Unger. Samme Rum at være i, at koge i, at sove i — det var jo en Velgjerning, at Dørene var saa grisne og gik lige ud til Prærien; derved kom der da frisk Luft, men aa for en Træk! Det var jo nok til at bryde ned den stærkeste Helse! Kunde Folk virkelig vænne sig til sligt? Det var næsten at foragte dem for, det var jo at synke ned til Dyret. Nei, da var hendes ensomme Stol foran Ovnen hjemme, med Benene paa Ovnristen at foretrække. Hvorfor havde ingen fortalt hende dette før? hvorfor havde Cooper skrevet om de blinkende Sjøer, omringede med uigjennemtrængelige, hemmelighedsfulde Skoge, fyldte med romantiske Indianere? Her var jo ikke en Indianer at se, bare sumpede Sletter, fulde af almindelige Norske, som gik endnu mere sjobbete klædt end Sjauerne hjemme i Kristiania. Kristiania! — ak, den som var der! — den som kunde faa reise did i Morgen den Dag! Nu var Ballerne begyndte — kanske det første Stadsraadbal var over; hun skulde have været der — hvor hun skulde have danset — nei, det var sandt, hun fik ikke Lov at danse, siden hun blev forlovet med

en Theolog — mon hendes Veninder endnu blev inviterede paa Chocolade hos Günther af Studenterne eller Kadetterne? mon Elisa Ring havde indviet sin lyseblaa Silkekjole, som hun syede paa, den Gang hun reiste?

Hun blev vækket af sine Drømmerier ved at En raabte: „Hello!" udenfor Vinduet. Hun sprang hen. Ude paa Tunet stod Gunnar Haugen med et blodigt Kalveskind i Haanden. „Vil Frua ha litet Kalvkjøt i Dag, me ha' nettupp slagtat."

IV.

Præsten havde begyndt sin Virksomhed for Alvor; han saa, der var ikke andet for; men hans Sind var endnu fyldt med Bitterhed og Harme — Bitterhed fordi han følte sig bedraget, Harme fordi han følte sig som en Løve fra Skogen, der er sat i Jernbur. Han rystede forgjæves i Stængerne, han kunde ikke komme derfra, han var afhængig af deres Naade, som havde lokket ham hid. Denne Følelse kom han aldrig over; den satte ham fra det første Øieblik af i et Slags fiendtligt Forhold til hans egne Menighedslemmer. Han havde at gjøre sin Pligt imod dem paa Embeds Vegne, det var alt; noget Hjerteforhold kunde der ikke være Tale om. Han indsaa snart, at disse Mennesker, netop fordi de havde været undertrykte hjemme, nu vaagede med skinsyg Mistanke over deres Frihed og paa en smaalig og raa Maade ønskede at lægge for Dagen, at her i Amerika var det Embedsmanden, som maatte bede dem om vakkert Veir, ikke omvendt. Han mærkede, at Per Hage var Føreren for denne Opposition mod al Embedsautoritet, han havde at passe særlig paa ham. Han mærkede ogsaa, at skulde han beholde sit Overtag, maatte han stole paa sit Embede mere end paa sin Per-

son. Det var som Præst, med Guds Ords Myndighed bag sig, at han kunde raade Bugt med dem; thi han saa snart, at de trods deres broutende Tale om Uafhængighed alligevel havde bevaret en halvt overtroisk Ærbødighed for Kirken og Kirkeceremonierne og Traditionerne hjemmerfa. Og skulde han nødes at være her nogle Aar idetmindste, maatte han indrette sig paa at gjøre sin Stilling holdbar og saa taalelig som mulig. Derfor traadte han snart i en livlig Forbindelse med Synoden. Dette at have et stærkt og vel organiseret Samfund i Ryggen, der betonede Embedets Myndighed som direkte given fra Gud, der gjorde Præsten til monopoliseret Eneherre til at tale Guds Ord i Forsamlingerne, til at veilede og trøste, det gav ham som Præst en Overlegenhed, for hvilken Menigheden maatte og skulde bøie sig. Det var den eneste Redningsplanke, hvorved han kunde holde sig selv og sin Værdighed oppe.

Præstegjerningen havde hjemmefra for ham staaet omgivet med en Slags Skjønhedens Glorie — Kirken fyldt med Orgeltoner, Præsten staaende for Alteret i den hvide Klædning med den røde Fløjels Messehagel og det indviede Brød i sin Haand, Menigheden syngende sine Salmer og lyttende andægtig til sin Sjælesørgers Tale — her var det, som al Poesi blev strøgen af med det samme. Her var ingen Kirke, ingen Orgeltoner, han var nødt at tale i deres smaa trange Skolehus eller Loghus, faa af dem havde Synodens Salmebøger, og sang de, drævede de altid nogle Toner efter Præsten og satte en utrolig Masse Krøller paa. Der kom stundom et og andet Par kjørende i en Arbeidsvogn forspændt med Okser, viste ham et Papir med Raadhusets Segl og begjærede, at han skulde vie dem der paa Pletten, — ingen Blomster, ingen Sang, ingen Brudepiger. — Og han kunde aldrig glemme,

hvorledes hans Hjerte snørede sig sammen, hvorledes hans Inderste følte sig krænket, da han havde sin første Begravelse, og Farmeren, efterat hans Hustru var sænket i Jorden, og Præsten havde holdt Talen, pludselig drager en Pengebok op af Lommen der paa selve Gravbakken og spør: „hvad skal Præsten ha' for „Jobben"?" Poesien strøg ogsaa snart af Præstens Forkyndelse. Før havde selve Anledningen sat ham i en Slags Stemning — et Barn død, en Døende, som modtog Sakramentet — men efterhaanden virkede Vanen og de uhyggelige trange Omgivelser saa klamt paa ham, at han mistede som al Begeistring og Farve, og det gik i den mere forretningsmæssige Lekse. Hans Prækener blev mere og mere strengt dogmatiske. Men han sparede sig ikke. Hans Trøst og Opgave var nu at gjøre sin kolde Pligt til det Yderste. Han laa paa Landeveien og skranglede hele Dagen, saa indom i deres Hytter, besøgte deres Syge og Fattige, saa de kunde ikke andet sige, end at han var en bra Præst. Men deres Hjerte forblev koldt mod ham, som hans eget mod dem. —

Den Uhygge og Skræk, som det første Syn af Prærien havde bragt ham, forsvandt efterhaanden. Som alle, der har færdes der en Stund, endte han med at blive glad i den. Der var noget storartet, noget befriende ved disse uendelige Bølgelinjer, der fulgte Horisonten, ved disse bløde, grønklædte Høie, svulmende som et fint rundet Kvindebryst, der hist og her løftede sig op fra Sletten. Det var stundom han syntes, de hævede sig og sank, som om der boede et Liv under dem. Og om Vaaren, naar Trækfuglene kom, hvilket Liv! Graagjæssene kom trækkende i Skarer gjennem Luften med sin General i Spidsen, Ænderne plaskede i hvert Kjær, Heiren spankulerede stolt i Myren, Lommen skreg efter Regn, Smaa-

fugle med stærkt farvede gule og røde Bryst pilede gjennem Luften og svaiede paa Straaene; der var en Kjærlighedsleg, en Sang, en Livsglæde over hele den svulmende, vaagnende Natur. Selv Frøerne vilde være med og fyldte hele Prærien om Kvelden med sin Kvækken. Og saa disse fine, rent italiensk bløde Farver over det Hele, de hvide, smaaspættede Vaarskyer, som seilede stoltelig over det uhyre Himmel-Hav, der spændte sig om hele denne yppige, grønne Fylde, og som, naar Solen sank, først bleve gule, saa røde, saa mat violette og saa forsvandt for at give Plads for de tindrende Stjernebrikker paa den mørke Baggrund. Det var ham saa velgjørende, naar han badet i Sved kom ud fra Farmernes smaa Loghus, hvor han havde havt Gudstjeneste, og hvor Folkene havde staaet pakket paa hverandre udigjennem Døren, opigjennem Trapperne, hvor Smaabørn havde skreget eller snorket al Høitidelighed bort — da at komme ud paa disse endeløse Vidder i Solglans og Fylde, saa han kunde blive siddende i sin „Karjol" lange Stunder, indsuge den rene Luft og lade Prærivinden blæse bort alle kvalme Tanker og Minder. Selv om Vinteren var der noget majestætisk, frifødt over Prærien, skjønt han frygtede dens Vælde, naar Snestormene begyndte at fyge. Dette uendelige hvide Snelagen, disse ubundne, svulmende Naturkræfter, der utæmmede drev deres Spil, stod i saa skjærende Modsætning til det ynkelige Smaastel, Nybyggerne drev med, de som krabbede om som smaa Mus paa disse endeløse Sletter.

Nogen aandelig Omgang havde Præsten ikke, han var henvist til sig selv og sin Hustru, og selv hun havde ikke egentlig udprægede theologiske Interesser. Hun kunde som før kun lytte til hans Udlægninger og sige Ja, hun kunde ikke give noget. Der var en Del virkelig in-

telligente Mænd mellem Farmerne der; men de hørte ikke til hans Menighed. Det var saadanne, som læste Thomas Paine og Robert Ingersoll, og med hvem han følgelig som luthersk Præst intet kunde have at gjøre uden at sende dem til Helvede. Hans Menighedslemmer befattede sig ikke synderlig med Læsning, og det var jo forsaavidt et Gode, som det var en Kjendsgjerning, at de, som begyndte at læse, altid følte sig tiltrukne af Kjætterskrifter og bleve svage i sin Tro om ikke rent ud Fornægtere. Det var derfor naturligt, at Præsten følte det som et aandeligt Festmaaltid, naar han en Gang om Aaret kunde besøge Distriktsmødet, ikke at tale om det fælles store Synodemøde, og en og anden Gang deltage i mindre Præstekonferenser. Da tøede og kviknede han op for en Tid. Disse theologiske Feltmanøvrer, hvor Præsterne indøvedes i Synodens Haandgreb og Marschtakt, hvor Luften lynede af Disputatser, hvor Skriftsteder slyngedes mod hinanden som Tordenkiler, hvor man hørte det muntre Skyts fra Luther og hans Kampfæller og lugtede Røgen af Svovl fra alle Kjætterbaalene, hvor Unitarier og al anden Stygghed blev stegt til Guds Ære — og hvor andre lutherske Samfund, der ikke hørte til Synoden, blev sat i Gabestokken, det muntrede ham op. Han følte sig som en gammel Kavallerihest, der en lang Tid har været brugt til at kjøre Sten og Møg, men saa pludselig hører Krigstrompetens Klang. Den spidser Ørene, den kaster Hovedet og vrinsker, den skraber med Hoven og vil afsted, den gamle Fyrighed brænder igjen i Blikket og spiller i Musklerne — men saa er det kun et Øieblik — det daglige Stenlæs venter. Ved Siden af disse iltre Krigsmøder holdt man ogsaa Fællesmaaltider, hvor der vankede god Mad og Vin, og her diskedes da op mellem Retterne, Bordbønnerne og Salmesangen, med Anekdoter og Præ-

stehistorier baade fra det gamle Land og fra hvers Erfaring og Oplevelser i deres egne Menigheder, og man sad i en Latter. Fra disse Møder med Aandsbeslægtede kom Præsten hjem opfrisket og styrket til atter at tage fat paa den tunge, daglige Pligt. Han havde da altid i Lommen en Del gode Anvisninger fra Synoden, som han skulde forsøge at faa sat i Værk inden sin Menighed. Paa det sidste Møde, han havde deltaget i, var der saaledes udtalt Ønskeligheden af, at faa indført det private Skriftemaal før Altergangen. Ja nogle Præster havde fortalt, at de alt i lang Tid havde praktiseret det, saaledes at ingen hos dem fik gaa til Alters, førend de havde været hos Præsten og skriftet deres aabenbare eller hemmelige Synder. Præsten saa øieblikkelig, hvilket Overtag han vilde faa, kunde han faa indført dette. Han vilde komme ind i Bøndernes hemmeligste Privatforholde og Tankegang og kunne mestre disse ved Guds Ords Kølle. Han vilde bryde Oppositionen, og faa det hellige Præsteembede erkjendt som alles Overmand og sig selv som deres Herre, idet han var Guds Repræsentant. Men før han kunde begynde at praktisere denne Skik, maatte han faa den vedtagen paa et Menighedsmøde. Kunde han bare holde Per Hage borte! de andre skulde han nok raade Bugt med. Kunde han bare finde noget, hvormed han kunde stoppe Munden paa Per. Han spurgte listeligt ud her og der og holdt sine Øren aabne, og endelig fik han udspurgt, at Per forrige Høst skulde have gaaet paa Nattefrieri til en Gjente i Nabolaget. Rustet med denne Historie, hvis nærmere Enkeltheder han havde undersøgt, tilkaldte Præsten et extra Menighedsmøde. Han havde valgt en Dag, hvor han mente Per skulde være „i Byen"; men Per, som ikke slap sine Øine fra Præstens Bevægelser, anede Uraad og sad noksaa rolig paa første Bænk

i Skolehuset, tyggende paa et Halmstraa, da Præsten steg ind. Præsten lod sig ikke mærke med noget, men aabnede Mødet som sædvanlig med Salmesang og Bøn. Saa begyndte han sin Tale med, hvor vigtigt det var at bevare Guds Ord og det kristelige Broderskab levende, hvor vigtigt det var, at Menigheden samlede sig om Kirken og dens Goder i denne Tid, hvor saa mange vildfarende Røster løde, og hvor Sindet saa helt sænkedes ned i det materielle Stræv som her. Alt, som kunde gjøres for at fremme det kirkelige Liv og indbyrdes Sammenhold, maatte modtages med Taknemlighed. Og nu var der en Skik, som var almindelig fra Kirkens ældste Tid, som var optaget i Praksis i mange af Synodens Menigheder, og som vilde bidrage mægtigt til saadant kristeligt Liv og broderlig Sammenslutning — og det var det saakaldte private Skriftemaal, at alle Nadvergjæster, før de stededes til det hellige Maaltid, lettede deres Hjerter for Præsten og af ham da modtog deres Synders Afløsning. „Ak, kjender vi ikke til det allesammen, Venner," fortsatte Præsten med Bevægelse i Stemmen, „hvor godt det var som Børn, naar vi kunde overtale os til at bekjende vore smaa Synder for Fa'r og Mo'r, fortælle det just som det var, og saa faa høre Mo'rs og Fa'rs Tilgivelse lydelig udtalt over os. Og er det anderledes med Gud? han er jo vor store Fader, og Nadveren er jo det høihellige Sakrament, hvor vi søger Tilgivelse for vore Synder ved at nyde Jesu Kristi Legeme og Blod. Indser I ikke, hvor det vilde lette Eder, gjøre Eder glade og lykkelige som Børn, om I fik Mod til aabent og ærligt at skrifte Eders aabenbare og hemmelige Synder for Eders trofaste Skriftefader og saa modtage Guds hørlige Tilgivelse gjennem dennes Stedfortræder Præstens Mund? Med hvor meget større Alvor og Inderlighed vilde I ikke

da forberede Eder til det hellige Møde med den forklarede Jesus Kristus? Og hvilket Fortroligheds og Hjertelígheds Baand vilde da ikke knyttes mellem Menighed og Præst? Derfor, kjære Venner, tag dette Forslag under moden Overveielse og lad vor Beslutning ske til Herrens Ære og Menighedens Opbyggelse." Præsten satte sig, nogle Kjerringer paa de bagerste Bænke tørrede deres Øine, og alles Blik vendte sig som sædvanlig mod Per, som endnu sad og tyggede paa sit Straa.

Endelig reiste Per sig. „Det kann vel vera, det var hyggeligt fyre Presten at stinga Naserna sine ned i alle Grytor, men eg trur inkje, eg skulde lika det alt so mycket, og det fleire med meg kannhenda. Eg trudde, at naar eg hadde syndat, so skulde eg gjera Rekneskap fyre Gud og inkje fyre Presten, det er no mi einfolduge Meining."

„Men ved du da ikke, at naar Præsten optræder paa sit hellige Embedes Vegne, da staar han i Guds Sted?" svarede Præsten.

„Nei eg visste inkje det," begyndte Per igjen, „eg trudde det var litet Forskjel paa Presten og paa Vaarherre; og eg fann inkje nokat slikt som Presten segjer i mi Katekisma."

„Da har du læst din Katekismus slet, min gode Ven; thi der staar det netop: „Skriftemaal indbefatter to Stykker i sig: Et at man bekjender Synderne, det andet at man annammer Absolution eller Afløsning af Skriftefaderen som af Gud selv."

„Ja det stod no inkje i mi Bok daa," svarede Per.

„Da har du formodentlig havt en gal en."

„Eg haade mi Bok med mig fraa Noreg, og ho var no god nog der!" svarede Per. „Ho var endaatil utgjevi af Weksels."

„Jeg kan forstaa det, — han var Grundtvigianer."

„Han var no Prest i Statskyrkja lel, og Boki var autoriserad."

„Men vi her i Synoden holder Synodens Katekismer, og de er ægte og rette, og der vil du finde det."

„Saa kanskje Bibelen min og er rang?" spurgte Per.

„Det kan gjerne være," svarede Præsten, „vil I være sikkre paa sunde, lutherske Bibler, maa I kjøbe af Synodens."

„Det er inkje so greidt fyre oss Bønder at vita Greide paa, kvat som er rett og kvat som er rangt," sagde Per; „men me veit det, at Prestarne gjerne vil hava Bugti og baade Endarne og skal dei faa raa som dei vil, so vert her snart inkje verande. Og eg ser inkje annat enn at slikt nytt Paafunn, som me inkje visste nokot um heima, er berre gjort for at anka Magti til Prestarne, og defyre vil eg setja meg imot det alt eg kann."

Præsten reiste sig nu i al sin Vælde. Det var greidt, at han havde været belavet paa mulig Modstand og gjemt sine bedste Skud tilsidst; thi nu lynede det om dem med Skriftsteder ligefra 1ste Mosebog og ned til de sidste Yttringer fra Decorah*). Han beviste fra Profeter og Apostle, fra Abraham og ned til Larsen og Muus, at hans Opfatning var den ene rette, og han lod ane i det Fjerne Synodens Vrede, hvis de ikke faldt tilføie. Og saa vendte han sine Pile mod Per. „Jeg har længe lagt Mærke til," sagde han, „at denne Mand har gjort sig til Opgave at forfølge mig og modarbeide Kirkens Indflydelse her i Bygden. Jeg undrer mig bare over, at han kan have nogen Magt over bra og retsindige Mænd. Thi jeg maa offentlig bekjende, jeg kan ikke nære synderlig Agtelse

*) Synodens Skole.

for en Mand, som uagtet han bekjender sig at staa i et kristent Samfund, besøger Gjenter om Natten — —"

Per sprang op fra Bænken: „Det er Lygn i din Hals, Prest!" skreg han og knyttede Haanden.

„Jeg kan bevise, hvad jeg siger," svarede Præsten rolig, „og hvis ikke du vil bede Menigheden om Forladelse for denne Brøde, blir jeg nødt til at tage dig i offentlig Kirketugt."

Per sprang op til Præsten og greb ham i Armen, Præsten løftede Haanden som for at værge sig mod Slag.

„Kven har sagt det, Præst?" raabte Per bleg af Sinne og rystede Præsten, „kven har sagt det?" Flere af Menigheden sprang nu til og tog fat i Per. „Per! Per!" staggede de. „Lat meg vera," skreg Per og vilde rive sig løs, „eg vil ha' min Ret."

„Jeg foreslaar, at et sligt voldsomt Menneske fjernes fra vor Forsamling," raabte Præsten. Dermed bar det paa Døren med Per. „Og nu optager vi Sagen roligt til Votering," fortsatte Præsten. Saa blev gjort. Præstens Forslag blev enstemmig antaget.

V.

Per havde tabt Slaget den Gang; men han agtede ikke at give sig med det. Han gik rundt til Folk og gjorde dem indlysende, hvor fædumt de havde baaret sig ad ved at sælge sig saaledes til Præsten. Før han vilde gaa og fortælle Præsten løst og fast om sig selv, før vilde han lade være at gaa til Alters. Virkningen af dette var, at Søgningen til Herrens Bord aftog mærkeligt i Menigheden. Men da læste Præsten op en Søndag en Paragraf af deres egen Menighedskonstitution, hvori der stod, at den, der ikke mindst een Gang om Aaret gik til Alters,

var dermed udelukket fra Menigheden. Han spurgte dem, om de erindrede, hvad de selv havde underskrevet; han vilde minde dem om det, da han agtede at gjennemføre Menighedens Konstitution i al dens Strenghed. Der var ingen anden Raad, Menigheden maatte atter falde tilføie, og Per? — ja ud af Menigheden kunde han jo ikke gaa, da vilde det være forbi med hans Indflydelse paa dens Anliggender, og gaa til Alters nu? — Han skulde da i det mindste ikke søge Præsten for privat Skriftemaal, som de andre Slaver gjorde.

Det var Søndag. Det lille Skolehus var som sædvanligt gjort ryddigt til Kirkebrug, Pulterne udbaarne, en Prædikestol, et Alterbord med et lidet Knæfald foran indbaaret, og Menigheden trykkede sig sammen paa Bænkene, stod pakket i Midtgangen, stod udenfor langs Væggene og lyttede ved Vindusaabningerne; thi man havde været nødt at aabne Vinduerne for Luft. Nogle af dem udenfor havde slæbt sine Vogne saa tæt til Vinduet som muligt og sad oppe i Vognsæderne indtullede i Buffalopelse og trampede saa smaat med Fødderne for at holde Varme i dem; thi det var en gnistrende kold Vinterdag. Præsten stod med Kalot paa Hovedet foran Alterbordet midt i den kolde Træk fra de aabne Vinduer og den kvælende Damp af mange pelsklædte, tøende Mennesker. Paa Alterbordet, hvorpaa var bredt en hvid Dug, blinkede den røde Vin i en simpel Glasmugge, og det indviede Brød laa beredt paa et Stentøis Asjette. Præsten opfordrede Dagens Kommunikanter at træde frem for Knæfaldet. Per Hage reiste sig da ogsaa og gik frem imellem dem. Præsten lod som intet var paafærde, gik rolig fra Mand til Mand og meddelte Absolutionen, efter at have holdt sin Skriftetale; men da han kom til Per, sprang han bare over ham og sagde: „du Per Hage har ikke været hos

mig og skriftet, du kan altsaa efter Menighedens egen vedtagne Lov ikke tilstedes til Herrens Bord." Per blev hvid i Ansigtet. „Vil du Præst stænge Veien for En, som søger Syndernes Forladelse?" spurgte han lydelig og paa Skriftsproget, siden det var i Kirken. Menigheden strakte Hals for at lytte.

„Nei," svarede Præsten, „ikke naar denne Ene søger den ad lovlige Veie."

„Jeg gjør op mit Regnskab med Gud," svarede Per, „og da har ingen Magt paa Jorden Lov at kræve mere."

„Du skal herefter ogsaa gjøre Regnskab for mig," svarede Præsten koldt. „Desuden er du nu ikke i den Tilstand, at jeg kan lade dig gaa til Herrens Bord; du er ophidset, trodsig og — jeg kjender det paa din Aande — du har drukket Brændevin."

„Jeg følte mig ikke frisk i Morges, og saa tog jeg en Dram — skal nu det ogsaa regnes til Synd? da undres jeg paa, hvormange Synder du havde paa Samvitet ditt Prest, da du sat og drakk Vin og Øl paa sidste Prestekonferensen med dei andre Svartkjolarne."

Præstens Ansigt blussede let, saa sagde han: „Jeg undres paa, at Menigheden vil taale, at jeg afbrydes paa denne Maade i mine hellige Forretninger."

Paa et hemmeligt Blink med Øinene traadte et Par af Kirkens Medhjælpere frem for at gribe Per; men han vinkede dem af med Haanden. „Vær bare rolig," sagde han, „jeg skal gaa jeg; men jeg kræver Menigheden her til Vitnæs paa, at jeg er afvist fra Herrens Bord uden Grund." Han greb sin Hue, arbeidede sig Vei gjennem Mængden, men i det han gik ud Døren, hørte man, han hulkede.

Da en Tid var gaaet, opsøgte Præsten Per for at formane ham ad privat Vei til Lydighed; men Per gav bare

ondt fra sig. Saa tog Præsten 2 Medhjælpere med sig og forsøgte det samme; men Per blev endnu mere rasende og bad Præsten gaa Fanden i Vold.

Saa indkaldte Præsten Per for et offentlig Menighedsmøde for at svare for sig angaaende Beskyldningen for Nattefrieri samt for sin Opførsel i Kirken Altergangsdagen; men Per mødte ikke. Præsten erklærede da Per Hagen for midlertidig udvist af Menigheden, indtil han havde gjort Bod.

Nu var altsaa Krigen mellem Per og Præsten begyndt for Alvor, og Per var ikke den Mand, som gav sig. Han søgte at ophidse Bygdefolket mod Præsten og gjorde dem indlysende, at den bedste Maade at faa Bugt med ham var at knibe af paa hans Indtægter, som var smaa nok forud. Præsten begyndte snart at mærke en følelig Aftagen i de aarlige Indkomster, især ved Betalingen af kirkelige Forretninger. Ikke heller sendte de ham Kalve, Smør og Æg saaledes som før. Han boede endnu i det gamle Stabbur, der havde faaet en liden Tilbygning, saameget at han havde et Studereværelse for sig selv og et Sovekammer. Han saa, det aldrig blev Alvor af med Præsteboligen. Landet, som var givet til ham, og som Bønderne havde ryddet og stelt i ganske pen Stand, havde han leiet bort, da han ikke ønskede at have noget med Farming at gjøre, som han ikke skjønnede sig paa. Han levede yderst tarveligt, men endnu strak det ikke til. Foruden al den Gigt og Rheumatisme, han havde samlet sig ved at ligge og slide Ondt paa Prærien, havde han ogsaa maattet sætte Gjeld. Naar nu Indtægterne end mere skulde afknappes, blev hans Stilling fortvivlet. Han var for stolt til at ydmyge sig paa nogen Maade for Bønderne, og dog følte han, der maatte gjøres noget for at redde hans Popularitet. Sagen

med Per havde gjort en ubehagelig Opsigt, og Per havde flere hemmelige Venner, end Præsten anede.

Der havde ofte været Tale om at faa en Kirke istand, men de havde ikke rukket saa langt. Tømmeret blev saa forfærdelig dyrt, naar det skulde fragtes saa langt, at Bønderne ikke kunde skaffe Midler. Nu var der en stor prægtig Egeskov ikke alt saa langt borte — man saa de sorte Grændselinjer i Horisonten — men Landet tilhørte Spekulanter i Østen; man vidste ikke rigtig hvem. Der laa store, prægtige Egestammer der, som Stormene havde blæst overende, og raadnede til ingen Nytte. Præsten havde lagt Mærke til dette, og det slog ham, at her var en Udvei. Om de tog og kjørte bort disse Stokke, vilde de jo blot rense Skogen for Forhindringer, og om de fældede et og andet Træ til Hjelp — hvad gjorde saa det? Landet var jo bestemt til Rydningsland alligevel, og Eierne var jo saalangt borte, at det ikke kunde gjøre dem noget ondt, naar det skede i al Stilhed, uden at de vidste om det. Desuden kjendte man jo Amerikanernes Beredvillighed, naar det gjaldt at bygge Kirker, saa der ingen Tvivl var om, at disse Mænd villigen vilde givet denne Haandsrækning, naar man bare havde vidst om det. Det maatte jo være bedre, at Tømmeret benyttedes til Guds Ære, end at det laa og raadnede i Skogen. Men Ulykken var, man vidste ikke bestemt, hvor man skulde henvende sig for at finde de rette Eiermænd. Da Planen var modnet, meddelte Præsten disse sine Tanker paa et Menighedsmøde, og der „blev Jubel og Glæde over al den Stad." At ingen havde faldt paa det før! Præstens Aktier steg atter betydeligt, og Pers Sag traadte aldeles i Skyggen. Nu blev der en Skoghugst og en Tømmerkjøring paa Vinterføret, som forslog. Alle hjalp til med sine „Okser og Heste." Per, som saa, at Præsten ved

dette begyndte at erhverve sig Popularitet, og at Kirkebygningen kanske kunde begrave hans Kirketugtssag, var en af de ivrigste til at hjælpe med. Præsten lod som intet, da denne Pers Iver bidrog til Sagens Fremme. Bønderne selv forestod hele Arbeidet. Tomten var forlængesiden udseet, og de kløvele, sagede og tilhuggede de svære Stokke, efterhvert som de blev fremkjørte. Kirken blev bygget som et Loghus, plastret indvendig og bordklædt udenpaa, og før Sommeren kom, stod den allerede reist. Bygdens „Maler" havde tilbudt sig at male Prædikestol og Altertavle frit. Den første havde han forsynet med en Adam og Eva i Paradis, omgivne af Roser og mystiske Dyr i rødt og blaat og gult, og den sidste med en gyselig Kristus paa Korset, omgivet af Tordenskyer, ud af hvilke tittede Amoriner med Buer i Hænderne. Disse sidste havde nemlig Maleren seet paa et Billede i Byen, og hans mythologiske Kundskab havde ikke været stor nok til at betage ham den Tro, at Amorinerne var Vorherres egne Engle, og at Pilene, de udsendte, var Guds Vredes Lyn. Baade Prædikestol og Altertavle vakte Bygdefolkets udelte Beundring, mens Præsten ofte siden blev fristet til at drage paa Smilebaandet, hver Gang han vendte sig mod Alteret, og Amorinerne sigtede paa ham med sine Buer.

For at skaffe Kirkestole, blev det bestemt, at hver Familie skulde tage sin egen Bænk og have sit Mærke paa den som sin Arv og Eiendom. Per Hage havde ogsaa ladet gjøre sin Bænk med sit Navn paa i store Bogstaver, og ved Overtalelser og Løvter om Smaatjenester havde han faaet Kirkebestyrelsens Tilladelse til at sætte den paa det mest iøinefaldende Sted tæt op til Prækestolen.

Saa kom da endelig den store Dag, da den nye Bygning skulde indvies. Per Hage i sin bedste Stads sad

alene og bredede sig paa sin Bænk og saa paa Præsten med et hoverende Smil. Præsten kastede et skarpt Blik paa ham, standsede et Øieblik, men fortsatte saa sin Gang op paa Prædikestolen. Der stod han en Stund, som han betænkte sig, men saa sagde han: „Jeg ser, kjære Venner, at her er en Mand tilstede, der for Tiden er under Kirkens Ban. Før han fjernes, kan ikke Prædikenen begynde." Præsten saa ned paa Per, og alle saa paa Per. Per sad og svedede. „Eg har lagt meir i denne Kyrkja enn dei fleste Prest," sagde han, „og denne Benken har eg gjort meg sjølv, og Namnet mit stend paa honem, so Ingen i Verdi skal faa meg fraa min Eigendom."

„Saa kan vi tage din Eiendom ud af Kirken," svarede Præsten. „Bær den Bænk ud!"

Kirketjenerne nærmede sig for at udføre Præstens Befaling, men Per rørte sig ikke fra Bænken. Kirketjenerne nølede og saa paa Præsten. „Saa tag Manden med," raabte Præsten utaalmodig. Kirketjenerne tog fat i Bænken, men Per klamrede sig fast og vilde ikke slippe. Saa tog de Bænken med Per paa og marscherede med ham nedigjennem Kirkegangen. Kvindfolket maatte drage op sine Lommetørklæder og stoppe i Munden for ikke at kvæles, Mandfolkene vendte sig mod Væggen eller ned mod Gulvet. Per skreg og slog dem, som bar, paa Hænderne. De bare skar Ansigter, men holdt fast. Da den ene Enden af Bænken var kommen udigjennem Kirkedøren, slap den Ene af dem, som bar, og Per og Bænken paa Hovedet udigjennem, hvorpaa Døren i en Fart blev smældt igjen og laaset. Og saa begyndte Menigheden at synge Salmer og være glade og takke Gud for hans naadige Bistand, at han havde sat dem istand at bygge denne Kirke. Men i den Kirke var hver eneste Stok stjaalet.

Da Menigheden kom ud af sit nye Hus, fandt de Per

Hages Bænk spændt i Stykker, og Stumperne strøede ud over Kirketrappen.

Et Par Maaneder efter kom der Klage og Protest fra Skogens Eiere over det Tyveri, som var begaaet; men da var det forsent, Tyveriet havde alt faaet Guds Velsignelse.

VI.

Per Hage havde lidt et Nederlag, hvorfra han ikke reiste sig mere, og det værste var, at hans Nederlag havde været ledsaget af hans egne Bygdefolks Latter. Han havde nu intet andet at gjøre end at melde sig ud af Menigheden, og skjønt en Paragraf i Konstitutionen sagde, at ingen havde Lov at melde sig ud uden at bevise, at Synoden førte falsk Lære, saa gjorde dog Præsten ingen Ophævelser her, men lod Per sige ud.

Per trøstede sig nu med at gaa paa Frieri. Han havde før havt sin gamle Mo'r til at stelle for sig, men nu fik han en Kone. Det var jo et Særsyn mellem Norskerne, at nogen blev viet uden at faa Præstehaand paa sig, naar der var Præst i Nærheden; men Per nægtede bestemt at have noget med Præsten at gjøre; før kunde det være det samme med hele Greiden. Saa drog da Parret afsted til Fredsdommeren og fik ham til at vie sig i al Stilhed; men Pers gamle Mo'r rystede paa Hovedet og græd og mente, der kom ikke synderlig Lykke ud af det Ægteskab, som ikke var rigtig ordentlig gjort.

Endnu værre blev det, da de fik sit første Barn. Barnet var svageligt, og Pers Mo'r gnog paa, at de skulde faa det døbt snarest muligt; men det trøstede ikke Per sig til at gjøre selv. Han gik flere Dage urolig omkring, bed sig i Fingrene og saa paa Barnet; men da det blev

blegere, og skreg værre og værre, maatte Per bide i det sure Æble og vandre til Præsten. Han traf Fruen, som viste ham ind paa Kontoret. De fire Vægge i det lille Rum var fyldte med Bøger, selv sad Præsten ved et lidet Bord i Midten som en Ædderkop i sit Spind. Per blev staaende ved Døren med Huen i Haanden, han saa mørk ud. Præsten vendte sig i sin Stol. „Er det du, Per?" sagde han forundret, „er der noget paafærde?"

„Eg vilde gjerna hava Presten til at døypa Barnet mitt," sagde Per og dreiede paa Huen.

„Ja jeg hører, du har været gift et Aars Tid," sagde Præsten, „men har forsmaaet Kirkens Velsignelse."

„Barnet ser ud til at sku' døy," fortsatte Per uden at agte paa Præstens Bemærkning.

„Vel naar man begynder sit Samliv uden Guds Velsignelse, kan vel ikke Frugterne blive andet end bittre," sagde Præsten.

„Du fær koma strakst, um du vil," vedblev Per.

„Men jeg ved ikke, om jeg vil, eller rettere om jeg k a n," svarede Præsten.

„Korleids det? her er fem Dalar."

„Tak, jeg skal ingen Ting ha'. Men hør nu, Per, i hvad Samfund vil du, jeg skal døbe dit Barn?"

„Kvat Samfund?"

„Ja, vi maa jo døbe Barnet ind i det kristne Samfund, og hvorledes kan vi det, naar baade Fa'r og Mo'r staar udenfor det."

„Er inkje me kristne daa?" spurgte Per.

„Jeg kan ikke antage det, saasom du har meldt dig ud af den kristne Menighed, og din Hustru ikke har søgt Optagelse. Og vi Præster har ikke Lov at udføre Daabens høihellige Sakrament, medmindre vi er forvissede om, at Barnet vil blive undervist i den kristne Tro."

Per stod og stirrede ned i Gulvet. Han blinkede med Øinene og gren med Ansigtet, som om han kjæmpede med Graaden. Efter en Stund sagde han: „og du vil inkje koma?"

„Jeg kan ikke for min Samvittighed og mit Samfunds Love," svarede Præsten. „Vil du have dit Barn døbt, maa du tage det paa egen Resiko, skjønt jeg ikke indser, hvad du vil døbe det til."

Per stod endnu lidt og dreiede paa Huen. „Farvel!" sagde han saa pludselig, vendte sig og gik.

Den, som havde kjendt Per før, og nu saa ham stavre hjemover, vilde have sagt, at Per var bleven svært gammel paa det sidste. Ryggen var ligesom krummere, han saa mere ned, og Skridtene havde ikke længer det spænstige, som de havde i gamle Dage. Da han kom ind, slængte han bare Huen i en Kraa og satte sig paa en Krak. Konen havde netop faaet Barnet til Brystet igjen, den stadige Tilflugt, og vogtede ængsteligt paa alle Trækninger i det stakkels blege lille Ansigt.

„Kommer Præsten?" spurgte hun.

„Nei," svarede Per og fik fat i Snadden sin, som han stoppede fuld af Tobak. Pers Mo'r vendte sig.

„Daa fær du døypa Guten sjølv, Per," sagde hun, „du kann inkje lata Barnet ganga til Helvites, um det sku' døy."

Barnets Mo'r saa med vaade Øine paa Manden sin. „Aa Herregud! døyp det, Per!"

Per tog Snadden ud af Munden og lagde den bort paa Hylden igjen. Han kløede sig i Hovedet. „Men kor kann eg — —"

„Du fær sjaa etter i Salmeboki."

Ja Per fandt frem Salmebogen og Stykket om „naar

Børn, som er i Livsfare, døbes." Et Blikfad med Vand blev hentet og stillet paa Bordet, og Per begyndte at læse:

(Om kort Tid er.)

O Herre Jesu Kriste! dette Barn offre vi dig efter dit eget Ord, og bede dig, at du vil annamme det og lade det blive en Kristen! Amen.

(Eller kortere.)

O Herre Jesu! annam dette Barn! (Barnets Navn.) Jeg døber dig i Navnet Faderens og Sønnens og den Helligaands. Amen!"

Per øste Vand tre Gange paa Barnets Hoved. „Men du gløymde, at nemna Namn, Per," hviskede Konen.

„Gjorde eg det?" sagde Per og tørrede Sveden af sig. „Ja, kvat skal han heita daa?"

„Du fær kalla honom Gilbert etter Fa'r min Gulleik," svarede Konen.

„Skal eg ausa meir Vatn paa?" spurgte Per.

„Nei inkje meir enn tri Gongjer, for det er Synd," sagde Pers Mor.

„Ja, korleids skal me daa gjera det?" spurgte Per fortvivlet.

„Du gløymde visst ogso at slaa Kross yver Barnet," sagde Pers Mo'r videre.

„Det stod inkje i Boki," indvendte Per.

„Ja, men du lyt gjera det lel, annars kann nokot ilt koma paa Barnet."

„Me har no havt Staal i Vogga, til denne Tid," forsikkrede Barnets Mo'r.

„Me lyt gjera Krossteiknet no baketter daa," svarede Per. Han slog et stort Kors over Ansigtet og Brystet paa Barnet. „Gilbert! jeg døber dig i Na — nei, det er sandt — Gilbert skal Namnet dit vera," sagde han bestemt og lagde sin store Næve paa det lille Barnehoved.

Barnet begyndte atter at skrige. Moderen byssede det og fik det ned i Vuggen.

„Trur du, det er rett døypt no, Per?" spurgte hun.

„Det lyt fell det vera," svarede Per.

„Aa, det er vel ymist det," mumlede Pers Moder og tog frem Kaffekopperne, mens hun sukkede.

Saa sad da disse Tre og høitideligholdt Dagen med hver sin Skaal Kaffe, men ingen af dem sagde et Ord, bare skottede ængsteligt hen i Vuggen og undrede sig paa, om Barnet var rettelig døbt.

Vesle Gilbert fik ikke lang Levetid. En Uge derefter var han død; men det var da altid en Trøst at vide, at Barnet var døbt paa een Slags Maade, saa gik det vel ikke til Helvede. Nu skulde de da faa tinget en Plads paa Kirkegaarden; men dennegang nægtede Per bestemt at gaa til Præsten. Konen maatte i Veien. Ud paa Eftermiddagen kom hun igjen meget høitidelig og med røde Øine. „No?" sagde Per, med det samme hun traadte ind.

„Presten svarad, at Kyrkjegarden berre var fyre Medlimer av hans Menigheit, og at han inkje hadde Lov at liggja andre der, so me kunde inkje faa Plass, medmindre Foreldri meldte seg inn i Menigheite, sa' han."

Da blev Per rød i Ansigtet, slog i Bordet og bandte. „Ja'gu skal han venta lenge fyrr eg kjem," sagde han.

Barnet blev lagt under et Lønnetræ, Per havde plantet, men om Natten havde Per i al Hemmelighed været paa Kirkegaarden med en Sæk og en Spade, og havde baaret hjem paa sin Ryg indviet Muld, som de strøede rundt om Kisten.

VII.

Kampen med Præsten blev strængere og vanskeligere end Per havde drømt, og det værste var, han havde be-

røvet sig selv sine egne Vaaben ved at melde sig ud af Menigheden. Disse Menighedsstridigheder og Menighedsinteresser havde været hans Liv og Lyst. Han følte sig stolt ved at være Bøndernes Leder og Talsmand ved alle Leiligheder, saasom han havde Talens Gaver. Det var hans stille Triumf, naar Bønderne i vanskelige Tilfælde saa bort paa ham, eller ventede først paa, hvad han vilde sige, før de selv udtalte sig. Nu kunde han aldrig mere komme paa disse Møder, som havde været hans eneste aandelige Kampplads; han havde intet der at gjøre, intet at sige, han kunde vises ud, og han saa i Aanden, hvorledes Præsten nu havde frit Spillerum, fordi Ingen vovede at modsætte sig hans Ideer. Han var som banlyst fra sine egne Venner, han følte ligesom, at de var rædde for ham nu, da han havde skilt sig fra Kirkesamfundet med dem. Det var som at skille sig fra Vorherre selv. Per havde ikke Dannelse eller Læsning nok til at befri sig fra Orthodoksiens snørende Baand. Han kunde ikke gjøre sig til Kammerat med dem, ,,som læste Paine og Ingersoll" og som bare gjorde Nar af Synoden, ,,og alt dens Væsen og alle dens Gjerninger". Han saa paa dem med Skræk som frafaldne, hvem Helvedes Dom ventede. Han vidste om intet andet, intet høiere, naar det gjaldt Kristendommen, end den lutherske Katekisme og Pontoppidan, som han havde plugget i sig hjemmefra. Han havde Bøndernes nedarvede Respekt for det hellige. Han kunde ikke tænke sig et Liv uden Gudstjeneste, uden Altergang, idetmindste en Gang om Aaret. Selv før de havde faaet fast Præst, var der kommen En og Anden fra Nabobygderne, som havde udført de kirkelige Forretninger nogle Gange om Aaret.

Og nu at staa rent udenfor! at se, at Menighedens Affærer gik sin stille Gang uden ham lige godt som før,

han som halvt havde betragtet sig selv som uundværlig! det harmede ham, det nagede ham. Han stod tidt om Søndagene i Vinduet, og saa Spand efter Spand komme kjørende med kirkeklædte Folk, som skulde til den nye Kirke. Hans Øine blev fulde af Taarer, og han bed sig i Læben. Han var jo Udskuddet, han kunde ikke faa være med. Og saa at maatte lade ligeglad med det altsammen, hver Gang Folk snakkede til ham! Per havde aldrig vidst, hvad Gudstjenesten havde været for ham før nu. Skulde han igjen bede om Optagelse i Menigheden? Han kunde jo ikke det, Folk vilde bare le ad ham, og Veien gik jo gjennem offentlig Kirkebod, gjennem at bede offentlig om Forladelse i alles Paahør. Dertil var han for stolt, den Triumf skulde da ikke Præsten faa omframt alle de andre. Han maatte nok bære sin Skjæbne, som han kunde. Havde han endnu beholdt sit Barn! og selv det skulde lide for Faderens Haardnakkethed. Hver Gang han gik forbi Lønnetræet, hvor Barnets Grav var, følte han hemmelig Samvittighedsbebreidelse, det var jo ikke rigtig døbt, det havde jo ikke faaet rigtig kristen Jord.

Hans gamle Mo'r skulde gaa til Alters, og Per maatte kjøre hende. Han havde tænkt at vente med Hestene bag Buskene syd for Kirken, til Moderen kom igjen; men han kom ikke længer end til Veiskjellet, som bar op til Kirken; saa saa han, at der alt var flere Kjendinge komne — han troede, han skulde været den første — og han sprang af og sagde, at Moderen fik se at hjelpe sig selv hjem igjen. Men han hørte, hvor Moderen sukkede, da hun gik, og dette Suk fulgte ham hjemover. Nei, sligt Liv var ikke at holde ud! at staa udenfor Guds Velsignelse! at føle denne Forbandelse ligge som en Mare over hans Hjem. Per blev gammel paa nogle faa Aar. Han

søgte at drukne sine Bekymringer i overdrevet Arbeide; men Samvittighedsnaget fulgte, og han syntes, at Moderens og Konens bebreidende Øine borede sig tvert igjennem ham. Per var bleven faamælt og menneskesky. Han, som før havde været paa Færde overalt, hvor noget skulde gjøres, drog sig nu aldeles tilbage. Enten kunde du finde han bag Plogen eller i Stalden, eller saa siddende ved Vinduet i Loghuset sit, rygende paa sin Snadde.

Per led af en Hjertefeil, og Doktoren havde sagt ham, at han maatte vogte sig for at løfte paa noget tungt. Per var tilbøielig til at glemme det, især nu, og saa hændte det sig, at Konen en Dag fandt ham besvimet liggende ved et Gjærde, han netop holdt paa at sætte op. Der blev en Forfærdelse, Doktoren blev hentet, og han erklærede, at det var tvivlsomt, om Per kunde reddes. Men da Per hørte, at Døden — Døden kanske stod for Døren, da mistede han pludselig al sin Modstandskraft. En Rædsel faldt over ham, han skulde kanske gaa herfra som en Forbandet af Gud, og han raabte: „henta Presten! for Guds Skyld henta Presten! seg at eg skal døy, seg at eg ynskjer Sakramentet, seg at eg angrar — seg at — aa Herre Jesus, miskunna deg yver meg!" Per lukkede Øinene og faldt som i en Døs. Konen var ganske som forvirret i sin Fortvivlelse. Endelig blev det afgjort, at Moderen skulde i Veien, da hun var Menighedsmedlem, og kanske hendes Alder vilde røre Præsten.

En Stund efter vaagnede Per og saa sig om. „Har du bodsendt Presten?" spurgte han. Da han hørte, at Moderen var reist, blev han roligere.

„Trur du Presten vil koma, Mari?" spurgte han en Stund efter.

„Eg tenkjer vist det," svarede Mari.

Lidt efter sagde han: „Du, Mari, du lyt finna fram Boki — Kakjesboki — han vil vist spyrja meg ut etter Boki, Presten, naar han kjem." Mari gik bort i Boghylden og fandt Katekismen frem.

„Nei, inkje ho," sagde Per, da han saa Bindet — „ho er gjord av Weksels denne, og han var inkje rett i Trui — nei finn henne eg kaupte i Fjor, Synodekakjesa. Presten spyr etter henne han."

Mari fandt frem den rette og satte sig ved Sengen. „No lyt du finna fram Stykket um botferdige Syndarar, som vil annamme Alterens Sakramente," sagde Per.

Konen fandt det og begyndte at læse, og Per gjentog Ordene efter hende. „Du lyt lesa det nokre Gongjer fleir, so sit det vel," sagde Per. Og Mari læste, og Per sagde det efter Ord for Ord. Sveden brød frem paa hans Pande af Anstrængelse, men han samlede Resten af Vilje og spændte imod, han v i l d e lære nu, hvad bodfærdige Syndere skulle skrifte, naar de annamme Alterens Sakramente.

Ud over Eftermiddagen maatte hans Hustru vist de tyve Gange ud paa Tunet for at se, om ikke Præsten kom, og hver Gang sagde Per det samme: „du skal sjaa, han inkje vil koma."

Endelig hørte de Hjulrammel, og en Stund efter viste Præsten sig i Døren med en liden Vadsæk i Haanden, fulgt af Moderen.

Et Skin af Glæde fløi over Pers Ansigt, og han hviskede: „Takk fyredi du kom, Prest! no kann eg faa døy i Fred."

Præsten saa hen til Sengen. Det kvakk i ham, han kunde næsten ikke kjende Per igjen. Dette gamle, gulblege, visne Ansigt, hvori der tindrede et Par Øine fulde af Angst. Præsten gik hen til Sengen og tog Pers Haand.

„Guds Fred over Huset og over dig," sagde han mildt, og Per syntes, at hele Forbandelsens Vægt, som havde tynget paa hans Hjem, blev væltet af med disse Ord.

Præsten pakkede ud af Vadsækken sin Præstekjole og Krave samt Brødpakken og Vinen. Han lagde Brødet paa en liden Sølvdisk, han havde med sig, skjænkede den røde Vin i et Glasbæger og stillede det ved Siden af Sengen paa et lidet Bord. Per syntes det skinnede om Præsten, da han gjorde dette. Saa tog Præsten Sæde ved Sengen. „Ønsker og taaler du, at vi synger en Salme, før vi skrider til den hellige Handling?" spurgte Præsten.

„Ja," svarede Per.

Salmebogen blev funden frem, og Præsten sang med høi, klar Røst en af Salmerne før Skriftemaalet. Der randt Taarer ned over Pers Kinder, dette var som i gamle Dage i Kirken.

„Og saa maa jeg paa Embedsvegne forelægge dig nogle Spørgsmaal," sagde Præsten.

Per begyndte at skjælve; der kom det; nu kom det an paa, om han kunde klare Pynten.

„Tror du, at du er en arm Synder, som har fortjent den evige Død, og som intet kan gjøre til din egen Saligheds Forfremmelse?"

„Ja, ja," svarede Per med Inderlighed.

„Tror du, at Jesus Kristus har gjort Fyldest for dine Synder gjennem sit eget dyrebare Blod?"

Ja, ja, eg trur det," svarede Per.

„Angrer du din egen Forstokkethed, at du saalænge har forkastet Herrens gjennem Kirken tilbudte Naadegaver?"

„Ja, ja," svarede Per.

„Og du ved intet andet til Salighed end Jesum Kristum og ham korsfæstet?"

„Ja — ja," raabte Per.

Præsten studsede lidt. „Du mente vel nei?" sagde han nølende.

„Orsaka meg, eg høyrde inkje so vel — eg er enig med dig i alt, Prest." Pers Øine lukkede sig, og han faldt hen i en Slags bevidstløs Tilstand. Men Læberne begyndte at bevæge sig, og han ramsede:

„Saa skal du sige til Skriftefaderen: Værdige, kjære Herre! jeg beder Eder, at I vil høre mit Skriftemaal og tilsige mig mine Synders Forladelse for Guds Skyld.

Sig frem:

Jeg arme Synder bekjender mig for Gud skyldig i alle Synder. I Særdeleshed bekjender jeg for Eder, at jeg er en Tjener, Pige o. s. v.

Præsten greb Medicinflasken, som stod paa Bordet, læste paa Seddelen, lugtede til den — jo rigtig, det var Naphta. Han holdt den hen under Næsen paa den Syge, men den Syge vilde ikke vaagne. Hans Fantasier blev bare vildere og mere forvirrede. „Vil du, Prest, stænge Veien for En, som søger Syndernes Forladelse?" raabte han. „Det er min Benk, segjer eg dig, det er min loglige Eigedom, og eg sit her, solenge eg sjølv vil. — Eg giv deg fem Dalar til, vil du døypa Barnet. Kvat segjer du? skal inkje eg helder faa Plass paa Kyrkjegarden? — Kvar er Presten? aa, Herregud, bodsend Presten — seg eg angrar, seg eg —" Han aabnede pludselig Øinene og stirrede vildt omkring sig. Præsten stod ved Sengen i fuldt Sollys og holdt Brødet og Vinen bortimod ham. „Gudskelov!" raabte Per, strakte Armene op imod det — og var død.

Præsten stod længe og saa paa ham, om ingen Bevægelse atter kom tilsyne i det stivnende Ansigt, han følte paa ham, om det var saa, han virkelig blev kold.

Endelig vendte han sig mod Hustruen og Moderen. „Han er gaaet bort," sagde han, „han fik ikke Sakramentet, men I hørte alle hans Bekjendelse, og kan være forvissede om, at han har fundet Naade hos den Gud, hvem han angrende søgte i sin Dødsstund."

Præsten stirrede paa den Døde. Han anede ikke, at han havde i Grunden dræbt den Mand; men det slog ham som en Streiftanke, at nu var hans værste Modstander borte, nu var hver Mulighed til Opposition der i Bygden falden.

VIII.

Præsten havde taget sin egen Karjol og Hest for at komme raskere frem og for at gjøre nogle andre Sygebesøg med det samme. Det var jo rigtignok blevet senere paa Dagen, end han tænkte sig, og han saa sig om med en tvivlraadig Mine, da han stod i Tunet; men endelig besluttede han at vove det. Han satte sig i sin Karjol og kjørte raskt afsted.

Da han var færdig med sine Besøg, begyndte det alt saa smaat at skumre. Han spurgte Farmeren, hos hvem han havde været sidst, om han ikke kunde sætte ham paa en Snarvei, hvorved han kunde komme raskere frem, i alle Fald naa Storveien, hvor han var godt kjendt. Bonden viste ham en Gjenvei, der rigtignok bar over nogle Myrer, men som ikke var farlige at passere, saalænge det var lyst, især nu det havde været tørt saalænge. Præsten kjørte da trøstig afsted. Imidlertid begyndte han snart at angre sin Beslutning. Veien var mere usikker end han havde tænkt, Hesten sank ofte dybt nedi, han blev nødt at gjøre Omveie for at komme over Myren, Mørket faldt ogsaa hurtigere paa, end han havde ventet.

Ikke saa han nogen Farm i Nærheden heller, hvor han kunde faa Oplysninger; thi det anede ham, at han var slaaet ind paa en gal Sti. Vel — han maatte lade det staa til i Guds Navn, og han kjørte paa. Men jo længere han kjørte, jo mere fremmede blev Omgivelserne; dette kunde aldrig hænge rigtig sammen. Han var jo kommen næsten hen i Skoggrænsen, og nu var det alt saa mørkt, at han ikke kunde se, hvor han kjørte. Han maatte give sig over og stole paa Hestens Instinkt til at finde til Hus. Han lod Tømmerne ligge løse paa Ryggen og speidede efter Lys i en eller anden Retning. Naar Hesten stod stille, smattede han bare paa den, og frem gik det, men yderst forsigtigt og i Skridt. Da begyndte Hesten pludselig at gjøre nogle forfærdelige Spark; den var sunken i en Myr, og jo mere den sparkede, jo mere sank den. Præsten strammede Tøilen, reiste sig i Karjolen og skulde se; men han kunde bare se de mørke Omrids af Dyret, som stønnede og sparkede i Angst for at komme op. Der knak den ene Karjolarm, og Kjøretøiet var om at vælte. Præsten rev i Fart Sædet af og kastede det ud, saa sprang han ud paa det. Han mærkede han stod. Han støttede sig til den ene Karjolarm og forsøgte at løse det arme Dyr fra Selen; snart gav det sig over og lagde sig paa Siden, snart begyndte det igjen med sine fortvivlede Spark. Præsten rev og sled, men han kunde ikke faa Remmene over. Han søgte efter sin Foldekniv, men det var næsten umuligt at komme til den, da han endnu havde Præstekjolen paa. For Hurtigheds Skyld havde han ikke givet sig Tid til at bytte efter det sidste Sygebesøg. Præsten svedede Angstens Sved; han turde ikke forlade sit Sæde heller, da han ikke kunde vide, om der var Blødninger rundt omkring ham. Han raabte paa Hjælp, men ingen svarede. Han stod en Stund

og betænkte sig og tørrede Sveden af sin Pande med Ærmet af Præstekjolen; saa bad han en Bøn til Gud og sprang modigt ud i Myren for at vade tillands. Han sank, men ikke længer end at han ved et rask Spring fik sig ud igjen, og snart mærkede han, at han atter havde fast Grund under Fødderne. Han selv var frelst, men Hesten? — Han maatte se at finde Folk paa en eller anden Vis. Han saa, han stod ved Indgangen til den store Spekulanternes Skog, hvorfra de havde stjaalet Egetømmeret til Kirken. Skulde dette være en Herrens Straf over, at de nok ikke havde gjort saa ganske rigtigt den Gangen? Præsten lagde sig ned paa alle fire for at se efter en Slags Sti. Endelig fandt han en og fulgte den blindt. Det var den værste Gang han nogensinde havde gaaet. Han maatte kiltre Præstekjolen op; thi Skogen var fuld af tæt Undervækst, og det var tidt næsten umuligt at komme frem. Denne Underskov, hvis Frodighed han saa ofte havde beundret, hvor Slyngplante kravlede over Skuldrene paa Slyngplante, snoede og tvistede sig sammen i en uopløselig Omfavnelse og dannede et Fletværk fra Træ og til Træ! Nu var han om at forbande den i sit stille Hjerte. Og saa den ængstelige Følelse at træde her i Mørket ned i Tykningen uden at vide, hvad som lurede der paa Bunden. Egnen var fuld af Slanger, end om han traadte paa en? Han hørte Lyden af summende Kryb omkring sig og nede mellem Buskene, men han kunde intet se. Myggene stak ham næsten fordærvet. Lysfluerne var de eneste venlige Skabninger herinde; de glimtede da op nu og da og lyste Veien som med elektriske Funker. Havde det ikke været Dødsangsten, som drev ham frem, havde Præsten givet op for længe siden; nu maatte han gaa og gaa. Havde en Uvedkommende seet ham, maatte han troet det var en gal Mand — en Person i fuldt Ornat,

med Pibekrave og Floshat og med begge Hænder holdende op den side Præstekjole, stavrende indigjennem vilde Skogen. Endelig glimtede et Lys — et virkeligt stadigt Lys inde fra Tykningen. Gud være lovet, det maatte være Folk! Præsten sank ned og begyndte at hulke, saa bad han en Takkebøn til Gud, som saa underfuldt havde frelst ham, og stavrede saa videre efter Lyset. Han kom til en liden Rydning, hvor der laa et Loghus. Han bankede paa, Ingen svarede. Han bankede stærkere, da hørte han Fodtrin, listende Fodtrin. En Kvindestemme spurgte noget paa et ham uforstaaeligt Maal. Han svarede paa Norsk. Døren blev lukket paa Klem, en brændende Stikke og et mørkt Ansigt viste sig i Sprækken. Det stirrede med aaben Mund paa den besynderlige Skikkelse, som stod udenfor. Men Præsten havde ikke Tid at sidde paa Forundringsstol. Han trykkede Døren helt op og traadte ind med de Ord: „For Guds Skyld giv mig Husly!" Han sank ned paa en Træbænk og sad et Øieblik bare og stønnede. Præstekjolen hang i Laser om ham og var forfærdelig tilskvættet af Ler og Jord. Kvindemennesket blev staaende midt paa Gulvet maalløs af Forundring, indtil Spiken brændte ned i hendes Fingre. Præsten orkede endelig at se op og omkring sig. Kvinden saa mørk ud og havde nogle forunderlig vilde Øine; et glinsende glat sort Haar laa kjæmmet nedover Skuldrene. Hun maatte være en Indianerpige, men ellers var der intet særeget ved hendes Dragt. Hytten var aaben under Røstet og med et Ildsted, som mindte ham grangiveligt om norske Sætre. En Seng stod i et Hjørne, Elg- og Hjortehorn hang paa Væggen sammen med Bøsser og Halgpunge, og paa Gulvet var bredt nogle Hjorteskind.

Der hørtes Hundeglam, Trak af et Menneske, Raslen

af Lænker, hvormed Hundene blev bundne ude i Svalen, og ind traadte en skjægget morsk Mand med et Gevær over Skulderen og et Knippe Kaniner i Haanden. Han blev ogsaa staaende som lynslagen og saa paa den forunderlige Fremtoning, som sad paa Bænken. Uden at se bort slængte han Kaninerne hen til Indianerpigen, støttede sig paa sit Gevær og sagde paa Norsk: „Hvad er du for en Julebuk?"

Præsten reiste sig og hilsede, forklarede hvem han var, og hvorledes det Hele hang sammen. Manden forandrede ikke en Mine i sit Ansigt. „Jeg troede, jeg skulde bli kvit denne svartkjolede Humbug herinde i Skogen, men Gud hjelpe mig kommer den ikke rekende efter," mumlede han halvhøit. Derpaa henvendte han nogle Ord paa Indiansk til Pigen, som forsvandt og kom ind igjen med nogle Stykker Hjortekjød, som hun lagde i Gryden over Ilden. Præsten tillod sig atter at minde om Hesten, som laa og sparkede derude i Myren.

„Ingenting at gjøre før det blir lyst," svarede Manden. „Siden De nu er kommen her, faar De krype op i Sengen og se at faa hvile lidt, saa skal De faa Mad straks."

Præsten takkede. „Jeg ser Skogen er ikke naadig mod Præstekjoler," sagde Manden videre og kunde ikke hjelpe at drage paa Smilen. „Hvad skulde De og herude? jeg syntes, Folk kunde ha' den Hyggen at blive kvit Kristendomshumbugen, naar de kom sig saa langt ud paa Prærien."

„De er altsaa ingen Kristen?" tillod Præsten sig at bemærke.

„Nei Gudskelov, jeg er fri den Løgn for lang Tid siden," svarede Manden, drog af sine Støvler og drog paa nogle Mokkasins.

„De har ventelig aldrig smagt Guds Naade?" svarede Præsten.

„Aah — bliv mig fra Livet med de Talemaader, jeg kan dem udenad ligefra Jert Prat om Gjenfødelsen og ned til det evige Helvede," svarede Manden og slængte sig ned paa Hjorteskindet foran Ildstedet.

„De har maaske endog studeret Theologi?" spurgte Præsten med overlegen Ironi.

„Ja jeg har," svarede Manden roligt. „Jeg har gjennemgaaet alle Graderne ved Kristiania høihellige Universitet; men Gudskelov jeg kom mig væk i Tide."

Præsten saa paa Manden i stum Forundring. Gjorde han Nar af ham?

„Vær vis paa, jeg kan endnu ride Dem rundt i Johnsons Dogmatik" — sagde Manden fra sit Hjorteskind, da han havde tændt sin Pibe. „Ja det er vel en Humbug! Der sidder de og spinder og spinder den ene Usandhed i den anden af gammel Nonsens og ler haant af Videnskab og af alle Sandhedsmartyrer."

„Var det Deres personlige Erfaring som Theolog?" spurgte Præsten.

„Ja det var," svarede Manden roligt. „Jeg var lige dum som De er nu, lige indbildsk, troede alle andre end de Herrer Professorer Johnson og Caspari var nogle Fæ, forstaar sig — indtil jeg begyndte at læse og tænke selv."

„Og hvem har Æren af at have ført Dem bort fra Deres Barnetro?"

„Det har Voltaire og alle de andre modige Mænd, som vovede at vælte paa Overtroens Læs, alle de, som har været udskregne som Fritænkere."

„Og de veiede mere i Vægtskaalen end Jesus Kristus og hans Apostle?"

„Jesus af Nasaret? nævn ikke ham De — han hører ikke Dem til —. Jesus var ingen Kristen."

„Ja saa — hvad var han da?"

„Han var Fritænker, han var Revolutionsmand — jeg beundrer Jesus af Nasaret."

„Er De Dem bevidst, at De ligger der og bespotter Gud?" sagde Præsten salvelsesfuldt.

Manden lo haansk. „Nei, véd De hvad, kom ikke med Præstetonen til mig — jeg kjender Jer ind og ud. Hvad godt har Eders Kristendom bragt Eders Medmennesker? Hvad godt har nu Eders Forkyndelse f. Eks. bragt disse stakkels Farmere?"

„Trøst i Livet og Styrke i Døden," svarede Præsten.

„Ha ha! jovist sa' jeg det," svarede Manden og bankede Asken af sin Pibe ud paa Gruestenen. „I holder Eders brændende Helvede over dem og omkring dem, hvor de vender sig, og saa siger de i Dødsangsten Ja og Amen til alt hvad I byr dem, for at slippe undan det. Det er deres Religion."

„De taler af Erfaring?" spurgte Præsten.

„Ja jeg gjør, sagde Manden. „Hvem er det, I holder fast som Eders Faar her? — de mest uvidende og trælleagtige. Er der En, som rager lidt over de andre, — han gaar fra Eder."

„Men hvad bragte da Eder hid?" spurgte Præsten.

„Jo, det skal jeg sige Dem," svarede Manden. „Jeg saa paa alle disse, der ligesom jeg selv gik og puggede i sig Løgnen for at lære andre den, og jeg forargedes. Jeg saa nærmere i Sømmene disse pene Folk, som kaldte sig Kristne, og som gik i Kirke og til Alters — og jeg fandt Hykleri, Smaalighedsaand, Handelssvindel, Aristokratisme bag Masken. Jeg fandt, at vilde jeg være et skikkeligt Menneske, saa maatte jeg holde op med at være

en Kristen, jeg fandt, at Eders Kristendom er det største Helvedesskab, som har været opfundet paa Jorden."

„Og saa reiste De?"

„Saa sagde jeg det pene Selskab Farvel, det kristne civiliserede Selskab, og drog mig ind her i Skogen mellem Indianerne. Her troede jeg da ikke Prædikantere skulde lyksaliggjøre os?"

Manden reiste sig, stak en Gaffel ned i Gryden og saa paa Kjødstykket.

„Hvorfor ta'r De Dem ikke noget nyttigt til som en anden Bonde og Haandværker? hvorfor skal Bønderne ligge og føde paa Dem, for at skjældes ud og sidstpaa puttes i Helvede; kan De sige mig det?"

„Jeg har jo en anden Opfattelse af en Præsts Kald end De," svarede Præsten roligt.

Manden stod en Stund og saa paa Præsten. Saa sagde han: „Véd De, hvad der falder mig ind, Præst? Saaledes som De sidder der, er De et Billede paa Deres Religion. Den optræder værdigt, Gudbevares — Silkehat, Pibekrave og ærværdig Præstekjole — men ser man nærmere paa den, saa er Silkehatten bulet, Pibekraven skidden, Præstekjolen en værdig Samling af flekkede Filler. Det er Kristendommen nu om Dagen. Vil De saa komme og faa lidt Mad?"

Indianerpigen havde imidlertid dækket Bordet, og Præsten satte sig ligeoverfor sin besynderlige Vert.

„Og De finder Dem mere tilfreds mellem Indianerne end i Civilisationen?" spurgte Præsten.

„Visselig," sagde Manden, „de Stakler gi'r sig ikke ud for mere end de er."

„Og dette er maaske Deres Hustru?" spurgte Præsten og pegte paa Indianerpigen.

Manden smilede. „Aa, det er, som man ta'r det til,"

svarede han. „Pocahontas," lagde han til paa Indiansk, „Langkjolen her spørger, om du er min sqwaw?"

Indianerpigen brast ud i Latter og begyndte at sysle med noget borte i Gruen. Præsten følte sig uhyggelig berørt.

„De er vel kjendt da i Kristiania?" spurgte Præsten for at bringe Samtalen ind paa andre Emner.

„Om jeg er kjendt der? altfor godt. Kan De sige mig, hvorledes Alfred Mathisen lever?"

„Ja, han er gaaen fallit."

„Det kunde jeg skjønne — kristelig falleret. Hvormange Enkers og Smaafolks Penge stjal han?"

„Jeg véd ikke om nogen. Han var ellers agtet af alle."

„Naturligvis, de største Kjæltringer er mest agtede. End kjender De en Frøken Tangen, som boede i Prindsens Gade?"

„Det skulde jeg mene, hun blev gift og er nu min Svigermo'r."

Manden lod forbauset sin Gaffel falde. „Svigermo'r, siger De — hun har alt saa voksne Døttre?"

„Ja hun har. Hun har to yngre end min Hustru."

Manden saa hen for sig i Tanker.

„De kjendte altsaa hende i hendes Pigedage?" spurgte Præsten.

Manden svarede ikke, men sad hensunken i sine Betragtninger. „Hun var kjæk, trodsig —" sagde han som for sig selv, „hvorledes kan hendes Datter være skikket til Præstefrue?"

„Hun har vel bøiet sig under Guds Ords Tugt," svarede Præsten.

„Naa saaledes — altsaa gaaet i Hundene som alle de andre. — Ja, er De færdig med Maden, saa reiser vi os

— naa, det er sandt — De skal jo holde Deres Bordbøn — værsgod, gener Dem ikke."

Manden skøv sin Stol til Siden og reiste sig. „Ja, skal De faa lidt Ro, er det bedst De lægger Dem," fortsatte han.

„Ak, mit stakkels Dyr!" sukkede Præsten.

„Deres stakkels Dyr faar sparke saalænge. I Graalysningen vækker jeg Dem. Og saa maa De slaa tre Kors for Dem og bede, at Fanden ikke skal ta' Dem i Nat, da De sover under en saa ugudelig Mands Tag."

„Men skal ikke De?" sagde Præsten og pegte paa Sengen.

„Aa nei! behold kun Sengen alene. Pocahontas og jeg vi sover paa Hjorteskindene her."

IX.

Tidligt i Graalysningen stod Manden ved Præstens Seng og rystede i ham. Præsten havde længe ikke faaet sove. Alt hvad han havde seet og hørt og oplevet, tumlede sig saaledes i hans Fantasi, at det ene Billede jog det andet og holdt ham vaagen. Tilsidst faldt han i en urolig, plagsom Søvn, hvor alle Slags Drømme forfulgte ham. Da Manden rystede i ham, fór han op og stirrede om sig med et aandsfraværende Blik. Saa erindrede han sig, klædte sig hurtig og taust paa, ordnede sin latterlige Dragt saa godt han kunde, og gik med Manden ud. Ude paa Rydningen stod to andre Mænd med Stænger og Remme; det var tydeligt, at hans Vært havde været ude før og faaet fat i dem. Hans Vært var meget taus, gik i Spidsen for Toget og Mændene efter. Da de kom til Myren, laa Hesten der, tilsyneladende død, med Tungen ud af Halsen og halvt brustne Øine. Da den saa Folk, be-

gyndte den imidlertid at sparke svagt med Benene. Manden gav sine Ordrer, Mændene lagde ud Stængerne og gjorde Remmene færdige. Han gik først alene hen til Dyret, godsnakkede med det og strøg det nedad Nakken. Saa slog han lidt vandblandet Whisky i en Skaal og gav Hesten at drikke. Hesten fik synlig ny Livskraft og begyndte atter at sparke. Ved at hjelpe til med Remmene, fik de endelig dens Forben op paa Broen af Stænger, og efter mange Basketag med at løfte ogsaa den bagre Del, fik de Dyret halet paa det Tørre. Da Hesten mærkede, den var frelst, lagde den sig overende og slikkede Mændenes Hænder. Manden i Skogen bandt en Havrepose for Munden paa den, medens han vaskede dens skidne Lemmer og gned Leddene med Brændevin.

„Det blir bedst du skydser Præsten hjem med din Hest, Halvar," sagde han til en af Folkene, „saa kan denne her være hos mig saalænge, jeg skal stelle godt med den, skjønt den tilhører en Præst."

Præsten takkede for hans Venlighed. Halvar hentede sin Hest, mens de surrede den brukne Karjolarm til, og omsider befandt Præsten sig paa Veien hjemover under tryg Ledelse. Da Manden skiltes fra ham, sagde han: „Hils Deres Hustru! jeg skulde have Lyst at se hende!"

Da Præsten kom hjem, havde hans Hustru været i dødelig Angst for ham. Hun fløi ham i Møde og kastede sig om hans Hals: „Gudskelov, at du er der!" — men i samme Øieblik fortsatte hun: „men Kristen, hvordan er det du ser ud!"

„Ja, nu skal du vel høre et Eventyr, jeg har havt," sagde Præsten, mens han gik ind med hende Arm i Arm. Og han fortalte. Per og hans Dødsleie blev sprunget over i al Korthed, nu samlede det sig alt om Eventyret i Skogen.

For første Gang opdagede han, at hans Hustru kunde

lytte. Naar han ellers diskuterede Theologi med hende, hørte hun bare med halvt Øre; men nu var Øinene store, Munden halvaaben, som om hun slugte Ordene.

„En virkelig Indianerpige, siger du — og han rigtig fra Kristiania — og har kjendt Mo'r. Kristen! vi maa derhen snart."

„Vel" — svarede Præsten betænkeligt, „jeg ønsker i alle Fald ikke, du skal gaa der alene. Jeg tænker, han kommer en af Dagene med Hesten, saa faar du jo se ham."

„Men hvorfor ikke gaa derhen?"

„Jo jeg skal sige dig," sagde Præsten med lavere Røst, „han er en af disse ulykkelige Skabninger, som vitterlig forkaster Guds Naade, og ser ikke, at han vandrer ved Fortabelsens Afgrund. Det var forfærdeligt at høre paa den Spot, som gik ud af hans Mund, jeg vil spare dig for den Lidelse."

„Men vi behøver da ikke at tale om Theologi?" indvendte han Hustru.

„Aa, vær tryg, slige Folk blander deres Meninger ind i hvad de taler om. Han er saa fyldt af Bitterhed mod Kristendommen, at han ikke kan lade være at tale om det."

„Han troede altsaa ikke som du?"

„Han var en Fornægter, en Fritænker af det værste Slags."

„Og han har været Ven af Mo'r?"

„Hvormeget Ven han har været véd jeg ikke; men han har kjendt hende i alle Fald." —*)

---

*) Hvis Nogen skulde finde, at denne radikale Theolog ude i Indianerskogen er usandsynlig, vil jeg bare svare, at intet er usandsynligt i Amerika, samt at denne Figur er tegnet efter Virkeligheden.

X.

For første Gang siden hun kom til Amerika, havde Præstefruen faaet noget, der optog hendes Tanker. Hun havde efterhaanden vænnet sig til Husmandsfordringerne til Livets Bekvemmelighed, hun lod Dagene gaa, den ene som den anden, i en Slags sløv Ligegyldighed. Den eneste Afbrydelse i Ensformigheden var hendes Mands theologiske Passiar, men skulde hun sige Sandheden, syntes hun denne var fælt kjedelig. Dette turde hun imidlertid ikke sige høit. Naar han sad der ved Ovnen og lagde ud for hende, lagde hun bare et lidet Ja indimellem for at betegne, at hun var med; men hun hørte jevnligt bare med et halvt Øre, og Præsten likte ogsaa bedst at høre sig selv tale. Især var Præstekonferencerne og Distriktsmøderne hende en Gru; thi da fik hun hele Beretningen om Forhandlingerne fra Perm til Perm, naar Præsten kom hjem. Hvad hun aandeligt levede paa, var Brevene hjemmefra, skjønt de var svært gamle, naar de rak frem; men næsten hvert af dem kostede Graad, naar de kom, og Graad, naar de skulde besvares; thi da kom Længselen efter Norge, efter Veninderne saa mægtigt over hende, at hun begyndte at storhulke. Der gik altid mange Dage, før hun kunde bringe sig tilbage igjen i sin gamle sløve Vanetilstand. Hendes Hjerte var hjemme, det følte hun, hun vilde aldrig kunne slaa Rod her i det fremmede Land. Hendes Mand havde haabet, at hun skulde kunnet være ham til Hjælp, i hvad han kaldte „den private Sjælesorg" ved at besøge de Syge og tale Trøstens Ord til dem; men det laa slet ikke for hende. Ordene sad fast i hendes Strube, hvergang hun skulde forsøge. Det faldt hende ikke naturligt at sidde der og citere Bibelsteder. Og saa taalte hun saalidet at skrangle i Kar-

jolen paa de daarlige Veie og følte sig saa generet af den kvalme Luft ved sligt et Sygeleie i de smaa Loghus. Ak nei hjemme! hjemme! — — For første Gang siden hun kom, blev hendes Sind optaget af noget der i Bygden. Denne Skogmand — og Indianerpigen — og han havde kjendt hendes Mo'r! Hendes Længsler hjem blandede sig ind med i den Hemmelighedsfuldhed, som omgav ham, og slog sig ned i Skogen, hvis sorte Grændselinjer hun kunde se fra sit Vindu.

Morgenen efter Præstens Hjemkomst fra sit Eventyr stod hun som aandsfraværende ved Vinduet og saa ud. Hun havde ikke sovet stort om Natten, bare ligget og tænkt paa, hvad hun havde hørt. Præsten havde alt faaet Slobrokken paa og slog efter et Citat i en Bog. Han vendte sig om, da han ikke hørte hendes vante Trin sysle ved Kaffebordet. Der stod hun og saa ud. „Hvad ser du efter, Gina?" sagde han.

„Var det i Skogen derborte, denne din Skogmand boede?" spurgte hun og pegte.

„Tænker du endnu paa ham?" sagde Præsten, lo og kom hen til hende. „Ser du det Fremspring, som Skogen gjør derborte, ligesom et Næs?"

„Ja."

„Lige der bagom er det; Veien snor sig til venstre af Stormyren, og ved Dagslys er det ikke saa farligt at finde, skjønt jeg ikke vil raade dig at forsøge. Du vilde sandsynligvis brække begge Karjolarme og selv sidde fast i Myren."

„Saa du tror, jeg er slig Klods til at kjøre? men du kan vist være rolig — du véd, jeg er ingen Helt paa Landeveien."

„Nei, især ikke naar det er 12—14 Mil derhen."

„Er det saalangt?"

Samme Aften, da Præsten havde taget en theologisk Bog og vilde læse høit for hende, sagde hun: „fortæl mig heller om dit Eventyr i Skogen, det er morsommere end Theologi."

„Saa du synes det. Men jeg har jo fortalt dig."

„Saa fortæl op igjen. Hvad talte I om?"

„Vel — den Samtale vilde jeg ikke gjentage for meget godt, og allermindst i din Nærværelse."

„Var den saa styg?"

„Jeg har jo allerede sagt dig, at værre Spot har jeg ikke hørt."

„Men den Indianerpige?"

„Sandt at sige tror jeg, der er noget umoralsk i hans Forhold til hende, og jeg kunde idetmindste ikke blive klog paa det."

„Ja saa" — svarede Præstefruen; men saa langt fra at blive skræmt ved Meddelelsen, øgede den bare den pikante Hemmelighedsfuldhed, der stod omkring Manden i Skogen.

Morgenen efter kom Præsten ind med en Seddel i Haanden og sagde: „Der skal være Gravøl over Per Hage paa Tirsdag, vil du være med?"

„Aa kan jeg ikke faa slippe?"

„Vel, du véd jeg ikke tvinger dig, men du véd og, at Bygdefolket liker ilde aldrig at se dig mellem sig."

„Men du véd jo, hvor jeg pines."

„Vel lad være da, men jeg kommer paa samme Tid at tage en Rundtur i Distriktet og være borte mindst tre Dage."

„Jeg er jo vant til det."

„Skulde saa Manden fra Skogen komme med min Hest, faar du tage godt imod ham, men indlad dig ikke i nogen Samtale om Religionen."

Præstefruen svarede ikke, blot puslede med noget i Hjørneskabet.

Ikke saa snart var Præsten reist, før Præstefruen gik ned til Gunnar Haugen. „Du skulde vel ikke kunne laane mig den støe Hesten din, Gunnar, og saa Gutten din. Præsten vilde gjerne vide, hvordan det stod til med Hesten hans."

Jo hun skulde da det. Med bankende Hjerte ilede hun op Trappen paa sit Stabbur og aabnede sine Kufferter hjemmefra. Hun havde mange Smaating liggende der, som det aldrig kunde falde hende ind at bruge her, fint broderede Kraver, Blonder, Smykker. Nu tog hun dem frem, mønstrede dem og undrede sig paa, hvilke hun skulde vælge. Hun prøvede dem foran det lille ynkelige Speil i Dagligstuen, satte sit Haar op mere moderne, tog sin smukkeste Kjole paa, og slyngede en Guldkjæde, med Moderens Fotografi i en Medaljon, om Halsen. Saaledes rustet besteg hun Gunnars gammeldagse Vogn og skranglede afsted.

Imedens stod Præsten paa Kirkegaarden og gjorde Gravtalen over Per. Han roste Pers gode Evner, hans Frimodighed og hans Dygtighed og beklagede blot, at disse ypperlige Egenskaber var benyttede en Tid af hans Liv i en slet Sags Tjeneste til at nedbryde Kirkens Anseelse. Men Guds Dom rammer langsomt men sikkert, og selv den stolteste maa bøie sig, naar Herren begynder at arbeide i hans Samvittighed. Paa sit Dødsleie erkjendte han sine store Vildfarelser, og hvorledes disse bare havde beredt ham Lidelse, og som en bodfærdig Synder tyede han ind under Guds Naades Vinger og tiggede om at faa komme tilbage i Kirkens Skjød og nyde dens Goder. „Det er derfor vi i Dag atter tager ham mellem os i den moderlige Jord, der favner saamange Brødre og Søstre, der

har lukket sit Øie i den sande Tro. Og han være et levende Eksempel paa, hvorlidet det nytter at trodse Herren og holde Kjød for sin Arm." Præsten udmalede nu hans Dødsleie og hans Angerfuldhed med livlige Farver, Menigheden udgød Taarer, og Kirkens Anseelse var end mere grundfæstet mellem dem.

XI.

Og Præstefruen skranglede afsted paa de ubanede Veie. Hun følte ikke det ubehagelige ved Farten, saa optaget var hun af Nysgjerrighed og Forventning om, hvad der vilde møde hende.

„Kjender du noget til den Manden, som skal bo derborte i Skogen?" spurgte hun sin Ledsager.

„Ja eg har sovidt høyrt gjeti honom, han skal vera ein fæl Feier, han skal 'kje tru korkje paa Gud elder Develen, segja dei." Præstefruen spurgte ikke mere. Da de havde naaet Skogen og bøiede ind paa Stien, var hun rent bleg af Spænding. Der stod en Mand udenfor Hytten og talte ind igjennem Døren. Han vendte sig for at gaa, men blev staaende forbauset. „Kvindfolk denne Vei!" mumlede han, mens han saa den gammeldagse Kasse rumle op foran Huset. Præstefruen sprang af og nærmede sig hilsende. Manden stirrede paa hende. Da fór han pludselig tilbage. „De er Præstefruen", sagde han, gik bort og tog hendes Haand, „kom ind."

Han satte en Stol til hende ved Bordet, selv satte han sig midt imod. Han greb sig i at sidde og stirre paa hende, indtil Præstefruen blev rent rød i Ansigtet. „Undskyld mig," sagde han, og Præstefruen saa, at der randt en Taare nedover hans Kind — „men De er saa lig Deres Mo'r, bare veikere og spædere."

„Ja, De kjendte jo Mo'r?" sagde hun.

„Vi har havt mangen Samtale sammen — jeg troede en Gang hun skulde bli til noget — saa gaar hun hen og gifter sig med — naa, det kan nu være det samme."

„Er der da noget ondt i at gifte sig?" sagde Præstefruen.

„Stundom er der noget ondt i det, Frue, naar man sælger sig selv, naar man svigter sit Ideal, naar man lyver og lærer andre op til at lyve."

„De vil da ikke sige sligt om min Mo'r?"

„Deres Mo'r var skabt til at trodse Fordomme og gammel Slendrian. Hun var skabt til Krig, til Revolution, til at være med at forme den nye Tid. Saa gaar hun bort og gifter sig med en pen Mand, blir selv pen, faar pene Børn, der igjen gifter sig med Præster."

„Er Præster da værre end andre Folk?" spurgte Præstefruen smilende.

„Ja de er," svarede Manden uforstyrret. „I mine Øine er en orthodoks Præst enten dum eller umoralsk, enten saa dum og uvidende, at han virkelig tror paa det Sludder, han staar og prædiker, eller saa umoralsk, at han taler mod sin bedre Overbevisning."

„Det er ikke smigrende for min Mand."

„Jeg taler aldrig Smiger, Frue, jeg taler Sandhed. Jeg begriber ikke, De kunde gifte Dem med en Præst."

„Ja saa — hvorfor ikke?"

„Fordi De er Deres Mo'rs Datter, og Deres Mo'r var en Fritænker."

„Hvad siger De?" udbrød Præstefruen forfærdet.

„Vidste De ikke det?" har hun virkelig taalt, at hendes Døttre blev opdragne i den Kristendomshumbug, hun selv saa foragtede! Hun er gjerne selv bleven en flittig Kirkegjænger — gaar kanske til Alters —"

„Ja det gjorde hun."

„Og endog kan man sige, at ikke Menneskene er foragtelige," udbrød Manden med blussende Ansigt, skøv Stolen bort og gik heftigt op og ned Gulvet. Han greb et Vedtræ, som han stod og brækkede paa. Saa slængte han det pludselig, kom bort til hende og saa paa hende med dette samme ubeskrivelig ømme Blik, hvormed han havde seet paa hende, da hun kom. Øinene stod igjen fulde af Taarer. „Jeg har holdt af Deres Mo'r" sagde han — „jeg kan gjerne tilstaa det. Men hvad De her har fortalt mig, er værre end da hun sagde, hun ikke kunde gjengjelde min Kjærlighed. Jeg har flygtet fra hende, fra hele den raadne Civilisation herind i Skogene — saa kommer den minsanten efter — saa kommer selv hun lyslevende ind i min Stue gjennem Dem med de gamle Minder, de gamle Saar." Han kastede Hænderne bag Nakken, pustede tungt og skridtede atter op og ned paa Gulvet. „De vil vel aldrig indbilde mig, at De er orthodoks?" fortsatte han, „med det Smil om Munden og de Øine."

„Jeg haaber, jeg skal holde fast paa min Barnelærdom," svarede Præstefruen halvt forlegen.

„Ha — ha — jo De kan Talemaaderne" — lo Manden. „Men naar De skal være oprigtig, Frue, stikker den Barnelærdom synderlig dybt?"

Fruen blev rød.

„De véd ikke om noget andet eller bedre — det er Sagen — ellers havde De kastet Synodekrammet overbord for lang Tid siden. Lidt Arv maa der dog være i Blodet fra Deres Mo'r."

Fruen vidste ikke, hvad hun skulde svare. „Jeg vilde gjerne høre, hvad De og Mo'r talte om," sagde hun.

„Hm — hvad vil Deres Mand sige til det?"

„Min Mand véd ikke om, at jeg er her i Dag?"

„Ja saa," svarede Manden og gjorde store Øine — „ser man det — det er straks Mo'r. Havde De ellers noget særligt Ærende hid?"

„Jeg skulde høre efter, hvorledes det stod til med Hesten?"

„Ja saa, Besøget galdt altsaa Hesten og ikke mig?"

„Ikke saa at forstaa," sagde Præstefruen rødmende, „men —"

„Hesten er bra igjen, og jeg skal komme med den en af Dagene."

„Min Mand er borte i Morgen og i over Morgen," sagde hun ligesom henkastet.

Manden saa skarpt paa hende og smilede: „Vel, saa kommer jeg i over Morgen."

„Men jeg har ikke endnu faaet hilst paa Deres Hustru?"

„Min Hustru, hvad vil det sige?"

„Min Mand fortalte, at en Indianer — —"

„Pocahontas? nei det er fortræffeligt! Vel, Deres Mand var saa gruelig høitidelig, at jeg kunde ikke lade være at lade falde nogle mystiske Hentydninger. — Pocahontas!" raabte han og lukkede Døren op til et Sideværelse, „bring ind lidt Melk til denne Dame!"

Indianerpigen, som gjennem en Glugge i Sideværelset havde betragtet den Fremmede og pyntet sig i Anledningen, kom nu frem besat med Perler og Ringe, Baand og Fjedre. Præstefruen tog hendes Haand, og Indianerpigen kyssede den.

„Taler hun ikke Norsk?" spurgte Præstefruen.

„Meget lidet," svarede Manden polisk leende. „Pocahontas! tal Norsk til Damen!" sagde han paa Indiansk.

„Velbekomme!" sagde Pocahontas nikkende.

„Nei det var galt — velkommen var det."

„Velkommen" gjentog Indianerpigen og viste de hvide Tænder.

De sad endnu og talte lidt. Saa reiste Præstefruen sig. „Nei jeg maa gaa, skal jeg naa hjem i Lyse."

„Ja jeg tør vel ikke bede Dem overnatte her?" spurgte Manden.

Præstefruen rødmede. „Nei det gaar ikke an, og desuden —"

„Men hvad har De der?" afbrød Manden, da han saa Medaljonen, som hang i hendes Guldkjæde.

„Det er Mor's Billede, vil De se det?"

„Nei, nei," sagde Manden hurtigt — — „jo lad mig se det."

Som med en rask Beslutning greb han Medaljonen og vendte den. Han stod længe og stirrede paa Billedet; han greb med den ene Haand om Tvertræet paa Døren. „Faldne Engel!" mumlede han. Han slap den, saa igjen paa Præstefruens Ansigt og sagde halvt forlegen: „tør jeg bede Dem om en Gunst, før De gaar? Maa jeg kysse Deres Haand?"

Præstefruen rødmede let, men rakte ham Haanden. Han beholdt den længe i sin og kyssede den ærbødigt to Gange.

„Og saa kommer jeg i over Morgen. Tak fordi De saa hid. Kom snart igjen, og De skal faa høre, hvad jeg talte med Deres Mo'r om." Han fulgte hende ud, saa til, at Hesten blev rigtig forspændt, løftede hende op i Vognen, og saa efter saa langt han kunde øine.

„Pocahontas!" sagde han, da han kom ind igjen. „Menneskene er nogle Fæ, de brænder sig paa Ilden og løber lige godt ind i den Gang efter Gang."

XII.

Præstefruen var i den syvende Himmel paa Tilbageveien. Dette var noget nyt, noget morsomt, og dette hans Bekjendtskab med hendes Mo'r gjorde Forholdet end mere pikant. Han havde elsket hendes Mo'r, og nu gled denne Forelskelse paa en Maade over paa hende. Han havde kysset hende paa Haanden og udbedt sig det som en Naade — det var saamæn mere end nogen havde gjort, siden hun kom til Amerika. Og hvem skulde det ogsaa være? Per Hage eller Gunnar Haugen? Hun lo høit ved den latterlige Tanke at se dem være Riddere og gjøre Kur til sig. Men det var morsomt at blive gjort Kur til, at staa i et Slags hemmelighedsfuldt Skjær, at fremlokke Øine fulde af Taarer. Og saa havde han talt paa en anden Maade end de andre. Kjære, alt dette Præstesnak og Farmersnak det kunde hun udenad. Vel — det var jo fælt det han sagde — men alligevel, det var interessant at høre paa, og det kunde jo ikke skade. Hun vidste jo, hvad hun havde at tro paa alligevel. Hun sad og vuggede sig i sine Oplevelser og spandt, mens Gutten ved Siden halvsøvnig sad og smattede paa Hesten.

Først da hun kom hjem, mærkede hun, at hun værkede over hele Kroppen af at skrangle paa de daarlige Veie; men alligevel vilde hun ikke havt denne Dag ugjort for meget. Hun vaskede sig over med koldt Vand, gned Leddene med Sæbespiritus, før hun gik tilsengs, og faldt saa i Søvn drømmende om Skogmanden og sin Mo'r og Pocahontas og alt undtagen Theologi og den norske Synode. Den næste Dag var hun saa lemstiv, at hun blev liggende Størsteparten af Dagen; men Dagen efter var hun oppe tidligt, pyntede op i Rummene saameget som muligt, ordnede Papirerne paa sin Mands Skrivebord,

der ellers var uangribeligt, vovede sig til at tørre Støv der, bredte en skinnende hvid Dug paa det lille Bord i Stuen, satte Kaffekopperne frem og holdt Chocoladen og Kaffeen i Beredskab; thi i Dag var det jo, han havde lovet at komme. Selv havde hun taget paa sin klædeligste Kjole, seet sig flere Gange i Speilet og ordnet sit Haar. Hun saa alt i et ud af Vinduet og var formelig nervøs. Da hørte hun et muntert „Hello!" ude fra Veien, og saa En komme ridende med en anden Hest efter sig. Han havde raabt an Folk paa Marken, og de pegte op mod Præstegaarden. Han havde store Støvler paa med Sporer, Bukser af Skind, hvor Haarene sad paa i Linjer efter Siderne, udpyntede med røde, grønne og gule Baand, rigtig paa Indianervis. Paa Hovedet havde han en stor, graa, bredskygget Filthat med Guldtresse. Hans tykke og lange Haar laa under den ned paa Skuldrene paa ægte Vildmandsvis. Over Skulderen havde han sin Bøsse, og paa Sadelknappen en Bundt Vildt. Da han havde faaet Underretningen, kom han sprængende i Gallop op i Tunet. Præstefruen stod i det aabne Vindu. Hvor han saa kjæk og fri ud, der han sad i Sadlen! Hun vidste ikke hvorledes, men hun maatte tænke paa Klangen af et Valdhorn i Skogen. Hun blev formelig munter ved at se ham. „Godmorgen!" raabte hun ned til ham og viftede med et Lommetørklæde.

„Godmorgen, Frue!" raabte han op til hende og løftede fra Sadlen to Harer og nogle Ænder. „Jeg skjød disse paa Veien, saameget De kunde have lidt til Middagsmad. Men hvem skal jeg faa til at tage mod Eders Krek. Er forresten kommen sig igjen nu og ekstra tjenlig til at dabbe for en Præste-Karjol."

„Jeg skal tale til Gunnar, vær saa god kom op!"

„Bed saa ogsaa denne Gunnar om at gi' min Hest lidt Havre, jeg binder den her i Skyggen."

Manden slog lidt Støv af sin Dragt og steg op Trappen. „Saa det er her De bor," sagde han og saa sig om, „ikke et Gran større end mit eget Hok. Ja undskyld min Dragt, men jeg liker bedst den, naar jeg er ude og rider."

„De liker at ride og gaa paa Jagt?" spurgte Fruen.

„De skulde seet mig, da jeg kom hid, Frue — da var der ogsaa andre Jagter end nu. Hele vilde Prærien dækket med Bøfler, jeg jagende med Indianerne mellem dem som et Stormveir, Bøflerne i vild Flugt til alle Sider. Man blev selv vild — Skuddene — Skrigene — de saarede Dyr, som steilede og stupte hovedkulds. Og saa dette ubundne Jag, drivende alle rædde, veike Tanker og Minder paa Flugt — jo det var vel andet Liv end at sidde paa Skolekrakken og høre Dietrichsons saakaldte Udlægninger af det nye Testamente, eller staa med Hatten under Armen i en Soirée i Kristiania og sige Flauheder til Damerne. Men nu ser De — Kroppen blir gammel og stiv — og saa kommer disse fordømte Setlerne, jager Bøflerne sammen med Indianerne. Denne væmmelige Civilisation dræber det fyldige Naturliv, og Prærien blir forvandlet til et norsk Setlement med Synodekirke og Synodepræst. Gud sig forbarme!" Manden dreiede en Stol og satte sig paaskrevs over den.

„Hvad maa jeg byde Dem, en Kop Chocolade eller Kaffe?" spurgte Præstefruen, idet hun satte en Kop frem.

„Kop Chocolade eller Kaffe? det smager jo formelig Kristiania. Takke til De ikke ogsaa by'r Vanilleis."

„Nei, vi holder Is uden Vanille her paa Prærien," sagde Præstefruen; „men jeg fik jo ikke vide, hvad De ønskede?"

„Ønsker? slig Slag, Frue, men Chocolade skal vel være

det fineste, saa kan vi jo tænke, vi sidder paa Günthers Kafé."

„Aa ja!" udbrød Fruen henrykt, „husker De Günthers Chocolade?"

„Meget lidet, Frue, laa sjelden i min Vei; Deres Mo'r var ikke meget for Kafeerne."

„Ja saa, — da bekjender jeg min Svaghed."

„Hvem skulde troet det, Frue, at jeg skulde sidde her i et høist agtværdigt Præstehus og drikke — Chocolade?" sagde han og tømte Koppen i to Slurker. „Og her sidder da De og Deres Mand ved Bordet og holder Bøn og synger: „Hvo véd, hvor nær mig er min Ende?"

„Fy, nu er De rigtig uartig."

„Nei, nei, jeg skal være snil; men jeg tænkte mig, der var en egen kvalm from Lugt i sligt et Præstehus af orthodoks Lavendelvand og Roser paa Ovnen. Og saa kjender jeg bare Lugten af mine egne Skindbukser. — Jo, se der," udbrød han, da han fik Øie paa Boghylden paa Væggen, „der har vi Sjælefoden!" og han gik hen til den, saa paa Rygtitlerne, drog en og anden ud og bladede. „Sartorius Forsoningslære — aa haa — ja den er vist dybsindig. De, Frue, hvad vilde De sige, hvis jeg gik hen og slog en Mand ihjel, og saa Dommeren her i Distriktet sagde: vel, denne Synd fortjener Døden, men nu kan vi jo tage og hænge op Præsten, saa kommer det ud paa et; det er det samme, naar bare en blir hængt."

„Uf for noget Tullsnak, hvad har det med Sartorius Forsoningslære at skaffe?" udbrød Fruen.

„Hvad det har med den at skaffe? meget, Frue, det er nemlig det, denne Bog lærer og priser som et høihelligt Mysterium. Gud, den retfærdige og hellige Dommer, siger om Menneskene, sine egne skabte Børn: vel — I er nogle durkdrevne Kjeltringer alle ihop — det har nu Gud

forresten vist Ret i — og fortjente Døden; men nu skal jeg tage og lade dræbe den uskyldige Jesus, saa kan det gaa op i op."

„Fy, jeg liker ikke, De taler sligt," sagde Præstefruen med et Forsøg paa Værdighed. „Min Mand sagde til mig, at jeg maatte ikke tale om Religion med Dem."

„Ja saa — og Barnet adlyder smukt sin Barnepige. — De, Frue — De tror nu vel ogsaa, at Bibelen er bogstavelig inspireret, De?" vedblev han og drog ud Bibelen af Hylden.

„Ja, hvad andet?"

„At disse gamle Poeter og Profeter sad i Halvsøvne eller i Helhenrykkelse og lod sig diktere af en Engel eller en hellig Aand, som kom spadserende ned til dem?"

„Maaden hvorledes véd ikke jeg; men de blev inspirerede til at skrive, hvad de skrev, for at vi kunde vide, hvad var Sandhed."

„Naturligvis — véd De, at jeg er enig med Dem i dette, Frue — for et Ords Vedkommende — det tror jeg virkelig er guddommeligt inspireret, idetmindste naar det lyder fra norske Præsters Mund."

„Og hvad er det for et Ord?"

„Ja lov mig først en Ting, saa skal De faa se det. Vil De læse det høitideligt op i Præstetone?"

„Ja, kom med det da," sagde Præstefruen og lo, „jeg er nysgjerrig."

„Altsaa, vi tænker os Deres Mand i fuldt Ornat staaende paa sin Prækestol og udbryde med foldede Hænder: — nu — læs nu 4 Mos. 22, 30 — just der."

Og Fruen læste: „Er jeg ikke Eders Æsel!" — „Fy skamme Dem," raabte hun, brast i Latter og lagde Bogen hurtig paa Bordet — „De er rigtig slem mod min Mand."

„Huske paa, jeg taler kun om ham i Samarie, Frue.

Udenfor kan han saamæn være et meget respektabelt Menneske. Den Tekst vilde jeg forresten anbefale alle norske Præster paa almindelig Bods- og Bededag; med hvilken Sandhedsjubel lød da ikke dette Æselskor fra alle Prækestole. Men hør nu efter, Frue, saa skal jeg læse for Dem flere guddommelig inspirerede Ord."

„Tak, jeg bryr mig ikke om det."

„Har De ikke Lyst til at høre om den inspirerede Forskjel paa grøn Skurv og gul Skurv, eller hvorledes Vorherre gaar rundt og gifter Enker?"

„Nei jeg har ikke, De skal lade være dette."

„Véd De da ikke, hvorledes det havde gaaet Deres Mo'r, hvis hun havde levet under Moseloven og havt Mod til at være sig selv?"

„Nei, har De noget om hende ogsaa?"

„Gudbevares, noget om alle. Deres Mo'r havde været stenet ihjel."

„Hvad siger De?".

„Jeg siger stenet ihjel, og hendes Mand skulde været den første til at kaste Stenen paa hende," sagde Manden og blev pludselig alvorlig. Han begyndte at gaa op og ned Gulvet med Fingrene i Bibelen, som han vedblev at holde i Haanden.

„Deres Mo'r var Fritænker, som De véd — jeg har jo fortalt Dem det, — det vil sige, hun var bedre Kristen end de andre, de orthodokse. Og havde hun været modig og begeistret nok for sin Overbevisning, saaledes at hun havde draget sin Mand over til sig og fra hans Tro paa Jødeguden, da havde Deres Fa'r Ret til — ja det var hans simple Pligt efter disse samme guddommeligt inspirerede Ord, at knuse hendes hvide Bryst med Stenen, han skal endog faa Venner og Naboer med til at hjelpe sig med denne Gudstjeneste." Han standsede og var formelig hed

i Ansigtet. „Denne Hustru, som skal behandles saaledes, hun har kanske været bortført fra et fremmed Land, hun har været oplært at elske sin Tro, som Jødehusbonden sin; men hun skal ikke have Lov at yttre sin Mening eller arbeide for sin Overbevisning. Det er Religionsfrihed, som forstaar dette, det er Forløberen for Præsteherredømmet og Religionsforfølgelsen."

„Men hvoraf véd De dette?"

„Hvoraf jeg véd det? det staar med alt for tydelige Ord udtalt i 5 Mos. 13, 6 og følgende. De burde bede Deres Mand oplyse dette, naar han taler om Bibelens guddommelige Inspiration, saa kunde Farmerne her kanske finde en guddommelig Undskyldning, hver Gang de banker sine Hustruer. Jeg siger Dem, Frue" — og her smed han Bibelen paa Bordet — „saalænge Præsterne vil gjøre denne Bog til en Afgud, saa Folk sluger hvert Ord med hellig Ærefrygt som en Aabenbaring, saalænge Ting som dette sidste og som Menneskeslaveri og meget andet guddommeligt inspireret ikke skal faa Lov at kaldes Barbari og Raahed, saalænge blir Folket dumt og demoraliseret; dets Begreber om Ret og Uret forvrænges, det lærer at holde en Moral for sig og en anden, en Kjæltringemoral, for Gud." Manden havde talt sig heftig, og Fruen stirrede paa ham halvt ræd.

„Er der da intet i det gamle Testamente, der finder Naade for Deres Øine?" spurgte hun.

„Misforstaa mig ikke, Frue," sagde han roligere, „der er i denne Bog Vidundere af Skjønhed og poetisk Kraft. De havde store Digtere og Seere disse gamle Hebræere; men saa kommer disse Snøvl af Præster, som ikke rækker dem til Ankelen, og skal fortolke dem, som det hedder. En herlig Fortolkning! De perser al Aand og Kraft og historisk Sammenhæng ud af Ordet og sætter nogle af

sine egne theologiske Dumheder i Stedet. Var jeg David eller Ezekiel, jeg vilde sparke dem paa Dør!"

„Tror De David og Ezekiel brugte Benene?" sagde Præstefruen.

„Kan Skam gjerne være, Frue — ellers faar De undskylde mit Sprog, om det er vel saftigt, jeg er vant at omgaaes Indianere."

Der indtraadte en Pause, saa sagde Gjæsten pludselig: „Men det var jo sandt, De skulde ikke have Lov at tale om Religion — nu saa lad os tale om Günthers Chocolade."

Men det vilde ikke gaa med Chocoladepassiaren, Stemningen var trykket, og Manden bad snart Farvel. Fruen stod og saa efter ham i Vinduet, saa ham galloppere afsted paa sin muntre Hest ud til den vilde Skog, fri for alle Hensyn og alle Baand. Hun blev længe staaende der aandsfraværende, saa gik hun pludselig hen, aabnede Bibelen og ledte efter de Steder i Mosebøgerne, han havde talt om. Hun blev siddende længe med Bogen i Fanget og tænkte.

XIII.

Præsten kom hjem meget oprømt: „Jeg har sjelden følt mig saa vel her i Bygden som nu," sagde han. „Overalt behandles jeg med Ærbødighed, Kirkens Autoritet anerkjendes, og der findes ikke Opposition i deres Mund."

„Men vil ikke dette gjøre dem ufri, gjøre dem slaviske?" bemærkede Fruen.

Præsten var saa uvant til at høre sin Hustru bemærke noget, naar han talte, at han blev rent forundret. „Hvad sagde du?" spurgte han.

„Jeg spurgte, om ikke dette vilde gjøre Folket ufrit og slavisk?"

Præsten satte store Øine. „Men er det da ikke vort Maal i Livet at gjøre os til lydige Kristi Trælle, Vennen min, saaledes som Paulus siger?"

„Jo det er jo det," mumlede Præstefruen tankeløst og vandede sine Blomster. „Véd du, at Hesten din er kommen igjen?"

„Nei, virkelig — har han været her selv med den, Skogmanden?"

„Ja saamæn, og jeg har trakteret ham med Chocolade."

„Det var Ret, og hvad talte saa I om?"

„Aa, om Jagt og Indianere."

„Han talte ikke om Religion?"

„Du kan jo vide, at han maatte slaa ind paa den sommetider, men jeg lod ham forstaa, at du ikke ønskede, han skulde tale om Religion."

„Det var rigtigt. Ja er det ikke sørgeligt, Gina, at en saa begavet Mand, som han visselig er, og saa mange Tusinder med ham, skal frivilligt vælge at gaa til evig Fortabelse?"

„Er du da vis paa, han gaar evig fortabt?"

„Kan du tvivle? En, der aabenbart forkaster Guds Naade."

„Nei, det er vel saa," mumlede Præstefruen; men for første Gang i hendes Liv oprørte hendes Sjæl sig mod denne Tanke.

„Og saa er det en Ting, jeg vil sige dig, min Ven," sagde Præsten. „Jeg kommer desværre at være meget ude i den nærmeste Tid. Jeg har adskillige Skoleeksaminer og Overhøringer af Ungdommen i Kredserne langt borte; men jeg skal lade dig vide, saa meget som muligt i Forveien, hvorlænge jeg blir borte ad Gangen, blot du

lover mig, at du ikke maa blive ængstelig om det skulde gaa en Dag eller to over Bestemmelsen."

„Aa jeg er jo saa vel vant til, at du er borte," svarede Fruen.

For første Gang modtog Præstefruen Meldingen om hans Fravær med temmelig Ligegyldighed, for ikke at sige hemmelig Glæde. Han havde jo hidtil været hendes eneste Selskab, nu havde hun pludselig faaet et andet. Og dette andet Selskab var omgivet med Naturfriskhed, Romantik, ja det havde fyldt hende med Uro, med Spørgsmaal, med Tanker, som hun gruede at give efter for, men som hun ikke længer kunde blive fri. Hun fik en liden Gut for Betaling at bringe følgende Seddel hen til Manden i Skogen: „Hvis det var Dem muligt, vilde jeg gjerne faa tale med Dem — om Religionen. Jeg længes efter at vide, hvad Mo'r troede. Imorgen er min Mand fraværende. Afslaa ikke min Bøn."

Og Manden kom og blev der hele Dagen, og de talede ud og ind og op og ned om alle religiøse Spørgsmaal, der satte Tiden i Bevægelse. Han talte ikke denne Gang med sin sædvanlige flotte Bitterhed, tvertimod, han var varm, han var helt igjennem alvorlig. Han viste hende, hvorledes de Mænd, der af sin Samtid havde været udskjeldte som Fritænkere, som oftest havde været de renest og stærkest troende, og dem, hvem Menneskeslægten skyldte de fleste Reformer. Han viste, hvorledes den Orthodoksi, hendes Mand forfægtede, var langt fra den oprindelige Kristendom, og hvorledes den fordummede og forkrøblede Menneskene istedetfor at gjøre dem selvfølende, handledygtige og moralsk ansvarlige. Han efterlod hende rent fortumlet. Hun vidste hverken ud eller ind. Hun var tilmode, som den Gang under det første voldsomme Tordenveir, hun vilde flygte og gjemme sig, men hun

vidste ikke hvorhen. Saa kastede hun sig over Sengen og hulkede. Hun besluttede sig til at jage alle disse nye Tanker paa Dør; men hun kunde ikke. De kom og bankede paa om Dagen, om Natten, ved hendes Arbeide og i hendes Hvilestunder. Og altid kom de i Sammenhæng med den frie, kjække Skikkelse med de varme Øine, ridende paa den friske Hest. Og skulde hun sige Sandheden, hvad havde hendes saakaldte Kristendom været for hende. Hun var oplært i den, var vant med den fra Skolen, hun kunde ikke tænke sig andet, alt udenfor var formasteligt, fælt, gudforladt, saaledes havde jo baade Præster og Lærere sagt, den lutherske Lære var den ene rene og rette. Saa havde hun taget den, men den var ikke bleven Kjød af hendes Kjød og Ben af hendes Ben, saaledes som Tilfældet var med hendes Mand. Hun havde aldrig givet den sit Hjerte, hun gik til Kirke og Alters, hun hørte paa sin Mands theologiske Udviklinger som et nødvendigt Onde, hun syntes de var kjedelige, men hun turde neppe tilstaa dette for sig selv. Nu tilstod hun det, da hun havde faaet høre om noget andet, der ganske anderledes tog Sjælens Kræfter i Beslag. Nu følte hun sig, som om hun var i et mørkt Fængsel, hvortil Porten pludselig aabnedes, og En vinkede hende derude til at komme ud i Solskin og Frihed. Hvad Liv var det ogsaa hun førte! Muret inde der paa sit Stabbur, puslende med at rede Seng og feie Gulv og koge Mad og lytte ærbødigt til sin Mands Tale — mens der ude i Livet mylrede af Opgaver, der ventede paa hende, krævede hende. Hun følte sig, som om hun havde sovet ligetil nu, men nu var hun vaagnet. Hele hendes forrige Kristianialiv og Kristianiapjat forekom hende saa væmmeligt smaat, at hun ikke kunde begribe sig selv, hvorledes hun havde kunnet leve i det. Nu følte hun sig som sin Moders Datter, og der svulmede i

hende stundom en Lyst til Trods, til Opposition. Men hvorledes kunde hun, saaledes bunden som hun var.

Præsten saa med Bekymring paa hende; thi hun var bleven baade mager og bleg.

„Er der noget i Veien, Gina? du ser virkelig daarlig ud?"

„Ja jeg har ikke følt mig saa rigtig vel paa det sidste. Det er vist Varmen. Jeg blir nok bedre, naar Vinteren kommer." Men det blev ikke bedre. Udover Høsten benyttede hun Anledningen saa ofte som muligt at faa samtale med sin Ven i Skogen. Kom ikke han til hende, saa reiste hun til ham. Altid var der nye Spørgsmaal, hun skulde have Svar paa, eller gamle, hun ikke havde klaret. For hver Gang syntes hun, hun voksede aandeligt, og for hver Gang hun voksede, følte hun det uværdige og umulige i sit nuværende Forhold. Hun vidste nu, hun ikke længer delte sin Mands Tro, og at det var Uret at lade ham blive uvidende om dette. Men hvorledes meddele ham det paa den lempeligste Maade? Det var jo et Slag, som vilde forfærde ham og knuse ham. Skulde hun ved sin Vens Hjelp se at faa Midler til at reise til Norge, til sin Mo'r, og saa blot efterlade et Brev, hvori hun fortalte alt? Havde bare ikke dette været saa feigt! han havde jo dog ikke fortjent dette af hende. Men hjem til Norge maatte hun. Hun var begyndt at længes saa efter sin Mo'r paa det sidste, nu vilde hun kunne tale aabent med hende, og Moderen vilde forstaa hende. Det var kommen saavidt, at hun formelig var ræd for at være sammen med sin Mand. Hun aandede først let, naar han vel var reist.

Vinteren havde sat ind, og endnu gik alt i det gamle Lag. Præsten anede intet, udtalte kun sin Bekymring for hendes daarlige Udseende. Der skulde være en Præ-

stekonference en tyve Mile derifra, hvori Præsterne sig imellem skulde forberede nogle Spørgsmaal, der siden skulde frem paa den samlede Synode. To af Hovedspørgsmaalene var, enten der var 97 eller 79 Paragrafer i Omvendelsen, og om den Kaabe, der dalte ned fra Himlen fra Elias til Elisa, var af Kamelhaar eller Gedehaar, hvad der i den sidste Tid havde vakt adskillig Strid paa de lutherske Høiskoler.

Præsten havde beskjæftiget sig meget med disse Spørgsmaal. Han havde bladet i sine Kommentarer og Bøger, vandret grundende paa Gulvet med sin Pibe, idet han stundom standsede for at gjøre Optegnelser paa et Stykke Papir. Fyldt af dem tog han Afsked med sin Hustru, kyssede hende paa Panden som sædvanligt, og reiste afsted. Han skulde i et Sygebesøg først, og derifra vilde han reise lige paa Konferencen. Han blev heftet længere ved Sygebesøget, end han havde tænkt sig; men han vilde i alle Fald række nogle Mile længere frem, især da Loghuset, han havde været i, var svært lidet, Luften usund, og det var mindre behageligt at ligge Seng i Seng med den Syge. Han kom ud, den iskolde Vinterluft sved; men han ænsede det ikke, bare tullede sig godt ind i sin Pels. Han havde heller ikke spist stort, da Maden, de havde sat frem for ham, kogt sød Melk med Sukker og Fleskebeter i, bød ham rent imod. Manden, som fulgte ham ud i Tunet og speidede Veirtegnene, advarede ham, da det tegnede til Snestorm, men Præsten mente nok, han i Tide skulde naa Hus. Han drog Huen tæt ned om Ørene, sine Votter paa og steg op i sin Karjol; thi Sneen var blæst af paa mange Steder, saa man endnu maatte bruge Hjulredskab. Han smækkede paa Hesten og afsted bar det. Han nød formelig at fylde sine Lunger

med den stærke Vinterluft ovenpaa de kvalme Sygedunster, og nu bar det jo afsted til Præstekonferencen, hvor han atter skulde træffe Kollegaer, faa disputere med dannede Mennesker og nyde broderlig Omgang. Han havde Hovedet saa fuldt af Tanker angaaende de opstillede Spørgsmaal og det Indlæg, han vilde gjøre i Sagen, at han ikke følte den isnende Vind, som trængte gjennem Marv og Ben og stivnede hans svede Lemmer. Han havde naaet den første Farm, men reiste forbi, han kunde altid risikere den næste, skjønt den laa lidt langt undan. Da randt der ham pludselig i Minde en ypperlig Vending og et nyt Moment i hans Bevisførelse angaaende Eliæ Kappe, og ræd for at glemme det, bed han af den ene Votten, famlede efter Brystlommen, fik fat paa et gammelt Brev og en Blyantstub og aandende i Haanden skrev han Bemærkningen ned paa Pletten. Hesten stoppede, og Præsten skrev. Da han var færdig, kunde han næsten ikke holde Blyanten, saa valen var han i Fingrene. Han kom at føle paa sine Ben, de var ganske stive og følelsesløse langt opover. Han kjendte og nu, at han kulsede. Han stoppede Brevlappen, Blyanten og Fingrene ind i den store Skindvotten igjen, greb Pisken og med et: „get up!" bar det afsted igjen.

Forsent, Præst! forsent! Har du ikke mærket Istaagen, som har steget op bag dig? Den har luret paa dig, den har fulgt dig i Hælene, den vil klemme dig i sine Isarme. Stikkende med tusinde Naale mere fint tilspidsede, mere listigt anbragte, mere kjøligt stivnende end nogen af dine Dogmer kommer den og lægger sig om dig som en Eliæ Kappe, faldende ned fra Himmelen. Den behøver hverken 97 eller 79 Paragrafer om Omvendelsen, den omvender kortere. Den stiger op bag paa Karjolen med sit graaskaldede Hoved og sine lurende Øine, og saa

paa et Vink slaar den pludselig ud sine Kaabeflige over alle fire Verdenshjørner, og Sne og Taage hvirvler afsted i haanende Jubel og mænger sammen Hus og Folk, Kirke og Salon, Himmel og Jord i et endeløst graat Hav. Gjør op dit Regnskab i en Fart, Præst! inden kort stedes du for din Dommer. Istaagen har begyndt at aande paa dig, bore sig ind i dine Øren og dine Øine, blæse isnende paa dine Læber, trænge gjennem Munden ned i Lungerne, gribe med sin Ishaand om Hjertet og stoppe dets Slag. Dine Kollegaer maa vente forgjæves paa dig i deres Strid som ved deres Bord; dine overbevisende Indlæg om Eliæ Kappe naar ikke frem, de er i Isaandens Magt som du selv. Her paa Prærien har du levet, her skal du dø. Kjøligt og regelret har du ført din Menighed ind i Orthodoksiens store Ishus og tordnet mod Naturlovene som Fritænkernes Afguder. Nu kommer disse samme Naturlove, ligesaa kjøligt og regelret, og fører dig ind i sit store Ishus, lukker dine Øine og synger Stormsalmen over Liget, og intet Suk til Gud kan hjelpe dig ud af deres Hænder. Der sker intet Mirakel for at redde dig.

Og imens sidder din Hustru hjemme i Angst og Bævelse, ikke for dig men for sig selv og sit Opgjør. Nu maa det gjøres, om nogensinde. Hun vil sende et forberedende Brev til sin Mand til Præstekonferencen, saa maa Slaget staa, naar han kommer igjen. Hun har vaaget, hun har grædt, hun har bedet, hun har revet i sønder den ene Begyndelse efter den anden. Nu sidder hun atter ved Skrivebordet: „Kjære Kristen! min elskede Husbond! jeg maa betro dig noget, som længe har kvalt mig, men som jeg ikke har turdet sige dig før. Jeg tror ikke som du — jeg er — Fritænker!" Skulde hun vove at nedskrive dette rædsomme Navn, dette, som vilde sønderrive hvert Baand mellem dem, dette, som vilde slynge hende ud i en evig

Forbandelse? Nei hun kunde ikke. Hun sprang op, hen til Vinduet — Taage, Taage. Der begyndte Sneen at hvirvle, Stormen at ryste i Vinduerne. Hvor skulde hun fly hen? En pidskende Skodde lagde sig alt rundt Huset. Skrigende af Angest kastede hun sig i Sengen, drog Teppet over Hovedet og laa og skalv.

Skjelv ikke, unge Præstefrue! lyt til Stormen som til en Frihedssang! Den er din Ven, den synger ind en solbeskinnet Fremtid, den fylder Seilene til din Norgesfart, til dit Møde med din Mo'r. Den bryder dine Lænker, den hvirvler væk din Lidelse. Vær ikke ræd Sneflokkene, de vil omsider sænke sig lunt og stille og begrave dit ufrugtbare Prærieliv, begrave din Sorg og Vaande. Lyt, lyt, det er Ligsalmen over din Fortid, det er Vuggen for din Fremtid.

Morgenen efter var det solblankt Veir, skjønt koldt. Præstefruen havde tilbragt Natten i stille Kamp. Hun følte, at kom der ikke snart en Løsning paa dette, vilde hun segne. Hun kjendte sig aldeles udmattet af Skræk og aandelig Kamp. Da hørte hun Trakk af flere Mænd i Trappen. De blev staaende og holdt som et Samraad. Endelig aabnedes Døren, og Gunnar Haugen traadte ind med et høitideligt Ansigt.

„Det er min sørgelige Pligt" — begyndte han. Præstefruen fór bort og greb ham i Armen.

„Sig det straks hvad det er, uden Omsvøb," raabte hun.

„Præsten er frosen ihel," fortsatte Gunnar og forglemte al Høitidelighed. „Han maa hava kjøyrt i Ring og i Ring, for dei fann honom langt burte fraa Vegen, midt ute paa Prærien, Hest og Mann daude og han sat endaa i Karjolen og heldt Taumen i Hondi. Men i den eine Votten fann dei denne Setelen." Og han leverede

Fruen en Seddel. Dette var altsaa Løsningen — Forfærdelighedens Løsning. Hun greb om Bordet, hun var nær ved at besvime, hun kastede Øiet paa den krøllede Seddel, og der stod skrevet utydeligt med Blyant: „det er altsaa min uomstødelige Formening, at Kappen var af Kamelhaar."

EN BYGDEKONGE

I.

Han var Storkakse paa Hedemarken, og havde længe lurt paa at blive Stortingsmand. Da han saa ikke blev det, skabte han sig fornærmet, solgte ud og reiste til Amerika; thi i sligt et „Filleland" som Norge vilde han da ikke være længer. Han havde med sig 6 Sønner, Størsteparten af dem gifte, og desuden 3 Svigersønner. Det var en hel Koloni. De havde Penge, saa de behøvede ikke at være for snare til at skaffe sig Land; de havde Tid til at se sig om. Saa blev de i St. Paul og gjorde Udflugter derfra. Endelig besluttede de sig til Goodhue Co., som den Tid laa saagodtsom uoptaget. „Fa'r sjøl" kjøbte da alt det Land, han kunde faa, og fik han ikke mere i sit Navn, saa tog han i hver af Sønnernes og Svigersønnernes. Det blev et helt lidet Rige, han omspændte. Han byggede sin egen Farm i Midten tæt ved en Haug, hvorfra han kunde se Grænselinjerne af sine Eiendomme i Himmelsynet, og deroppe stod han tidt og speidede; thi han vogtede nøie paa, at ikke Nykommere skulde „kline" sig for tæt indpaa ham, kanske stjæle sig ind over Grændserne, før der nu blev ordentlig ryddet og opdyrket, og det vilde

tage mange Aar. Ud fra hans Eiendom gik da Sønnernes og Svigersønnernes som en Vifte; det vil sige Landet var høist uegentlig deres. Det var „Fa'r sjøl", som havde betalt Størsteparten af det, og derfor maatte de bøie sig for hans Vilje.

Der var nogle Amerikanere, som ulykkeligvis havde setlet der, og hvis Farme nu kom at ligge midt inde i Bygdekongens Land. Disse var ham stadig en Torn i Øiet. Han kunde ikke tale med dem; thi det eneste, han havde lært af Engelsk hjemmefra, var: „how do you do?" og „much money". Med disse to Sætninger tænkte han at hjælpe sig gjennem Amerika. De amerikanske Farmere havde været meget høflige og hjælpsomme mod Nybyggerne, da de kom. De havde laant dem Redskab, Okser, Heste og vist dem til Rette med den amerikanske Brugsmaade. Men alt dette gjaldt ikke noget nu; ud maatte og skulde de. „Fa'r sjøl" havde været nede hos dem og ved Hjælp af sit „much money" og nogle Vendinger, han havde opsnappet i St. Paul, lod han dem forstaa, at han agtede at kjøbe deres Farme og betale godt. Nei — det nyttede ikke — Amerikanerne vilde ikke flytte. Fa'r sjøl ærgrede sig sort over dette, og hver Gang han stod paa sin Haug og saa de velbyggede, røde Huse ligge der midt i hans Kongerige, lod han en hedemarkisk Forbandelse dale ned over dem og lovede sig selv, at han ikke skulde give sig, før han fik dem trykket ud. Saa opfandt han da alle mulige Ting for at gjøre dem Livet surt. Han lod al sin Gjødsel (thi den havde han endnu ikke Brug for paa Nylandet) kjøre ud og lægge i Dunger saa tæt ved Amerikanernes Husdør som muligt, dog saa, at den altid laa paa hans Land; han fangede Skonk*) og

---

*) Navnet paa det amerikanske Stinkdyr, hvis forfærdelige kvalmende Lugt kun den kan fatte, som har prøvet den.

slap ned i Kjælderen til dem, saa de var nær ved at forkomme i deres Huse af Stank. Han sendte dem i Forgæring rigtig stram Gammelost og sur Rakefisk, som han vidste, de havde Modbydelighed for. Kort, han viste en utrolig Opfindsomhed i at plage dem. Tilsidst blev Amerikanerne saa kjede af dette Naboskab, at de solgte ud og flyttede længer Vest, og med et triumferende Smil var det, Bygdekongen lagde Betalingen kontant paa Bordet. Han var ogsaa utrolig i at hjælpe dem, nu de skulde afsted, og mente, at dette kunde vel gaa op i op med den Hjælp, han havde faaet, da han kom. Nu „raadde han Grunden aaleine" og herskede despotisk i sit lille Kongerige.

En Dag opdagede han fra sin lille Haug en Emigrantvogn langt ude i Himmelsynet. Han kaldte øieblikkelig paa sine Sønner, lagde sin Plog paa Arbeidsvognen, fik Hestene spændt for og drog afsted. Emigrantfamilien havde alt slaaet op sit Telt og tænkte paa at setle der, da de pludselig saa Teltet omgivet af brede Plogfurer, og der gik Lars Larsen selv, bred og god, bag Plogen og styrte. Manden kom ud og gav sig i Snak med ham. „Er Landet her kanske taget?" spurgte han.

„Du ser vel det," svarede Bygdekongen, „og du faar flytte Teltet dit idetmindste 12 Mil længer Vest."

„Ja saa," sagde Manden og saa med et træt Blik længere frem; han havde haabet, han endelig engang skulde været ved Enden paa sin Vandring. „Tak for Underretningen."

Snart ruslede igjen Emigrantvognen, med det hvide Seil spændt over, hen ad den græsbevoksede Prærie, og den unge Kone med nogle Rollinger omkring sig sad og saa med vaade Øine paa sin tabte Drøm. Men Lars Larsen stod igjen, lo saa han huskede, og mumlede: „din Godtosk! jamen lod du dig narre den Gangen!" Dette Aar

lykkedes det for Lars at stænge Nykommerne ude; men næste Aar lykkedes det ikke; thi da kom de mandstærkere. Det var en hel Koloni, unge, friske, spræke Folk, Norske alle. Straks Lars opdagede Vognen og Teltene, var han ude hos dem.

„Det nytter ikke at setle her," sagde han, „Landet her omkring er mit."

„Er du Lars Larsen?" spurgte En af dem.

„Hvor kan du vide det?" spurgte Lars.

„Jo, vi har været inde paa Landkontoret og faaet vidst, hvor Grændserne dine gaar, og nu er vi tænkt paa at kjøbe Landet her ved Siden af."

„I faar drage længre Vest, jeg liker ikke at ha' nogen sølende indpaa mine Grændser."

Manden lo. „Du faar nok like det," sagde han.

„Og jeg siger, I skal pakke Jer herifra," sagde Lars. „Hvorfor kan I ikke gaa længer Vest, der er lige godt Land der."

„Fordi vi liker det godt her," sagde Manden.

Lars stod en Stund. „I kan have Betænkningstid til i Kveld," sagde han, „men har I Jer ikke til den Tid bort, skal vi se, om vi ikke skal faa Jer til at lette paa Labben."

Dermed gik Lars. Han var ikke til at nærme sig den Dag, der var Tordenskyer paa Jupiters Pande, og man frygtede Regnen. Alt i et var han oppe paa Haugen for at se, om ikke Emigranterne lavede sig til at reise; men ude i deres Leir var det ganske roligt. Han saa Blusset af deres Baal, hvor de kogte. Saa samlede han da om sig sine Sønner, Svigersønner og Tjenestefolk, meddelte dem sin Krigsplan og bevæbnede dem med Klubber, Vognstænger, Plogarme, og hvad man kunde faa fat paa. Man spændte Hestene for Arbeidsvognene, og Hærstyrken samt Krigsmaterialet kjørte ud til Kamppladsen. I Nærheden

af Teltene steg man af, og Vaabnene blev uddelte. Lars havde givet den strænge Ordre, at den, som knækkede en Arm eller et Ben paa Fienden, skulde jages af Tjenesten. De bare skulde banke „Strilerne", ikke skade dem paa anden Maade. Selv gik han ind i Teltet og spurgte først, om de vilde vige fredeligt. De bare lo og spurgte, om Manden var gal. „Saa faar I tage det, som følger paa," sagde Lars, gik ud og gav Ordre til, at Teltpælene skulde rykkes op, og Teltet kastes overende. Da Mændene saa, at dette virkelig blev Alvor, ilede de til, og sagde, de skulde knække Nakken paa den første, som vovede at røre deres Telt. De samlede sammen Svøbeskafter, Sengesider, alt de kunde finde af Kasteskyts og Vaaben, og lavede sig til Modværge. Snart var der et almindeligt Haandgemæng over hele Linjen, Kvinderne stod oppe i Vognkasserne, skreg og kylte en og anden Sten eller Kaffekjedel i Hovedet paa Angriberne, naar disse syntes at faa Overtaget. Man bandte og raabte og væltede rundt paa Jorden og ind paa Teltet, saa det knagede og bragede. Ungerne ramskreg og gjemte sig hos Mødrene, som tyssede paa dem, mens de holdt spændt Øie med Kampen. Naar nogen af Angriberne tumlede om paa Jorden, var Kvinderne som et Lyn over ham og bearbeidede ham med Næver og Sakse og Hestesko, alt de orkede. Lars havde tænkt mere at lede Angrebet fra Frastand; men saa fik han ikke summet sig, før Manden, han havde vekslet Ord med, sprang ind paa ham, spændte Krok for ham, og gav sig til at banke ham med en Klubbe. Lars slog fra sig saa godt han kunde, men den anden var for smidig og stærk, og snart maatte Lars bede om godt Veir og love Fred og Forlig. Der blev kommanderet Retræt, og Angrebshæren drog sig tilbage i en sørgelig Tilstand. Mange kunde lidet slæbe sig frem, andre blødte Næseblod eller

holdt Tørklæde for det ene Øie. Lars selv haltede stærkt og blev liggende i Sengen for to Dage. Men Haltingen vilde endnu ikke give sig, og det Men fik han beholde, saa længe han levede. Efter den Dag hedte han „Halte Lars". Dette var da det berømte „Klubbeslag", en af de tidligste Begivenheder i Goodhue Co.s Civilisationshistorie.

II.

Lars havde opgivet at slaas med Nykommerne, han saa, han ikke kunde holde dem ude lel. Nu galdt det at blive den øverste Mand mellem dem, og det faldt forholdsvis let for ham, som havde saa meget Land og saa mange Penge. Landet blev raskt taget; thi man havde opdaget, at det var det bedste Land i Minnesota. Der blev Tale om, at man skulde bygge Kirke og faa sig norsk Præst, og øieblikkelig stod Lars og sagde, at fik de det istand, skulde han give fri Tomt til Kirke, desuden en Fjerdepart af, hvad den kostede, samt en af de Farme, som havde tilhørt Amerikanerne, til Præstegaard. Der blev jo en Jubel uden Ende, alle var borte og takkede Lars for dette storartede Tilbud, og Subskriptionen til Præsteløn gik glat. Man henvendte sig til den norske Synode, sendte Kaldsbrev og overlod til den at sende ned en Mand. De, som havde Skog, kappedes om at give Tømmer, og det varede ikke længe, før Kirken stod der i den almindelige norske Nathuestil. Præsten kom, en ung Mand, nylig sluppen fra Seminariet, men vel instrueret i alle sit Samfunds Egenheder og beredt til at forsvare dem med Næb og Klør. Det var noget, som sagde sig selv, at han snart maatte mærke, at han kom at staa i en Slags Afhængighedsforhold til Lars; Præstegaarden og næsten Kirken med var jo en

Gave af denne; han var valgt enstemmig til Formand for den nye Menighed, ligesom den øvrige Kirkens Bestyrelse var alle af hans Familie. Lars undsaa sig slet ikke for at lade Præsten faa høre, at det var ham, som raadede i Bygden, og at Præsten havde bare at lystre. Men Præsten var ikke ment paa at sælge sin Selvstændighed til Lars, og han anede, at det engang i Tiden vilde blive Spektakkel med denne Mand. Saalænge alt endnu var nyt, gik det glat, og Præsten var baade klog og høflig nok til ikke at opsøge Striden. Men han kunde ikke nægte, det forargede ham, naar Lars uden videre, uden at banke paa, slentrede ind i hans Værelser, slængte sig ned i Lænestolen, strøg Fyrstikker af paa Væggen og begyndte at dampe, som han var hjemme, eller støvle rundt Huset, som var det h a n s, og fortælle, hvorledes han røgte Amerikanerne ud. Da gabte han ogsaa og lo, saa hans tykke Mave rystede. Lars gav ogsaa Anvisninger til, hvorledes Farmen skulde drives, og overskjeldte Præstens Tjenestegut, som var det hans egen. Præsten var nødt at finde sig i det, da han i Begyndelsen maatte ty til denne sin mægtige Nabo forat faa laant Maskiner og mange Smaaredskab til sin Farm. Det var heller ikke for Ingenting, at Lars havde afstaaet d e n n e Farm, nærmest til hans egen, som Præstegaard; thi nu kunde han have Præsten daglig under Øie, passe paa ham og se, hvor han gik hen. Men da saa Lars vilde have ham op til sig, hver Kveld om Vinteren, drikke Alkoholtoddy og spille Polskpas — da nægtede Præsten bestemt at lystre og undskyldte sig med, at han ikke spilte Kort. Lars blev sint og kaldte ham en Tverdriver og en Seminariestud, og lovede, at vilde han være slig en Surmuler, som Pietisterne hjemme, skulde han ikke blive gammel i Kaldet. Præsten fik ogsaa føle, at det ikke var saa let at være Præst for en norsk Frimenighed. En Frimenighed kan være bra nok,

og der er ikke Tvivl om, at det er den rigtigste Form for Kirkestyre, og virker opmuntrende og udviklende paa Menighedslemmerne; men hvor de, som skal styre Kirkens Anliggender, er fattige og uvidende Folk hjemmefra, der har trællet under Gaardmandens eller Embedsmandens Pisk, blir det saa let til, at de vil vise sin nye Magt i at gjøre sig selv brede og vigtige, og vrøvle virkelig store Sager bort i en hel Del Formsmaatterier. De vaager over hverandre og over Præsten med smaalig Jalousi. Der er idelig Smaafornærmelser; saa holder Præsten sig formeget til den, og saa til den, saa truer de med at melde sig ud og drage en hel Del med sig. Der er Koterier, Rivninger, Misundelse, og mellem alle disse Smaavrøvlerier skal Præsten styre sin Baad. Menigheden der nede i Goodhue Co. slap heller ikke fri for disse almindelige kirkelige Barnesygdomme. Den første Taknemlighedsfølelse mod Lars, der havde givet sig synlig Udtryk i, at hans Slægt blev valgt til Menighedens Bestyrelse, dampede efterhaanden væk, og der dannede sig en hemmelig Opposition mod ham og hans Tyranni. Oppositionens Fører var den selvsamme Mand, som havde slaaet Lars halt med Klubben, og som ikke kunde glemme det skjændige Angreb paa sit Telt. Præsten kom under Veir med dette, og han indsaa straks, at han maatte støtte og slutte sig til denne Opposition, skulde han nogensinde have Haab om at komme ud af Lars's Klør. Den hemmelige Sammensværgelse gik ud paa ved næste Menighedsvalg at styrte alle de gamle Bestyrere og vælge ind andre, der var Lars's hemmelige Fiender. Men videre turde man heller ikke gaa. At kaste Lars som Formand, var ikke tilraadeligt, da han bar Størsteparten af Menighedens Udgivter, og man ikke var stærk nok til at undvære hans Penge. Lars anede intet. Man havde underhaanden sikkret sig Stemmer, saa Seiren

var vis, da Valgdagen kom. Resultatet kom over Lars som Tordenskrald paa en klar Himmel. Han stod og saa sig om med alle fem Fingre sprikende paa sin runde Mave, men da han saa havde summet sig og fattet, at dette i Grunden var Oprør, rent ud Revolution, fulgte der en slig Rad Kokinger og Steikinger, som den Hedemarkske Dialekt særlig er skikket for, at Præsten maatte kalde ham til Orden. Lidt Plaster lagde det jo paa Saaret, at han enstemmig blev valgt til Formand igjen; men han forbandte sig paa, at han skulde nok ikke blive gammel i slig Fillemenighed, og han vilde vite, hvad Sønnerne hans havde gjort for noe, siden dom inte var værdige til at bli staaendes, o. s. v.

Lars pønsede paa Hevn. Han havde hørt saa meget snakke om et andet Luthersk Samfund, som kaldte sig „Konferencen," og som altid skulde ligge i Haarene paa Synoden.

Han skrev da til dem og forhørte sig om, hvormeget det vilde koste at faa en Præst derned. Der var saa mange misfornøiede med Synoden og fandt dens Lærdomme skadelige, skrev han. Dette satte Bestyrelsen for Konferencen i Bevægelse, her var jo Land at erobre fra Synoden, og man maatte vove alt. Lars drev hemmelige Underhandlinger i længere Tid, og da alt var klappet og klart, ventede han bare paa en Leilighed til at sprænge sit eget Samfund i Luften. Han skulde nok overliste dem igjen. Leiligheden kom snarere end ventet. Der var en af de norske Digtere paa Besøg i Amerika paa den Tid, og han reiste rundt og holdt Foredrag. Han havde faaet opgivet Lars's Adresse som den mest formuende Mand i Goodhue Co. og spurgte ham i Brev, om det vilde lønne sig at komme didned. Lars følte sig smigret ved dette, sikkrede ham uden videre, hvad han forlangte, og bad ham fast-

sætte Dagen, saa skulde Lars selv hente ham paa nærmeste Jernbanestation. Han udbad sig den Ære, at han vilde bo hos ham under sit Ophold i Goodhue. Lars havde tænkt, at Kirken skulde benyttes til Foredraget, og det faldt ham ikke ind at spørge hverken Præsten eller Bestyrelsen om Samtykke til det. Han bare havde sendt Postkort rundt med Melding til alle Farmerne, at Foredraget skulde være i Kirken. Og da Dagen kom, sendte han uden videre Bud ned i Præstegaarden forat bede om Kirkenøglen. Men Præsten havde i Stilhed været rundt hos Menighedens Bestyrelse, gjort dem indlysende, at det vilde bryde ned Kirkens Værdighed, om man tillod verdslige Foredrag, kanske Eventyr og Digt, at blive afholdte i Kirken, og han havde faaet dens Samtykke til at stænge den. Præsten nægtede at udlevere Kirkenøglen, da Budet fra Lars kom. Saa kom „Fa'r sjøl" sættendes i fuldt Sinne. „Haa e dette for noe?" raabte han, med det samme han satte Næsen inden for Døren. „Er det Præsten, som eig Kjerka, om jeg tør spørge?"

„Nei, det er Menigheden," svarede Præsten ganske rolig, „og den har nu besluttet gjennem sine Bestyrere ikke at bruge Kirken til verdslige Møder."

„Har du det skriftligt kanske?" hvæsede Lars.

„Jo jeg har," gjentog Præsten lige roligt, og han viste frem et Papir med hele Bestyrelsens Underskrift.

Lars ballede Papiret sammen og kastede det paa Gulvet. „Findes der ikke Formand i Menigheden? skal han kanske ikke spørges han? men F— koke mig, om det skal nytte Jer no'e. Ut med Nøklerne, Kjerka er mi den."

„Jeg har ikke Nøglen, den er overgivet til Gudleik Støen," svarede Præsten; men Gudleik var den Mand, som havde slaaet Lars halt med Klubben.

„Godt, saa kan vi brække Kjerka op," sagde Lars og

gik. Lars fik fat paa Smederedskab, brækkede op Laasen paa Kirkedøren og lod sine Folk hænge op Kranser derinde og pynte lidt, som han havde seet dem gjøre hjemme paa Folkemøder. Saa reiste han i Veien forat hente Gjæsten. Men da han kom tilbage og fulgte sin Gjæst ned til Kirken Kl. 7, var Kirken mørk, Dørlaasen istandsat, Døren læst, og Gudleik Støen posteret udenfor med sin Garde af betroede Mænd.

Lars gik hen til Gudleik. ,Er det du, som raar her, Gudleik?" spurgte han.

„Er det du kanske?" svarede Gudleik igjen med blid Røst.

„Ja saa F— tordne mig, som det er," sagde Lars, „og nu vil vi ind i Kjerka."

„Der kommer ingen ind i Kjerka til dette Foredrag," svarede Gudleik, „men om en Time holder Præsten Bibellæsning her, da kan hvem som vil komme ind."

Lars gren af Sinne. „Har døkk stelt det til saa nu?" sagde han; „men saa vil jeg be om Forlov til en Ting, og det er at give dig en Lusing." Dermed smurte Lars til Gudleik under Øret, saa han tumlede bort i Døren, men Gudleik var ikke sen; med et Byks var han inde paa Lars, og nu blev det atter Haandgemæng mellem disse to som i salig Klubbeslagets Dage. Folket fik dem endelig revet fra hverandre, og tykke Lars stod og pustede og stønnede. „Det skal være sidste Gang, jeg sætter Foten min paa den Kjerketrappe," raabte han, „og alle de, som har Lyst til at høre no'e likere end det evindelige Tullet til Præsten, han faar komme op i Storstua mi." Dermed gik Lars, og en hel Del, som havde kjøbt Billetter til Foredraget, fulgte med.

Dagen efter sendte Lars Udmelding af Synoden for sig, sine Sønner, sine Svigersønner og hele sin Koloni.

Præsten skrev tilbage, at han ikke modtog Udmeldelsen, da der stod i Konstitutionen at for at kunne udmelde sig maatte man først bevise, at Synoden førte falsk Lære. Ikke snarere fik Lars Brevet, før han med et: „Dævelen — —" satte afsted til Præstegaarden. Han slog Døren op til Præstens Værelse.

„Lære mig her og Lære mig der," raabte han, „tror du inte jeg kommer, naar jeg kommer, og gaar, naar jeg gaar?"

„Jeg troede, De vilde lyde det Samfunds Love, til hvilket De hørte?" svarede Præsten roligt.

„Og I mener, I kan tvinge mig til at danse efter Jeres Pibe," sagde Lars og lo haanligt; „nei, det skal I bli blaa for. Inte en Skilling faar I mer af mig, det skal være vist det. Og saa faar jeg sige en Ting med det samme, du faar ha' dig bort snarest muligt fra Præstegaarden."

„Ingen har Ret til at drive mig herfra," svarede Præsten, „Farmen er lovligt given til Præstegaard."

„Præstegaard er den, og Præstegaard skal den blive; men derfor er det vel inte sagt, at du skal sidde der til evig Tid," sagde Lars.

„Du vil kanske kalde en ny Præst ogsaa?" spurgte Præsten og smilte ironisk.

„Jeg vil saa ja, og det En, som kan ro dig rundt baade i Bibel og Katekisme."

„Det er vel tidsnok at rømme, naar han kommer da," sagde Præsten.

„Jeg skal vel se, om jeg inte skal faa dig ut litet før," svarede Lars og gik. Lars gjorde Fordring paa at faa tilbage sin Part af Kirkens Eiendomme, men ulykkeligvis havde han selv underskrevet den Klausul i Menighedens Konstitution, at i Tilfælde af Splittelse, skulde Eiendommene tilfalde den Part af Menigheden, „som blev denne

Konstitution tro." Og det kunde Lars med sin bedste Vilje ikke procedere paa, saalænge han stod i Begreb med at gaa over til et andet Samfund. Han maatte altsaa finde sig i at tabe de Penge; men han lovede sig selv, at han skulde gjøre dem Livet saa surt som muligt. Med Præstegaarden var det derimod en anden Sag. Der var i Skjødet blot nævnt det, at Gaarden skulde afstaaes til Præstegaard; men der var ikke føiet til „i den norske Synodes Tjeneste", og dette var det nu Lars red paa.

Han anlagde Proces mod Menigheden og vandt den virkelig. Men allerede før Processen var vundet, havde det lykkets ham at drive Præsten derifra. Han brugte samme Kneb som med Amerikanerne fordum, han røgte og lugtede ham ud. At fange Skonk og slippe ned i Kjelderen, som han havde gjort første Gang, og som havde vist sig saa probat, indlod han sig ikke mere paa; thi han var selv bleven saa lugtende ved det Experiment, at han gik og kastede op hele Dagen og tilsidst maatte grave sine Klæder ned i Jorden forat faa Lugten trukket af dem. Men nu kjørte han Gjødsel og alslags forraadnende Ting saa nær til Præstegaarden som muligt, og naar Vinden stod fra den Kant, satte han Ild paa, saa hele Præstegaarden blev fuld af Røg og Lugt. Han havde ansat en Mand særlig til at holde dette Plageri gaaende, og saa maatte Præsten ud tilsidst.

En Dag saa Folk, som kjørte forbi Kirken, at man havde begyndt at grave i Grunden og mure Grundstene til en Bygning klos indpaa Kirken. „Hvad skal dette bli til?" spurgte de Tømmermændene, som holdt paa at høvle og hugge til Planker. „Det skal bli den nye Konferencekirke."

III.

Den nye Konferencekirke var færdig og den nye Konferencepræst kommen. Kirken laa som sagt klos i den anden, var af samme Størrelse, samme Udstyr og havde Indgang paa samme Side. Lars havde heller gjort sig Umage for at gjøre denne nye Kirke lidt gildere end den gamle, skjønt det sved i Pengepungen hans; men han maatte have den Fornøielse at ærgre Synoden til Gavns. Kirkerne laa saa nær, at man kunde i den ene høre Salmesangen fra den anden og Lyden af Præstens Stemme, naar han dundrede fra Prækestolen. Da den nye Præst kom, havde Lars samlet hele sin talrige Slægt af Børn og Børnebørn samt alle deres Tjenestefolk paa sin Gaard. Ordren lød, at alle de, som ikke vilde sogne til den nye Kirke, skulde jages af Tjenesten, og dermed var deres Omvendelse fra Synode til Konference gjort. Han havde heist Flag paa Gaarden og stod selv paa Trappen omgiven af sin Hofstat, da Præsten kom kjørende ind paa Tunet. Han holdt følgende Velkomsttale: „Nu faar du vera velkommen, Prest, og her ser du heile Menigheita. Dom hører meg til allesammen!" Derpaa ledede han Præsten ind, hvor den fede Kalv ventede. Ud paa Eftermiddagen fulgte han Præsten ned paa Præstegaarden. „Vi har vaska Synoden ut med Lut," sagde Lars og lo, „saa du kann vel vera her."

„Ja det er godt, at Bygden endelig har faaet Øiet op for Synodens sørgelige Vildfarelse," svarede Præsten endnu lidt fremmed og forlegen.

„Aa, for meg kan det være hip som hap," sagde Lars. „Je synes, det er noe Tull alt i Hop. Men En lyt no ha' det lel forat faa Barna døpte og konfirmera, og so mye Kjerringerne kan ha' noe og tute for om Syndagen."

Præsten vidste ikke, hvad han skulde sige til dette.

Han undredes paa, om hele „Menigheden" delte denne Anskuelse; da var ikke Udsigterne videre opbyggelige for ham som Præst.

„Aarsagen hvorfor je fik dere ned," fortsatte Lars, „var den, at De skulde ærgre disse andre Karanne, og det haaper je, De vil gjøre ærligt og redeligt — je skal betale jeg." Præsten blev endnu mere forlegen og ønskede sig langt borte.

„Ja kanske Deře er træt efter Reisen," sagde Lars igjen, „saa er her Rum at hvile i, og er det so noe, saa bare snak te meg om det, for det er no liksom meg, som raar i Bygden, ser Di." Lars gik, og den unge Præst sank ned paa en Stol, gjemte Ansigtet i Hænderne og pustede tungt.

Den nye Kirke blev indviet med saameget Pomp og Stas som muligt. Folk kom langveis fra for at se paa denne Komedie, og skjønt Synodepræsten havde forbudt sine Faar at gaa og høre paa Kjætteren, kunde dog ikke mange holde sig fra at komme, saa Kirken var ganske fuld. Konferencepræsten greb Leiligheden til en Slags Forsvarstale for sit Samfund, viste, hvori det skilte sig fra Synoden og advarede saa Folk mod Synodens herskesyge Præstetyranni. Især betonede han stærkt dens Stilling i Slavestriden, da han vidste dette havde lettest for at slaa an. Folk fik noget til at tænke paa, og da de gik ud af Kirken den Dagen, var alt Disputen i fuld Gang bortefter Landeveien. Men Synodepræsten havde ikke tænkt at lade sig overrumple paa den Maade. Næste Søndag traadte han op fuldt rustet, og tordnede ned over Konferencen alle dens hemmelige og aabenbare Synder, talte om dem som Frafaldne fra den rene Lutherske Lære, beviste af Skriften Synodens soleklare Ret, og gav Konferencen dens Del med Toldere og Syndere. „Konferencen

var et Parti, hvis Arbeide i Kirken kun var Kjødets Gjerninger." Den var saameget farligere for Kirken end baade Methodister og Adventister, fordi dens Kjætteri var saameget finere. Denne nye Kirke var bygget ved Synd og paa Synd; den var bygget for at reise Modstand mod Guds rettroende Menighed; derfor skulde den kun kort bestaa og henveires som Avner o. s. v. Nu brød Striden først løs for Alvor. Hele Bygden blev splittet i to Partier, og Kampen trængte ind i Husene og skilte Familierne. Manden skjældte ud Konen, og Konen Manden, Børn reiste sig mod sine Forældre; Folk, som hidtil havde været gode Venner, vilde nu ikke se paa hverandre, ikke hilse paa hverandre, fordi den ene holdt med Synoden, den anden med Konferencen. Samtalen, som før bare havde dreiet sig om Kornpriser og Nanteslagt og Jernbaneland, blev nu forvandlet til Theologi, bare Theologi. Præsterne var selv værst. Det var en ren Komedie at se paa dem, naar de tilfældigvis mødtes om Søndagen foran hver sin Kirke. De saa ikke paa hverandre, hilste ikke paa hverandre, gik mørke og stive hver ind ad sin Dør, fulgt af sin Hale. Men mellem Almuen udenfor gik det ikke saa fredeligt til. Der speidedes og vogtedes, om det ene eller andet Parti havde vundet en ny Mand siden sidste Søndag, den Ene søgte at drage den anden over; Forældre vilde drage sine Børn tilbage til sit Parti, og Børnene strittede imod og slog ifra sig. Stikpiller og Vittigheder slyngedes fra det ene Parti mod det andet, det fulgtes af Skjeldsord, og havde ikke Klokkeren tilfældigvis begyndt at istemme Indgangssalmen, vilde det ofte blevet til Haandgemæng udenfor Kirkedørene. De unge Gutter kom til Kirke med Lommerne fulde af hjemmelavede Vittigheder, som de da fyrede af Søndagmorgen, visse paa, at de altid blev modtagne med Jubel af deres Parti. Saa fyredes der tilbage, og det galdt

om hvem som kunde være skarpest og saftigst. De satte sin Ære i at seire i denne Kappeleg, og en god Vittighed var en sikker Vei til Folkeyndest. Søndags-Opbyggelsen begyndte altid med slig en liden Forpostfægtning ude paa Kirkebakken, Andagten steg, naar man kunde knytte Hænder og gjøre Grimacer til hverandre, idet man steg ind ad hver sin Kirkedør, og naar saa Præsterne fyrede under Kjedlerne med sin brændende Nidkjærhed, gik man ud af Kirkerne med det ægte rettroende kristelige Had i lys Lue.

Tykke Lars havde sin evindelige Moro af alt dette. Jo mere de skjændtes, desto mere frydede han sig. Han sad almindelig paa det øverste Trin af Kirketrappen og æggede Unggutterne frem, selv slyngede han en og anden „Hedemarking" ud over Synodeflokken. Det galdt for Lars at kunne drage ret mange til Konferencekirken, og derfor havde han faaet lært udenad alt det gale, Synoden lærte og drev med, og nu reiste han fra Hus til Hus og snakkede med Folk og citerede baade Bibel og Salmebog for dem. Folk syntes Lars var bleven vidunderlig lærd paa det sidste. Fattige Folk og Nykommere kom ogsaa snart under Veir med, at de kunde faa Penge laant og opnaa mange Tjenester hos Lars, naar de rigtig skjeldte Synoden ud og sluttede sig til Konferencen, og dette benyttede de sig trolig af. Konferencemenigheden øgedes derfor, mens Synodemenigheden stod stille, og Lars triumferede.

Der var død to Smaabørn i Lars's Familie, to Børnebørn, og de skulde da begraves. Saa nægtede Synodemenigheden at lade ham faa Plads paa Kirkegaarden. Kirkegaarden hørte til Kirken, og Konferencefolk havde intet der at gjøre. „Skal jeg inte faa lægge min eiga Slægt paa mit eiget Land?" spurgte Lars og lo; „det skal

vi bli To om." Lars sendte nogle af sine Folk ned paa Kirkegaarden og lod dem grave to smaa Grave; saa indbød han til en stor Ligfærd og gjorde saa meget Væsen af Begravelsen som muligt. Konferencepræsten holdt Ligtalen, og Lars betalte ham 20 Dollars der paa Gravbakken, saa Folk saa paa det. Gravene blev skovlet til, og det hele syntes at være forbi. Men Morgenen efter var Kisterne tagne op og satte udenfor Plankegjerdet ved Landeveien. Lars skummede af Sinne, „kokte og steikte", og lod saa Kisterne putte ned igjen paa samme Sted. Morgenen efter stod de atter paa Veien. Lars forbandte sig paa, at han skulde slaa Skallen ind paa den, som vovede at røre dem, forsøgte saa tredie Gang og lod holde Vagt dernede Nat og Dag. Ingen viste sig. Efter tre Dage gik Vagten da hjem — Morgenen efter stod Kisterne paa Veien igjen, og det som værre var, andre ældre Lig, som havde hørt til Lars's Familie, var ogsaa optagne og kastede over Gjerdet. Nu blev der Proces. Lars tabte; thi eftersom Skjødet var udstedt, hørte Kirkegaarden med til den første Kirke, og al Kirkeeiendom skulde tilfalde dem, der blev den gamle Konstitution tro. Dog dømtes der, at de Lig, der var begravne der før Skilsmissen, skulde sættes ned igjen og faa hvile i Fred. Lars skjødede da et nyt Stykke Land, der laa rundt den anden Kirke og klos op til den anden Kirkegaard, til at benyttes som Hvileplads for Konferenceben, og lod i overlegen Tolerance føie til, at ogsaa andre Kirkesamfunds Medlemmer kunde faa Gravplads der — dog undtoges Synodens. Lars's Had mod Synoden antog efter den Dag en mere lav og gutteagtig Karakter. En Søndag fandt man saaledes Kirketrappen til Synodekirken aldeles dækket af Hestemøg, en anden Gang var der et Katteskind spigret paa Prækestolen, saaledes at Kattehodet og Femklørene ragede over Præstens

Læsepult. Ingen kunde bevise, hvem som havde gjort det, naturligvis, men alle vidste, hvem det skyldtes. Dette havde til Følge, at følgende Brev blev tilstillet Konferencepræsten: „Det skulde glæde mig, om De paa nogen Maade kunde faa standse det ugudelige og høist skændige Væsen, som nu siden Deres Menigheds Stiftelse er bleven drevet ligeoverfor vort Samfund. Om I ved Eders Færd kan befri vore Menigheder fra en Del Medlemmer, som ikke ville lade sig sige af Guds Ord og ere dem til Byrde og Skam, saa bliver Eders Synd derfor lig stor. I raaber Fred til de Ugudelige og kaste Helligdommen for Hunde! Herren se i Naade og forbarme sig over sit Zion*)!"

Peder Æskemo,
Synodepræst.

IV.

De mere Rettænkende i Menigheden begyndte dog at blive hjertelig kjede af denne Strid og kom sammen for at afhandle, om man ikke kunde se til at forliges om et eller andet og idetmindste stræbe at leve sammen i Enighed. Der havde været længe Tale om at faa norsk Skole istand, og nu traf det sig saa heldigt, at der netop var kommen en udexamineret Skolelærer hjemme fra, som ikke var indviklet i denne Kirkestrid, og som derfor alle Parter kunde have Tillid til. Man skulde altsaa prøve med ham. Jo det gik noksaa godt en Stund, og alle likte den nye Mand. Han var stille og beskeden, og man brugte kun Bøger fra det gamle Land. Præsterne havde holdt sig udenfor Fredsmødet, ja Synodepræsten havde erklæret, at han

*) Citeret efter et virkeligt Brev, sendt fra en Synode- til en Konferencepræst.

heller vilde brændes levende end enes med Konferencen; men Skolen gik for det. — — Der var paa den senere Tid flyttet ind en Del Farmerfamilier, som hverken hørte til Synoden eller Konferencen, men til „Hauges" Synode, stilfærdige, flittige Folk. Men der havde bevaret sig hos dem fra Stifterens Tid en Mistillid, ja et dulgt Had til alle Præster. Disse havde nu forespurgt hos Skolemesteren, om han ikke vilde holde Opbyggelse for dem en og anden Gang i deres private Huse. Skolemesteren svarte ja til dette, og havde virkelig været borte der en Dag. De havde likt ham godt, og der blev fastsat et andet Møde. Saa kom Synodepræsten sættende op til Skolemesterens Logi og bad om en Samtale i Enrum.

„Er det sandt, som det er mig berettet," sagde han, „at De holder Opbyggelser her i Menighederne?"

„Jeg talte en Aften paa Opfordring nede i Hans Ivarsens Hus," svarede Skolemesteren.

„Véd De da ikke, at dette er stridende mod Guds Ord og Deres Lutherske Bekjendelse?"

„Nei jeg har ikke vidst det," svarede Skolemesteren stilfærdigt. „Vi brugte ofte saadanne Møder i det gamle Land."

„I det gamle Land gik meget raadent i Svang," sagde Præsten. „Men De burde som Skolelærer vide, at hvor der er offentlige, af Gud indsatte, Prædikanter, der er Lægmandsvirksomhed en Synd. Den kan kun tillades i høieste Nød, naar Menigheden forsmægter efter Ordet, og der er ingen ellers, der kan lædske dem."

„Jeg har aldrig hørt det før," svarede Skolemesteren.

„Vel, saa hører De det nu," sagde Præsten overlegent. „Jeg betragter hver den, der trænger sig ind med Ordets offentlige Forkyndelse, enten det er i Hus eller Kirke paa et Sted, hvor der er lovlig indsat Præst, for en Tyv og en

Røver. Og jeg siger Dem, at hvis De fortfarer med dette, saa gaar alle Synodens Børn ud af Deres Skole."

„Hvis jeg havde vidst forud, at dette skulde vække Mishag eller Forargelse, havde jeg jo aldrig gjort det, og naar jeg hører, dette er den almindelige Mening, skal jeg gjerne slutte," sagde Skolemesteren beskedent.

„De lover altsaa det?"

„Det kan jeg gjerne," sagde Skolemesteren.

Næste Dag talte Skolemesteren om denne Sag til Børnene og bad dem fortælle hjemme, at der ingen flere Opbyggelser blev hos Hans Ivarsen, da Præsten mislikte det, og troede det var Synd.

Dagen efter kom Konferencepræsten sættende. „Er det Meningen, at De vil indprente Synodens Vranglærdomme i Børnene paa Deres Skole?" spurgte han.

„Jeg forstaar Dem ikke," svarede Skolemesteren.

„De holder jo med Synoden i dens Lære om Lægmandsvirksomhed som Synd," sagde Præsten.

„Jeg holder med Ingen," svarede Skolemesteren. „De maa huske paa, jeg er ganske ny her og ikke inde i, hvad I strides om."

„Og dog er det netop Lægmandsvirksomhed, vi tiltrænger og bør opmuntre;" fortsatte Præsten, „for en Gang at kunne bryde Synodens Præsteaag."

„Ja jeg troede jo heller ikke, der var noget galt i det," svarede Skolemesteren.

„Og dog tager De Parti paa Skolen og gi'r Konferencen her et Slag i Ansigtet?"

„Det har jeg aldrig ment."

„De har gjort det. Jeg haaber imidlertid, De underretter Børnene om, at De har taget Feil, og fortsætter Deres Opbyggelser?"

„Det kan jeg ikke."

„Hvorfor ikke?"

„Fordi jeg har lovet at slutte."

„Da siger jeg Dem og, at fra i Dag af kommer ingen af Konferencens Børn paa Deres Skole." Dermed gik Præsten og slog Døren i efter sig; men Skolemesteren rystede paa Hovedet og syntes, det var et underligt Land, han var kommen i. Præstens Trudsel blev Alvor — Konferencebørnene forsvandt. Det var nok for Lars at faa vide, at Skolemesteren støttede Synoden, saa bandte han paa, at ingen af hans skulde gaa der. Han holdt Ord, og hans Forbud var Lov nok for den øvrige Horde. Skolemesteren havde sendt Bud til Hans Ivarsen og meldt, at han ikke kunde komme og holde den fastsatte Opbyggelse. Der kom Svar tilbage, at han maatte komme, i alle Fald denne ene Gangen, da Mødet var tillyst, og langfarende Folk komne forat høre. Hvad var at gjøre? Skolemesteren maatte afsted for denne ene Gangs Skyld. Han undrede sig paa, at de Ansigter, som før var saa venlige, nu saa saa faretruende høitidelige ud. Efter Mødet kom Verten hen til ham og sagde: „Vi hører desværre, at De har solgt Dem til Synoden, og da netop dette Punkt angaar et af vore helligste Satser, kan vi ikke betro vore Børns Undervisning til en Mand, der sviger vore Principer." Saa var altsaa „Haugebørnene" ogsaa gaaede. Men da Synodepræsten fik vide, at Skolemesteren, trods sit Løvte, havde holdt Opbyggelse, holdt han en dundrende Tale mod ham fra Prædikestolen, og paalagde sin Menighed som en hellig Pligt at tage sine Børn ud af den Skole, der havde en saa falsk og umoralsk Mand til Leder, der brød sit høitidelig givne Løvte.

Mandag var Skolen — tom. Skolemesteren sad taalmodig og ventede en Time, to Timer — ingen. Saa læste han Døren til Skolehuset og stak Nøglen i Lommen.

V.

Fredskongressen havde altsaa tabt i sit første Forsøg; men den gav sig ikke. Den foranstaltede et Fællesmøde og inviterede Præsterne at være tilstede. Paa dette Møde skulde man rigtig tale ud for hverandre og se, om man ikke kunde faa opstillet nogle Paragrafer som Grundvold for Forlig. Synodepræsten svarede rigtignok, at skulde et saadant Udsoningsmøde føre til noget, maatte det fastslaaes, „at Konferencen i de allervigtigste Stykker har en ganske anden Tro og Bekjendelse end den, som findes i Guds Ord og de symbolske Bøger," og naar han alligevel gav Møde, maatte det ikke forstaaes, som om „Synoden var i Uvished om sin Læres Rigtighed eller tænkte paa at slaa af noget paa den erkjendte og bekjendte Sandhed." Saa var det Mødestedet. Konferencepræsten erklærede, at han ikke vilde krybe ind i nogen Synodekirke, naar han havde sin egen, og Synodepræsten erklærede, at han ikke ønskede at sidde i et Hus, hvor Guds Ord blev bespottet hver Søndag. For at berolige Kamphanerne blev det da bestemt, at Mødet skulde holdes under aaben Himmel udenfor Kirkerne, saa kunde jo hvert Parti faa staa paa sin Grund. Disse forudvekslede Piketskud varslede jo ikke godt for Forsoningsfesten. Lars likte nu ikke denne Tanke om at faa Forlig. Jo mere Kjævl, jo mere Moro, syntes han, og netop denne kirkelige Konkurrence og Kappestrid var et bekvemt Middel til at holde hans Indflydelse oppe. Han kjendte ogsaa sine Pappenheimere for godt til, at han kunde tro noget paa Freden, og han lovede sig selv, at han skulde gjøre alt han kunde for rigtig at erte Præsterne paa hverandre.

Saa kom da Forsoningsdagen. Præsterne var mødte op i fuldt Ornat for at give Mødet Værdighed. Veiret var

stille og let overskyet, saa man blev ikke generte af Solen — rigtig et Veir paa Bestilling. Folket havde pyntet sig i sine Søndagsklæder og leirede sig rundt om paa Kirkevolden. Gudleik Støen var valgt til President. Efter den nødvendige Salmesang og Skriftlæsning af Synodepræsten, og Indgangsbøn af Konferencepræsten, holdt Gudleik en greid og klog Tale, hvori han udtalte sin og alle Rettænkendes Bedrøvelse over den Strid, som var i Bygden, og formanede Præsterne til ikke at være for stride paa sit, men læmpe sig efter hverandre saa meget som muligt. Man maatte da tænke paa, at man var kristelige Folk paa begge Sider. Efter denne Tale begjærte Lars Ordet. ,,Fred," sagde han, ,,Fred, dom snakker paa, vi skal holde Fred, men hvem er det, som kommer med alt Spektaklet? er det inte denne Synoden, som vil herske over os og gjøre os til Smaagutter allesammen kanske? Kommer de inte stikkende med Næsen sin op i alle Potter og Krus og vil drage os ind i Kjerketugta si? Kjerketugt! dom skulde ha' Tugt skulde dom. Der har inte je Lov at laane mine eigne Penger ud paa Renter eller gaa ind i et skikkeligt Selskab som Frimurer eller Odd-Fellows, minders de skal komme stikkende med den Kjerketugta si. Hoss var det med Syver Tallang? Han fekk jo inte Lov at gifte sig med Syster til første Kjerringa si, for det skulde være mod Guds Ord, sa' dom. Og han Haakon Teigum? han skulde slet inte faa gifte sig, fordi han hadde voret trulovad ein Gang, og gamle Kjærasten livde. Haa er dette for noe Sludder! Og sligt vil dom kalle Kristendom? Nei, da var det likere, vi alle gik over til Konferencen — der har de inte sligt Tull og Tøv der, og saa fekk vi Fred. Jeg har altid meint, at ,,Kristendommens Grundsten var Frihed i Sandhedens Erkjendelse" (denne Sætning havde Lars fundet i en Bog), og dette Grundvæsen har dom i Konferencen. Og derfor

er det Meininga mi, at vi slutter Freden paa den Maaden, for det er eineste Maaten vi faar Fred paa." Lars satte sig, og Synodepræsten forlangte Ordet. Han forsøgte at beherske sig, men man saa, at han var sint. „Den forrige ærede Taler har Ret, naar han siger, at vi ingen Tanke har om, at Kristendommens Grundvæsen er Frihed i Sandhedens Erkjendelse, tvertimod anse vi en saadan Frihed som Djævelens Grundvæsen og véd, at vore første Forældre ved saadan Frihed i Sandhedens Erkjendelse var forførte og har bragt al Elendighed over Jorden. Man klager over os, at det er vor Skyld, at Menighederne er splittede? Nei, det er Djævelens, hans som er en Løgner og Løgnens Fader. Og Konferencepræsten og hans Ligesindede har vist sig som Djævelens tro og nidkjære Tjenere — — —" Der blev en Skrigen og en Raaben og en Trampen fra Konferencepartiet. Presidenten kaldte Forsamlingen til Orden og anmodede Synodepræsten at afholde sig fra alle Personligheder. Men Signalet var en Gang givet til almindelig Kamp, og Hopen var ikke til at styre. Konferencepræsten reiste sig, hed i Kammen, og skjød skarpt tilbage, ivrige Menighedsmedlemmer fra begge Sider holdt Krydsilden vedlige, og snart susede over Forsamlingen Ord som: Snigprædikant, Vinkelprædikant, falsk Profet, Ulv i Faareklæder, Tyv og Røver. — Lars saa sig rundt med Velbehag, nu havde han faaet det gaaende, som han vilde have det. Han forlod sit Sæde paa Kirketrappen og gik nedover mod Gjerdet, for han kunde ikke holde sig længer for Latter. Han støttede sig mod Gjerdet og lo, saa Taarerne trillede. Saa saa han tilbage. Med Haaret struttende, med Øinene gnistrende, med den hvide Pibekrave rent paa Skakke, men brusende om dem som Fjedrene paa en tirret Hane stod de to Gudsmænd omringede af sine respektive Menigheder, færdige at flyve

i Flint. Han hørte bare Gneldren af de sinte Stemmer, men ingen Ord. I det samme kjørte en Amerikaner forbi. Han studsede, holdt Hestene igjen og raabte op til Lars: „what is going on here? are they fighting*)?"

„Det er den Lutherske Kristendommen i Amerika," svarede Lars og lo, saa hans tykke Vom rystede.

---

*) „Hvad er paa Færde her? slaas de?"

FOLKETS FIENDER

I.

Han var Uhrmager af Profession fra det gamle Land og havde ogsaa drevet dette Haandverk en Stund i Chicago. Men da det ikke vilde gaa, og Luften der ikke var sund for hans Helbred, besluttede han at tage sig Land Nordvest, i Dakota, og forsøge sig som Farmer. Han fandt udelukkende Landsmænd deroppe, skjønt de boede temmelig spredt, og da han var den mest dannede iblandt dem og desuden munter og god, fik han snart den største Indflydelse. Under sit Ophold i Chicago var han en Dag af en Ven ført til en Kirke paa Nordsiden for at høre en Præst, som hedte Robert Collyer, og han likte denne saa godt, at han siden gik der hver Søndag. Da han reiste, havde han med sig i Kufferten alle de Collyers Taler, som han kunde faa fat paa, desuden Channings Verker, og andre Bøger af samme Sort. Da Setlementet var saa lidet og langt afsides, havde det ikke endnu kunnet faa norsk Præst, og saa faldt Uhrmageren paa at samle Folket sammen om Søndagerne og oversætte for dem nogle af Talerne, han havde i Kufferten, thi han var saa god i Engelsk, at han kunde gjøre dette. Saa sang de da Salmer til af det

gamle Lands Salmebog. Folket likte dette svært godt. Talerne syntes de var „grumme", og saa havde de da som en liden Gudstjeneste mellem sig selv uden Præst. Saaledes gik det i nogle Aar. Der var Venskab og god Forstaaelse i Bygden.

Da kom Underretning om, at en hel Koloni fra de gamle Setlementer i Wisconsin havde kjøbt store Strækninger af det uoptagne Jernbaneland og agtede at setle der. Det var mest Sønner af rige Farmere, og da deres Forældre havde Lyst at leve sine sidste Dage mellem sine Børn, saa havde de solgt ud dernede i Wisconsin og vilde vove andengang et Nybyggerlivs Strabadser for at kunne opnaa dette sit Ønske. Disse Nykommere vare saa mægtige i Pengeveien, at de alt havde tinget Præst; han skulde komme op der om et Aar, naar alt var stelt lidt istand. Alle disse Wisconsin Farmerne havde hørt til den norske Synode, og det var selvfølgelig, at Præsten ogsaa hørte til denne Sekt. Nu blev der en Byggen udover hele Prærien, ja i Nærheden af Jernbanestationen reiste sig en liden By. Og samtidig med, at Præsten kom, blev der ogsaa paa et nybygget Hus i „Byen" heist et Skilt, hvorpaa der med store Bogstaver stod „Udskjænkning". Nu var Civilisationen kommen.

II.

Der er mange hjerteløse Mennesker til og mange hjerteløse Maader at tjene Penge paa i Amerika, men den mest hjerteløse er dog den af forføre sine Medmennesker til at blive Drankere. Lad Kneiperne i de store Byer være til stor Skade, de ødelægger dog ikke halvt saa meget som Kneiperne ude i Landsbyerne. I de store Byer er der større Kontrol baade med Kneipeværten og hans Varer

end ude paa Landet. Der er desuden mange andre Forlystelsessteder at vælge mellem for Folk, som trænger Adspredelse. Paa Landet har Bønderne bare dette ene Tilflugtssted. De kommer ind en Vinterdag forfrosne og stive, efter at have kjørt mange Mile over Prærien i den bidende Vind, eller overhedede om Sommeren efter Solstegen; de trænger et Sted at gaa ind, de trænger noget at tø sig op med eller læske sig med, og da lokker Brændevinsflasken og Ølkaggen. Da er det let for en samvittighedsløs Vært at faa dem at gaa over Stregen. Og end lettere falder det ham, naar han har med Skandinaver at gjøre, thi disse har baade en naturlig Svaghed for det stærke og desuden den Skik, at naar flere er sammen og en begynder at spendere rundt, skal den anden følge efter og saa den tredie og saa den fjerde. Det gjælder for simpel Høflighed dette, at lade det være er at vise, at man ingen ærekjær Mand er. Derfor er Skikken vanskelig at faa Bugt med.

Denne Mand, som var kommen op til „Byen" for at lyksaliggjøre den med Brændevin og Øl, var en ung Mand, som vilde tjene Penge. Hvad Pokker gjorde det ham, hvormange Farmere der drak sig ihjel, eller hvormange Hjems Lykke han forspildte, naar han bare tjente Penge. Og han havde rigtig et Talent for sin Gjerning. Han var munter, fuld af lystige Historier, nogle rigtig saftige, naar bare Mandfolk var tilstede; han var selv ude paa Torvet, naar Bønderne kom med sine Varer, bød dem ind, spenderte Cigarer paa dem og satte dem paa Glid. Han havde et Bagværelse med Bord og Bænke, og der laa norske Aviser samt „Luthersk Ugeskrift", da han havde hørt, at Farmerne skulde være fælt lutherske. Det kunde da ikke være nogen Synd at sidde der og læse, selv om man havde Udsigt til Disken gjennem den aabne Dør, naar „Guds Ord" svævede over Ølosen. Selv Præsten var bleven be-

roliget ved Synet af „Luthersk Ugeskrift". Ovenpaa havde Værten en Dansesal, og her holdt han undertiden fri Dansemoro, betalte selv Musiken og inviterte rundt hele Bygdens Ungdom baade paa langt Hold og kort Hold. Det betalte sig godt; thi Dagen efter saa man altid et Dusin tomme Ølkagger i Haug udenfor Døren. Og saa var han saa venlig og tjenstvillig denne Mand. Han gav rundhaandet Kredit og besørgede selv Øl- og Brændevinsdunkene kjørt rundt. Han holdt Heste og en til at kjøre, saa han bogstavelig lagde Ølkaggerne udenfor Døren til hvert Farmerhus, som han vidste kunde betale. Til al Ulykke var Drikkevandet deroppe slet, og dette drog han sig til Nytte. Han fik en Læge til at erklære Vandet uhelsigt, og denne Erklæring trykte han da i en Mængde Smaalapper og fordelte frit, sammen med en Anbefaling af Øllets Sundhed.

Havde endog Farmerne faaet rene Varer; men dernede i sin murede Kjælder holdt han stundom en hel Destillationsforretning. Af en Tønde Whisky fik han mageligt to, men tilsatte da et eller andet giftigt Stof, saa det smagte lige stærkt og kunde beruse eller bedøve lige godt. Han tappede af samme Tønde op paa tre forskjellige Sorter Flasker. Den ene solgte han for 75 Cents, og den var taalelig ren, den anden var 50 Cents, og den var blandet med Vand og skarpt Farvestof, den tredie var blot 25 Cents, og den bestod da af et forfærdeligt Sammensurium af Terpentin, Alcohol, Tjære, Pepper og Vand. Denne sidste likte Farmerne bedst, for den rev mest i Halsen.

Mange af de gamle Farmere havde alt godt Underlag dernede fra Wisconsin, saa de var saare vel fornøiede med at have faaet Beværtningen her op til sig. Og da de nu havde lidet at bestille, blot var komne for at hvile ud hos sine Børn og give dem en liden Haandsrækning, saa havde

de des bedre Tid til at sidde og drive paa Kneipen halve Dagen, naar de gjorde sig Ærinder ind til Byen.

Præsten gjorde ingensomhelst Indvendinger mod denne Trafik. Naar blot hans Menighedslemmer holdt fast ved deres „rene Lære", var jo alt i Orden og Saligheden dem vis. Ja det vil sige, han tordnede en og anden Gang fra Prækestolen mod den overhaandtagende Drukkenskab, men noget kraftigt Skridt til at standse Ondet gjorde han ikke.

Kneipeværten var altid meget elskværdig mod Præsten, sendte ham det største Offer, skjønt han ikke hørte til Menigheden, da han som Amerikaner forstod meget lidet norsk, og bad Præsten opgive nogle gode religiøse Blade eller Bøger, han ønskede Bønderne skulde læse, da Kneipeværten i saa Tilfælde gjerne skulde holde dem og lægge dem frem i sin „Restaurant", det vil sige Bagværelset. At der var Anledning at faa kjøbt Øl eller Whisky var jo bare et Gode, mente Præsten; det var Misbruget, der maatte ivres imod, og der fik hver Mand ledes af sin egen Samvittighed.

Nei, der var et andet Onde i Bygden af ganske anderledes Betydning, og som tog Præstens Kræfter ganske anderledes i Beslag, og det var det, at han havde opsnuset, at der førtes uren Lære. Der havde mellem de første Setlere indsneget sig et høist farligt Kjætteri, og Uhrmageren var Mesteren for det. Disse gamle Setlere holdt fast ved deres Møder i Uhrmagerens Hus, selv efterat Præsten havde begyndt sin Virksomhed deroppe; men de lagde dem til om Eftermiddagen, for at Ingen skulde have det at sige, at man vilde lokke Folk fra den almindelige Gudstjeneste. Uhrmageren blev nok overrasket ved at se Præsten selv som Tilhører i et Hjørne en Søndag; men han lod som ingen Ting og fortsatte sit Møde som sæd-

vanligt. Efter Gudstjenestens Slut reiste Præsten sig og sagde: „Véd I saa, Godtfolk, hvad Slags Gudstjeneste I har holdt idag?"

Bønderne saa paa hverandre, hvad dette Spørgsmaal skulde betyde. „I har holdt en Djævelens Gudstjeneste," fortsatte Præsten roligt. „I har, uden at vide det selv, antager jeg, lyttet til en af dette Lands største Fornægtere. Véd I, at denne Mand, hvis indsmigrende Slangetale I nu har hørt, nægter den hellige Treenighed? nægter Jesu dyrebare Blod som en Renselse fra al Synd, nægter et evigt Helvede? Nei — I véd det ikke, for det er altsammen skjult under honningsøde Ord og flotte Vittigheder, som lidet sømmer sig for en Prædikestols Værdighed. Men nu har I faaet vide det, og jeg beder Eder, saa sandt I har Eders Salighed kjær, at slutte med disse Møder og samle Eder om de offentlige Gudstjenester, hvor I er visse paa at faa høre Guds Ord purt og rent, saaledes som I hørte det i det gamle Land."

Præsten satte sig, men Uhrmageren reiste sig harm. „Hvis du siger, at denne Mand her," og han slog paa Traktaten, hvoraf han havde læst, „ikke fører kristelig Tale, saa lyver du. Jeg har hørt ham mange Aar i Chicago i en af de bedste Kirker der, og han var bedre Mand end baade du og jeg nogensinde blir."

‚Siger da ikke Skriften, at selve Djævelen kan iføre sig Skikkelse af en Lysets Engel, og det er da en noksom bekjendt Sag, at det Samfund, hvortil denne Mand hører, Unitariernes Samfund, har forladt den kristne Tro, nægter Kristendommens fornemste Grundsandheder."

„Jeg hørte ikke andet, end at de altid viste Folk hen til Gud og bad til ham, og at de var mellem dem, som gjorde mest godt i Chicago," sagde Uhrmageren.

„Det er meget muligt," svarede Præsten roligt, „de

kan være udvortes pene og ærbare, men deres Liv kan ikke derfor kaldes kristeligt. Der gives intet kristeligt Liv uden det udspringer fra Troen paa den korsfæstede Frelser Jesus, og ham fornægter de."

„Det er ikke sandt, vedblev Uhrmageren hidsigt. „Jeg har hørt dem tale om Jesus, saa Folk sad og græd rundt om."

„Det siger intet," sagde Præsten, „talte ikke Slangen i Paradiset lokkende til Eva? det er jo en noksom bekjendt Sag, at disse Mennesker fornægter Jesu Guddom, ja ikke tror paa Gud."

„Tror de ikke paa Gud?"

„Nei, thi der er ingen Gud uden den treenige Gud, og ham fornægter de. Det er jo Ulykken her i dette Land," fortsatte Præsten vendt mod Tilhørerne, „at der flommer udover saa mange Skrifter med sjælefordærvende Lærdomme, saa de arme, ulærde Mennesker hverken véd ud eller ind. Derfor gjælder det, at vi alle som en Mand staar paa Vagt for at værge os mod Tidens Strømninger, at vi trofast søge at bevare det Klenodie, som er os overgivet fra Fædrene, vor dyrebare lutherske Lære. Jeg vil nærmere udvikle denne Sag næste Søndag i Kirken, her er ikke Stedet, og jeg takker Gud, at jeg i Tide er kommet efter dette skjulte Kjætteri, der har gaaet i Svang heroppe. Kanske det endnu ikke er for sent at rive hans dyrekjøbte Sjæle ud af Fortabelsens Arme." Dermed gik Præsten. Men næste Søndag leverede han en dundrende Tale mod alt Vranglæreri og særlig mod Unitariernes farlige Lære, der nu som en snigende Sot udbredte Ødelæggelse i Setlementet. De gamle Setlere blev forfærdede, de havde jo ikke Lyst at gaa til Helvede, som rimeligt var, og til Helvede maatte jo alle Unitariere ned. De kom bekymrede til Uhrmageren og spurgte, om han vidste om dette, at

den Mand, hvis Prækener han oversatte, var en Vranglærer, og om han med Vilje havde ledet dem paa Vilstraa. De havde troet, at Guds Ord var Guds Ord, og de havde ikke opdaget nogen Forskjel mellem disse Prækener og dem i det gamle Land. Man sad og halvsov begge Steder. Uhrmageren svarede, at han aldrig havde bekymret sig med at spørge efter, hvad Sekt han hørte til, der var jo saa mange af dem; men han vidste bare, at denne Præsten prækede i en af de peneste Kirker i Chicago, og at han, Uhrmageren, havde likt svært godt det han sagde. Og han troede nok, naar det kom til Stykket, at der var mere Kristendom i Robert Collyer, end der var i deres Præst, som bare havde travelt med at sende andre til Helvede.

De gamle Søndags-Sammenkomster var dermed sprængte. Præsten offrede flere Søndags Eftermiddage paa at paavise Unitarismens Vildfarelser Punkt for Punkt. Han gik desuden rundt til alle de gamle Setlere, gjorde sig blid for dem, dels skræmmede dem, dels lokkede dem. Han talte om Nødvendigheden af Sammenhold og Samarbeide her, hvor Forholdene var saa nye, at man burde slutte sig til Kirken som sit Midtpunkt, og Enden paa det blev, at alle de, som hidtil havde staaet udenfor, meldte sig ind i Synoden. Kun Uhrmageren forblev urokket. Præsten havde en privat Samtale med ham og søgte at aabne hans Øine for hans Vildfarelse; men Uhrmageren var stiv. Han havde virkelig forstaaet, hvad han oversatte om Søndagene, mens de andre havde ladet det gaa ind det ene Øre og ud det andet som en Slags gudelig, pen Snak. Han forsøgte at modsige Præsten, men da han ikke kunde hamle op med ham i at citere Skriftsteder fra 1ste Mosebog og til Johannes Aabenbaring, betoges han bare af en glødende Harme, ja man kunde næsten sige

Had til Præsten, og til den Kirke, han representerede. Han følte med Bitterhed sine Landsmænds Uvidenhed og Feighed; det voldte ham Sorg at se, hvorledes de uden videre kunde bytte rent Vand om med skiddent og selv være med at kaste Sten paa det, der dog havde ladet dem føle sig frie og lykkelige.

Da Præsten saa, at han for det første intet kunde gjøre med Uhrmageren, vendte han sig til Uhrmagerens Hustru. Denne var en almindelig Tjenestepige hjemmefra, som altsaa ikke havde lært synderligt. Hun var ganske vakker og ferm i sit Hus, men lidet aandelig begavet. Hun havde likt godt det, som Manden læste, og troet det var ret, fordi han troede det; men den nye Læres Principer havde hun ikke tilegnet sig. Nu pegte Præsten ud for hende, i hvor mange væsentlige Punkter hendes Mands Lære skilte sig ud fra den sande Lutherske, hvorledes Guds uforfalskede Ord var forvrængt og forgiftet i denne saakaldte „liberale" Forkyndelse, og hvorledes Gud nu stillede det for hende som en Samvittighedspligt at føre Manden tilbage til de rette Stier. Da Præsten bemærkede, hvilket Indtryk hans Tale gjorde, gik han endnu haardere ind paa hende og sagde, at dette Maal burde fra nu af være hendes helligste, ja hendes eneste, at hun nu paa en Maade havde Ansvar for sin Mands Salighed. Han efterlod hende paa en Stol i Kjøkkenet, grædende, med Forklædet for begge Øinene.

En Stund efter kom Manden hjem. Han saa, at Hustruen var ganske rødgrædt, og spurgte om Grunden. „Aa Gud hjælpe dig, John," svarede Hustruen i en halvt jamrende, halvt truende Tone, „du har ført os alle paa Afveie."

Manden blev staaende og gapte paa hende. „Hvad er nu dette for noget igjen?" Men saa gik der et Lys op for

ham. „Har Svartkjolen været her. Gud hjælpe mig, skal jeg ikke knække hvert Ben i Nakken paa den Kar, kommer han her tiere."

„Er du gal, John, du maa da huske, han er Præst."

„Jeg bryr mig Fanden om, hvad den Hykler er for noget," skreg John i.

„Men han har jo studeret disse Ting, John, og véd dem bedre end vi," fortsatte Hustruen.

„Har ikke de andre ogsaa studeret da, mener du?" spurgte John, „vi maa da bruge vort eget Vet, og se, hvad som er ret, og hvad som er vrangt."

‚Nei det er jo netop det farlige, at vi vil bruge vor Fornuft, siger Præsten. Fornuften er kjødelig og oprørsk mod Gud, og Guds Hemmeligheder er et Aag for Forstanden."

„For noget Sludder."

„Og det, at vi syntes dette andre gjorde vor Sjæl saa godt, det viser netop det farlige og sjælefordærvende i det; thi Guds Ord skal dræbe den gamle Adam og skal synes os tungt og umuligt, hvis det skal være ret, siger Præsten."

Uhrmageren pressede Læberne sammen og gik rundt og bankede med Knokerne paa Kjøkkenbordet.

„Hør nu, Susanne," sagde han, „lad Præsten vrøvle saa meget han vil udenfor, men lad ham ikke slippe ind heri Huset og sætte Ondt mellem dig og mig, det be'r jeg dig om."

„Men, John, det gjælder jo vor Sjæls Salighed!" — jamrede Hustruen.

„Aa gid han sad paa Bloksbjerg med sin Salighed!" bed John i sint. „Hvis ikke Gud vil gjøre mig salig paa andre Betingelser end hans Vrøvl, saa faar han lade være." Dermed greb han Huen og gik. Konen fik en ny Leilighed til at sidde paa sin Stol og græde i Forklædet.

John satte sine Heste for og reiste til Byen med nogle Griser, han vilde sælge. Da han passerede Kneipen, kom to af hans gamle Kammerater ranglende ud fulde, saa de neppe kunde staa paa Benene. Saasnart de fik Øie paa ham, raabte den ene med snøvlende Stemme: „Du John, du John! du skulde ikke komme her og forføre os ægte lutherske Kristne, — men kanske du kunde give os Skyds hjemover."

John saa paa dem med Foragt. „Ja jeg har netop høvelig Skyds til slige ægte lutherske Kristne," sagde han, „læg Jer op i Vognen, saa træffer I Kammerater."

Farmerne saa med dumme Øine paa Vognen og opdagede Grisene.

„Du gaar til Helvede du John," sagde den anden af dem.

„Og I til Himmels," faldt John i, „I ser mig passelige ud til det."

Dermed gav han Hestene et Rap og kjørte forbi. Hans hele Sind var i Oprør. Han følte sligt Had mod Præsten i dette Øieblik, at han gjerne skulde slaaet ham til Jorden. Præsten voksede pludselig op til en Kjæmpeskikkelse, som slog sine lange Jernarme knugende om alt, som han havde kjært, og som nu udstrakte sine Kløer efter hans fredelige Hjem for ogsaa at knuge det i sit kolde Favntag. — Efter at have sluttet sin Handel i Byen styrede han, næsten uden selv at vide det, sit Forspand udover Prærien og stoppede ikke, før han kom til Præstegaarden. Præsten var hjemme, og John blev vist ind i Kontoret til ham. Han var bleg, men ellers rolig.

„Jeg kommer for at bede Dem lade min Hustru i Fred," sagde han, mens han dreiede Huen i Haanden.

„Hvad mener De?" spurgte Præsten forundret.

„Jeg mener, at De ikke skal blande Dem ind i hendes Tro."

„Hun har selv ønsket at blive Medlem af min Kirke, gode Ven," sagde Præsten, „saa jeg er ansvarlig for hendes Sjæl."

„Men jeg ønsker ikke, hun skal blive Medlem."

„Hun maa da vel have sit frie Valg, De vil da vel ikke være nogen Hustyran, naar det gjælder Livets helligste Anliggender?"

„Nei, men jeg vil arbeide mod Dem alt hvad jeg formaar."

„Det staar Dem frit for," svarede Præsten overlegent smilende, „det kommer da an paa, hvem der er stærkest, De eller Gud."

„De siger da vel ikke, at De er det samme som Gud."

„Ikke just det, men jeg staar dog her som Guds Tjener. Jeg føler mig forvisset om, at vor Synodes Kamp og Gjerning er god og Gud velbehagelig, thi den er begrundet i Guds Ord."*)

„Tror De da virkelig paa alt, som staar i Bibelen?"

„Naturligvis."

„Alt dette med at Solen stod stille, og Asenet talte."

„Jeg har ikke den ringeste Tvivl. De kan kalde en Ting mindre væsentlig end en anden, og dog — tror jeg ikke den uvæsentlige Ting, saa tror jeg heller ikke Skriften, saa bøier jeg mig ikke for Guds Ord."

„Men skal vi da ikke tænke selv?"

„Nei, vi skal blot l y d e. Lad Bibelordet høres saa urimeligt det høres vil, jeg har bare at bøie mig og lyde. I

---

*) Dersom Nogen skulde finde, at Præstens Yttringer i denne Samtale er overdrevne, vil jeg gjøre opmærksom paa, at de alle er saagodtsom ordret Citat af Synodens vedtagne Satser paa Mødet i Minneapolis 1875, hvor den rene Lære behandledes.

borgerlige Ting kan vi have Lov at danne os en Mening om dette og hint, men ikke saa i det, hvorom Gud har sagt, at saa skal du tro, hvis du vil være en Himmelborger."

„Men kommer det da slet ikke an paa Livet?"

„Forsaavidt som et ret Liv kun kan udspringe fra en ret Lære."

„Og har da intet andet Samfund den rette Lære uden I?"

„Vi mener saa, derfor søge vi at drage Sjæle til Sandheden."

„Kan saa ikke andre Samfund leve et kristeligt Liv?"

„Forsaavidt de som vi bygger ene paa Kristi Fortjeneste. Naar man vil fremme kristeligt Liv uden Hensyn til Lærens Renhed, kommer det deraf, at man ikke véd, hvad kristeligt Liv er. Jeg siger med Luther: „Læren er Himmelen, Livet, Jorden; i Livet er der Synd, Vildfarelser, Uenighed, idel Møie og Arbeide. Men med Læren er det en ganske anden Sag; thi den er hellig, ren, pur, himmelsk, guddommelig. Derfor dur det ikke, at man vil sammenligne Lære og Liv med hinanden; thi paa et Bogstav ja en eneste Tøddel af Skriften ligger mere Vægt end paa Himmel og Jord."

„Siger Luther det? da vil jeg sige det er Galmands Snak. Har han da slet ingen Plads for Kjærligheden?"

„Véd De, hvad Luther siger om slig Kjærlighed, De og Deres anbefaler? „Forbandet være den Kjærlighed ned i Helvedes Afgrund, som erholdes med Skade og Ulempe for Læren om Troen". „Hor og Mord er ikke saa stor en Synd som det at forandre og forvanske Guds Ord."

„Og den Mand hvis Taler jeg holder mig til, har altsaa forvansket Guds Ord."

„Det har han, han vil dele Skjæbne med Kjætterfyrsten Arius."

„Hvad Skjæbne har han da faaet?"

„Den hellige Augustinus mener, at Helvedpinen for Arius øges, saalænge hans Vildfarelse vedvarer og udbredes."

„Og Unitarierne er saaledes ikke Kristne?"

„De bryr sig selv vist ikke saa farligt om det Navn. Et Samfund som siger: hos os er der Frihed, intet Renlæreri, ingen Bogstavtrældom, det Samfund har mistet den apostoliske Kirkes Aand."

„Og I bryder Eder saaledes ikke det ringeste om Videnskab, Historie, Samvittighed, Fornuft?"

„Ikke som Kilde for vor religiøse Erkjendelse, der er kun en, Bibelen. Saalangt som jeg ser Gud gjennem Ordets Speil, rækker sig og min Gudserkjendelse. Det er Afguderi at sætte nogen anden Kilde."

„Saa véd jeg ogsaa hvad jeg skal tænke om Eder. I er det mest hovmodige, tyranniske Samfund som eksisterer. I vil, vi skal være uvidende og staa stille. Jeg takker min Gud, jeg er kvit Jer."

„Og dog kunde det vel hænde, De en Gang kom tilbage i Kirkens troende Skjød, min Ven," sagde Præsten og klappede ham paa Skulderen.

„Det hænder aldrig, medmindre jeg skulde gaa i Barndommen," svarede John spodsk. „Og jeg syntes det var en bedre Gjerning, om Præsten forsøgte at faa Folk her til at lade være at drikke end at arbeide for den „rene Lære"."

„Vil Folket tage sig den rene Lære til Hjertet, holder de op at drikke," svarede Præsten, „og af anden Grund vilde en Afholden være til ingen Nytte. Om en Dranker lader af at drikke, fordi han ser sin Formue svinde, sin Familie blive ulykkelig, saa er det en borgerlig god Gjerning, men for Gud er det ikke nogen god Gjerning førend

hans Tro og Fortrøstning til Kristum driver ham til Ædruelighed."

„Det er altsaa blot renlærige Afholdsmænd, som duer noget — nu véd jeg det med. Jeg vil nu sige saa meget til Præsten, som at jeg forbyder ham at komme med sit Guds Ord inden mine Vægge."

„Ikke saa heftig, Ven."

„Heftig? jeg skulde gjerne —" John greb sin Hue og gik til Døren. Der vendte han sig: „husk hvad jeg har sagt," sagde han, „for er det nogen, jeg kunde forgribe mig paa, saa er det paa Dem." Han gik hurtig ud og steg op i sin Vogn. Præsten stod tilbage og rystede paa Hovedet.

III.

Johns Husfred var forstyrret, og den kom aldrig igjen. Naar han kom hjem, stod ikke Hustruen længer i Døren og nikkede til ham og drog Pelsen af ham. Hun var bleven tungsint og sur. Hvad Præsten havde sagt, havde saaledes fyldt hende med Forfærdelse, at hun ansaa det som sin hellige Pligt at plage sin Mand. Hun talte sent og tidligt om, at han maatte omvende sig, før det blev forsent. Hun sukkede dybt, hvergang hun om Søndagene maatte reise alene til Kirken, men saa var det altid en Trøst, da at faa Anledning til at komme indom Præstegaarden, hvor Præsten satte nyt Mod i hende.

„Hvad skal jeg gjøre," sagde hun en Søndag, som hun sad med sin Kaffekop i Præstens Dagligstue, efterat de andre Farmerkoner var reiste, „John blir mere og mere hidsig, hver Gang jeg taler Guds Ord til ham. Det er, som han skyr baade mig og Huset. Bare han ikke begynder at vanke paa Brændevinssjappen, han har alt kommet en Gang fuld hjem."

„Vel, der er intet andet at gjøre end at have Taalmodighed," svarede Præsten. „Prædik i Tide og i Utide", siger Apostelen. Det gjælder at beleire ham med Guds Ords Formaninger, indtil han blir nødt at overgive sig. Sig mig, holder De Husandagt?"

„Vi pleiede før at synge amerikanske Salmer sammen om Søndagerne og stundom ogsaa om Aftenerne, men de Salmerne var vist ikke rette," svarede Konen.

„Se her skal jeg laane Dem en Bog," sagde Præsten og tog frem af sin Boghylde et tykt Bind. „Her vil De finde passende Stykker for Husandagt. Prøv at læse af den om Aftenen, naar Deres Mand er inde."

„Mange Tak, jeg skal saa."

„Læser I Bordbøn til Eders Maaltider?" spurgte Præsten.

„Nei vi har ikke brugt det, andet end at hver læser for sig."

„De skulde lade Deres Søn — hvor gammel er det nu han er? — 9 Aar, naa — De skulde lade ham læse nogle af de Bordbønner, vi har i vor Katekisme. Det gjør altid et eget Indtryk, naar Guds Ord kommer fra Uskyldighedens Mund. Kort sagt, De maa ikke give det op. Kommer Deres Mand engang over til os, vil han blive en af Menighedens bedste Støtter."

Med lettet Hjerte forlod Konen Præsten, beredt paa at føre Kampen til det yderste.

Det var sandt, som Konen havde sagt, John var begyndt at vanke paa Kneipen. Hans Hjerte var saa fyldt af Bitterhed, saa fortvivlet af Ensomhed, at han greb til Brændevinet for at glemme sin Sorg. Her var jo ikke en eneste, til hvem han kunde ty. Han havde aldrig drømt om, hvor uvidende og feige hans Landsmænd var før nu,

han havde aldrig før følt sin Overlegenhed over dem som nu. Havde han endda havt sit Hjem i Fred. Havde hans Hustru endnu som i gamle Dage kunnet lægge Armen om hans Hals og le hans Bekymringer bort, havde de kunnet staa sammen i fuld Forstaaelse med deres lille Søn imellem sig — aa de skulde trodset baade Bygden og Præsten og nydt sit Hjems stille Lykke. Men at have mistet hende, at se hende forvandlet til en taabelig Talemaskine for Præsten, at blive forfulgt Morgen, Middag og Kvæld med synodiske Dumheder, det blev ikke til at holde ud. Han gik ned paa Brændevinssjappen, hvor han altid var sikker paa at træffe Bønder. Der kunde han rigtig faa øse ud al sin Galde. Han morede sig med at hidse Farmerne paa hverandre, at indvikle dem i theologiske Disputer og saa vælte over dem og Synoden og Præsten alt det Had, som luede i ham. Der sad han da, spenderte og blev spenderet paa, og da han saa reiste sig for at gaa hjem, var han altid ustød paa Benene og omtaaget. Hustruen saa bare paa ham med megetsigende Øine, sukkede, men sagde intet.

John følte igrunden en dyb Foragt for Kneipen og en dyb Foragt for sig selv, hver Gang han mærkede, han havde drukket for meget. Og dog var dette hans eneste Tilflugt; han følte formelig Lette ved at nyde Farmernes Godtkjøbstheologi og dreie dem rundt Fingren, saa de paa Slutten kom til at sige netop det modsatte af, hvad de havde begyndt med. Det var en Aften John ranglede hjemover ør i Hovedet, dog ikke saa meget, at han havde mistet Herredømmet over sine Tanker. Han skammede sig over sig selv, og der var kommen slig underlig Blødhed over ham. Han saa for sine Øine, mens han stavrede frem i Sneen, en lun, koselig Stue, hvor Ilden skinnede ud gjennem Ruderne i Kulovnen, og en Kvinde sidde der og sy — en Kvinde, som fyldte Stuen med Smil, naar han kom ind,

og en liden Gut springe imod ham — ak ja, saa kunde det været, — saa kunde det været. Men nu — John viskede en Taare bort. Da kom en liden Gut med Frakke og Votter og Lygte i Haanden gaaende nedover mod „Byen". John standsede, det var jo — Emil. Han raabte ham an. „Er du der, Papa!" sagde Gutten og kom over fra den anden Side Gaden. „Mama sendte mig nedover for at se, hvor du blev af." John svarede ikke, men han løftede Gutten op, kyssede ham og begyndte at græde. „Vær altid en god Gut, Emil — drik ikke — og — vær god mod Mo'r, vær god mod Mo'r!" Han beholdt Gutten paa Armen, klappede ham paa Haaret og bar ham videre. Den Uret, han gjorde mod hende, Hustruen, gik pludselig op for ham, og han lovede sig selv, han skulde forsøge at være overbærende og god mod hende. Kanske endnu alt kunde blive med det gamle — kanske hun sad og ventede med Lampen i den koselige Stue, saaledes som han havde drømt. Han tog hurtigere Skridt, der hørte han Hunden gjø, Lyset skinnede gjennem Vinduet, han var hjemme. Konen sad inde i Stuen med en stor Bog paa Fanget. Hun reiste sig ikke, da han kom; men John gik lige hen til hende, tog hendes Hoved mellem sine Hænder og kyssede hende. „Tilgiv mig, Susanne," sagde han og vendte sig saa bort, da Graaden kom op i ham. Konen saa paa ham forundret, hun mærkede, han var i usædvanlig bløø Stemning.

„Jeg sidder netop her og læser i Guds Ord," sagde hun, „faar jeg Lov at læse noget for dig?"

„Gjerne det," sagde John og satte sig taalmodigt.

Og saa begyndte Konen at læse: „Ja de gave mig Galde at æde, og de gave mig Eddike at drikke i min Tørst. Deres Bord blive for dem til en Strikke og til Betalinger, til en Snare! Lad deres Øine formørkes, at de

ikke se, og lad deres Lænder altid rave. Udøs din Vrede over dem og lad den grumme Vrede gribe dem. Deres Palads blive øde, og der skal ingen være, som skal bo i deres Pauluner." „Giv dem hen i Misgjerning over Misgjerning, og lad dem ikke komme til din Retfærdighed — lad dem udslettes af de Levendes Bog, og lad dem ikke skrives med de Retfærdige." (Ps. 69).

„Fy, Fy!" afbrød John og sprang op, „væk med det der, en slig Djævel vil jeg ikke ha' i mit Hus." Han rev Bogen ud af hendes Haand, aabnede Ovndøren og kastede den ind paa de glødende Kul.

„Men John da! — det er Præstens!"

„Præstens eller ikke Præstens — slig Ugudelighed taaler jeg ikke," raabte John. „Jeg kom her i Kvæld og havde lovet mig selv at forsøge at være god — og saa kommer du og hidser mig op med Forbandelser over mine Fiender. Véd du, hvem jeg ønsker disse Forbandelser over — det er Præsten det — og hele Slænget, som følger ham."

„Men John — det staar jo i Bibelen."

„Bibelen eller ikke Bibelen — det er lige stygt for det."

„Aa Gud, hvad skal jeg sige til Præsten?"

„Du kan sige, at samme Vei skal alt hans Rask gaa, naar det vover at komme indenfor min Dør."

Han rev Døren op og gik ovenpaa. Der satte han sig paa en Stol og begyndte at snakke med sig selv. Saa drev han op og ned Gulvet i det vesle Tagkamret, satte sig igjen, gik igjen, aabnede tilsidst Vinduet og lod den kolde Vinterluft strømme over sig. Konen vovede ikke at gaa op til ham; men hun hørte hans Skridt derovenpaa ligetil Midnat.

Morgenen efter kom han sent ned til Frokosten. Han var taus og saa mørk ud. De satte sig stilt til Bord. I

det samme de skulde begynde, blinkede Konen til Emil, han foldede Hænderne og begyndte at ramse paa Barnevis:

,,Den Herre Jesus sød,
som taalte paa Korset den haarde Død,
han velsigne og mangfoldiggjøre vor Drikke og Brød,
han oplade for os sin milde og runde Haand,
med hvilken han bespiser baade Kvinde og Mand.
Velsign os, Gud Fader, velsign os, Gud Søn!
Velsign os, Gud den Helligaand. Amen!"

John stirrede vekselvis paa Sønnen og paa Hustruen. ,,Hvad er dette for nye Optøier?" sagde han. ,,Skal vi begynde at tro paa tre Guder nu her i Huset?"

,,Det er bare Bordbønnen, som staar i vor Katekismus," svarede Hustruen stille.

,,Og jeg siger dig, Kjærring!" det var første Gang, han brugte Ordet Kjærring — ,,at lærer du Gutten op i sligt Nonsens, saa rømmer jeg Huset, saa sender jeg ham væk." Han greb Huen sin og skyndte sig ud uden at smage Frokosten. Han strøg lige ned paa Brændevinssjappen. ,,Hallo! giv mig en Dram — en rigtig god og stærk en, jeg skal skylle ned en ny Bordbøn." Kneipeværten lo og skjænkede et bredfuldt Glas.

,,Véd De hvad jeg har opdaget, Vært?" fortsatte John. ,,De er endda ikke den største Kjæltring, vi har her i Bygden. Der er en større — det er Præsten. Jeg faar faa en Dram til at skylle ham ned med ogsaa. Har I saa faaet et nyt Nummer af Luthersk Ugeskrift?"

Den Dag drak John sig spunsende fuld.

IV.

Der var en Kirkestrid udbrudt inden den norske Synode angaaende „Naadevalget". Hvad det egentlig var, de trættede om, var ikke godt at blive klog paa for dem, der ikke var indviede; men det syntes, som om det ene Parti forfægtede, at Mennesket ikke havde det mindste at gjøre med sin egen Omvendelse uden at modstaa den; det andet Parti mente, at Mennesket nok kunde have lidet bitte Gran at gjøre, idet det enten kunde modstaa eller tage imod Naaden. Det ene Parti samlede sig om Missaurisynoden i St. Louis, det andet om Professor Schmidt. Striden blev ført med stor Bitterhed og trængte ind i Husene og spaltede Familierne. Præsterne holdt Møder med sine Menighedslemmer og disputerede med dem. Menighedslemmerne fægtede indbyrdes, hvor de mødte hverandre, paa Veien, paa Udskjænkningen, eller paa Kirkegaarden. Det norske Folk er et Prokuratorfolk. Alt i den gamle Saga ser vi, hvorledes Høvdingerne følte sig hendragne til juridiske Kranglerier, og hvorledes Retsførelsen ofte gik ud paa at lokke Modstanderen til en liden Formfeil, og derved faa ham til at ødelægge sin egen Sag. At tøie og trække, at haarkløve den ene Spidsfindighed efter den anden, at lege med Ord og Sætninger, det var for de gamle Lovsigemænd en sand Hjertens Fornøielse. Denne Disputerlyst og Disputerdygtighed har gaaet i Arv, og har i Amerika under Synodens Ledelse flyttet sig over paa Theologien istedetfor paa Jussen. Bibelen er betragtet som den store Lovbog, hvori det gjælder at slaa efter, og saa kyler de Skriftsted mod Skriftsted, hegter Forklaring til Forklaring, laver gamle Moses og Abraham om til Krudtpatroner, hvormed de vil sprænge Fiendens Befæstninger i Luften, kaster Terninger med Ord og Vendinger og foranstalter tilsidst et Bajo-

netanfald over hele Linjen med Paulus og Petrus i Spidsen. Se denne lystige Eksersis med sine Haandgreb og Fodslag, sin inspirerende Kommando, sine Smeld og sin Krudtrøg sætter Liv i Farmeren. Han kjender jo lidet til andet end Katekismus og Pontoppidan, og derfor er det religiøse det Felt, hvor han har flest Forudsætninger til Forstaaelse. Og dette at fremstille Religionen som en eneste stor Disputats, hvor det gjælder at være paa sin Post og slaa fra sig til Høire og til Venstre mod alle store og smaa, fine og grove Kjættere, det tiltaler og morer ham. At sidde og rode i Bibelen og spinde og tøie og sammenligne Skriftsteder og saa slaa om sig med mange theologiske Navne, som han har opfanget paa sidste Synodemøde, se det er altid en Afveksling paa hans Snak om Høy og om Griser, det tager hans aandelige Kræfter i Beslag, tiltaler hans juridiske Sans, og slige theologiske Disputer kan han formelig smatte efter som efter et Glas Øl.

Paa Brændevinssjappen i Bagværelset sad der en Del Bønder i fuld Disput om „Naadevalget". De havde alle drukket for meget, saa deres Stemmer var blevne tykke, og de var tilbøielige til at bytte *l* og *r* med hverandre. De havde sine Ølkrus ved Siden af sig. „Luthers Ugeskrift" laa og svømmede i, hvad der var spilt fra Glassene. De var alle sammen ældre Folk af dem, som var komne fra Wisconsin, og derfor vel øvede i alle Synodens Kneb fra gammel Tid. Uhrmageren sad midt imellem dem og hidsede dem paa hverandre med et skadefro Smil om Munden. De talte en pudserlig Blanding af deres eget Bygdemaal og gammelt Postillesprog.

„Og eg segjer deg, Mons," sagde den Ene og knyttede Haanden over Bordet til Mons, „at Mennesket er som Stok og Sten, ja værre end Stok og Sten i Omvendelsen; men Mennesket er ikke som Stok og Sten i enhver Henseende;

thi det har Sjæl og Aand, og disse arbeider den Helligaand paa og virker nye Rørelser i Viljen og Hjertet, og det er Omvendelse. Og segjer du annat, gaa du stik imod Guds Ord og Bekjendelse."

„Hører du, Mons, du er Stok og Sten, du er Stok og Sten — er det ikke det, jeg altid har sagt," ærtede Uhrmageren.

„Du kan sjølv vera Stok og Stein," tog Mons i, „eg segjer bare det eg, du Gutorm, at den som ikkje kan tilstemme den Sannheit, at et Menneske kan omvende sig, naar Gud kommer til det med sit Naadekald, han kan ikke jeg kalde en Troesbroder."

„Nei hør, nu vil han skumpe dig ud af Synoden, Gutorm, taaler du det?" æggede Uhrmageren.

„Eg spyr deg eg, Mons," begyndte Gutorm igjen, „har et Menneske før Omvendelsen i seg Evne og Kraft til at modtage Guds Kald! vil du svara meg paa det?"

„Eg har aldrig sagt det, eg," svarede Mons, „men eg segjer, at kan et Menneske staa imot, saa kan han og ta' imot."

„Ja men høyr no, Karar, høyr no, Karar —" faldt en Tredie ind.

„Teg no still du," bed Gutorm af, „no snakkar eg med Mons. Har Gud, idet han kalder paa et Menneske, givet ham fuld Mulighed til at omvende sig? har han? det er berre det, eg vil vita?"

„Pus ham, Mons, pus ham!" sagde Uhrmageren.

„Kvat meiner du med Omvendelse?" spurgte Mons.

„Eg meiner med Omvendelsens Indtræden," sagde Gutorm, „at Mennesket i Gjenfødelsens Øieblik oversættes fra Mørket til Lyset, fra Satans Magt til Gud."

„Ja men høyr no, Karar, høyr no, Karar —" begyndte den Tredie igjen.

„Plads for Halvar her, han er den klokeste af Jer alle," sagde Uhrmageren. „Nu, Halvar, frem med Visdommen din."

„Ja, det var det eg vilde segja, at — at — Omvendelsen — ja — korleids var det no — eg hadde det so greidt istad —"

„Halvar faar reise hjem og læse paa Pontoppidan," sagde Uhrmageren, „no du, Mons."

„Meiner du daa, Gutorm," begyndte Mons igjen, „at Gud har udvalgt visse enkelte Syndere, betragtet endnu som liggende i den almindelige Fortabelse til alle Frelsens Goder i Tid og Evighed, blot efter sin Viljes Velbehagelighed og ikke ifølge sin guddommelige Forudviden og Hensyntagen til Sønnens Fortjeneste greben i Troen og altsaa til den Helligaands Naadesarbeide blandt Syndere?" Mons saa sig stolt om, da han havde klaret denne lærde Udvikling, som han havde læst i en Avis og lært udenad.

„Kan du stikke den du, Gutorm," sagde Uhrmageren, „den var stræng."

„Og jeg mener," svarede Gutorm, „at alle Naadesgjerninger, som Gud gjør i Tiden, har han fra Evighed af besluttet at gjøre, følgelig har han ogsaa fra Evighed af besluttet at omvende dem, som blir omvendte, at opholde dem i Troen, som blir opholdte, og endelig at give dem Livsens Krone, som faar Livsens Krone," og Gutorm greb Ølkruset og tog en god Slurk.

„Men daa segjer eg," tog Mons i hidsig, „at du er en real Kalvinist."

„Ja er eg en Kalvinist, saa er du en gemen Synerist," huggede Gutorm i.

„Er du vis paa det ikke er Synerpist, du Gutorm."

„Eg — eg — synes," stammede Halvar, som havde

drukket, mens de andre pratede, „eg synes, at han Gutorm er en — — Kryp — hik — en Krypokalvinist."

„Ja vel og," sagde Mons og lo — „en Kalvinist, en Kalvinist, som kryper ikring som ei Makk paa ei Stikka.

Gutorm sprang op, trev Mons i Brystet og rystede ham. „Og du vil komme her, dit synertistiske Svin, og indbilde Folk, at det ikke er Gud alene, som omvender Mennisken. Jo saa Fa'n ta mig som det er."

„Nei saa Pinedød om han kan, naar inkje eg vil," skrek Mons i, „og slepper du meg inkje no din forherdige Geograf, so slær eg Skallen inn paa deg;" dermed tog Mons Kruset og slog det i Panden paa Gutorm, saa Øllet randt ud over hans Klær. Dette var Signalet til almindelig Kamp, Bordet blev væltet, og mellem Glasse, Øl og lutherske Ugeskrifter laa disse to og rullede om paa Gulvet og bankede løs paa hverandre. Uhrmageren, som stod ved Siden og lo, puffede den drukne Halvar ned mellem dem, og han laa da som en Sæk ovenpaa og tog imod Slag fra dem begge. Endelig blev Spektaklet saa høirøstet, at Kneipeværten maatte faa Folk ind fra Gaden, og hele „Naadevalget" blev da kastet paa Dør. „Missouri" havde faaet et blaat Øie, og „Schmidt" blødte Næseblod.

V.

Den skadefro Nydelse, som John havde af at ærte Bønderne sammen i denne Stridens Tid, gjorde Kneipen endnu mere tiltrækkende for ham end før, og hans Hustrus velmente, planmæssig fortsatte gudelige Plageri gjorde ham Hjemmet til en Forbandelse. Han var borte fra det saa meget som muligt. Han forsømte sit Arbeide paa Farmen, og det gik bagud med ham. Tilsidst solgte han hele

sin Eiendom, flyttede til Byen og optog sin gamle Haandtering som Uhrmager. Dermed var hans Dødsdom underskreven. Han sad ofte halve Dagen paa Sjappen, blev trakteret og trakterte dem, som kom ind. Hans Hustru havde ikke andet at sige ham, end at hun daglig opsendte Bønner for hans Sjæls Frelse. Hun havde opgivet ham og levede ogsaa sit Liv udenfor Hjemmet. I Synodens Kvindeforening og i Arbeide for Zulu-Kaffer-Missionen fandt hun Næring for sin Sjæl. Hun havde sat igjennem, at deres Søn skulde gaa og læse til Konfirmationen hos Synodepræsten. John var alt bleven saa sløv, at han havde opgivet al Modstand. Han talte nu ikke et Ord mere med Hustruen uden om nødvendige Ting. Stundom kunde der komme over ham Samvittighedsnag og en Følelse af grænseløs Ulykke. Da kunde man finde ham siddende alene og storhulke; men han var alt kommen for langt ned til at kunne reise sig, og Ingen — Ingen hjalp ham. Hustruens og Præstens prækende Formaninger bare jog ham dybere ned i Fordærvelsen.

Saa var det en deilig Høstdag, at John sad oppe paa en Haug, hvorfra han saa udover Byen og Prærien. Han havde drukket, men ikke nok til at være ganske omtaaget. Det spraglede, visnede Løv, som et for et dalede ned og lagde sig ved Foden af Træet, der havde givet det Næring, den fugtige Damp over Engene, det milde vemodige Solskin over det døende Landskab satte ham i slig forunderlig Stemning, at hans Øine fyldtes med Taarer. Da kom Emil just gaaende hjemover fra Præsten med sine Bøger under Armen. John raabte ham hen til sig, tog ham mellem begge sine Knæ, saa paa ham og begyndte at klappe ham. Emil saa, at der randt Taarer ned ad Faderens Kinder.

„Sæt dig her, Gutten min," sagde han, og Emil satte

sig ved Siden af ham. De blev afbrudte ved en Hujen og Hylen, og nogle drukne Kumpaner kom ranglende ud fra Sjappen.

„Se paa dem der," sagde John og pegte, „imellem slige Svin er det din Fa'r gaar" —. Han standsede, for det begyndte at hulke inde i ham. Saa tog han sig sammen igjen. „Drik ikke, Emil," sagde han alvorligt, „lov mig ikke at smage Brændevin, det er Norskernes Ødelæggelse her, det gjør os bare til Dyr." Han standsede atter og saa udover. „Véd du, hvem som har gjort Fa'r din til det han er?" sagde han pludseligt — „det er han derborte" — og han pegte paa Præstegaarden, — „han er værre endda end Flasken, til større Ødelæggelse. Den ene suger Livskraften af Kroppen, den anden af Sjælen." Han sad igjen en Stund i Tanker. „Din Fa'r kunde været saa staut en Kar som nogen, havde det ikke været for ham der. Du kan tro, vi havde det hyggeligt her, Emil, før han kom. Alle var venlige og hjælpsomme, vi sang vore Salmer om Søndagene, og Mo'r sang høiest af alle. Saa kom han der og fandt ud, at Fa'r din var et Helvedes Barn, en Slange i Paradiset, som drog Folk ind i Fordærvelsen — og saa begyndte de at kaste Sten paa Fa'r din, at jage ham — jage ham ned til Brændevinssjappen. Og hun, som kunde været min eneste Hjælp — han stjal hende med, og Mo'r din begyndte ogsaa at jage — jage ned til Sjappen — og nu vil han stjæle ogsaa dig ifra mig." Han vendte sig om, klemte Gutten ind til sig og sagde: „du maa aldrig jage Fa'r din ifra dig, Emil, han er ikke fuldt saa gal, som Præsten siger, men han orkede ikke at staa alene. Alene — alene ser du — bare spændt paa og trakket paa og skyet som et skabbet Dyr, og saa vil de tilslut indbilde ham, at ogsaa Gud skyr ham." Han standsede, thi hans Øie faldt paa Bogen, Gutten havde i Haanden.

Det var Pontoppidans Forklaring. „Du maa ikke tro paa alt, som staar i den Bogen, Emil," fortsatte han halvt hviskende og saa sig om, „jeg kan sige dig det nu, siden vi er alene; der staar saa meget stygt i den, der staar, at Gud, som har skabt os, lader alligevel største Parten af os gaa til Helvede. Du maa ikke tro sligt om Gud, Gutten min, Gud er bare god, men det er vi, som er nogle Rakkere. Se hvor vakkert der er udover idag — se hvor Solskinnet spiller og leger med Græs og Busk og med de visne Blade. Det lægger sig saa kjærligt baade om det døde og levende, gjør ingen Forskjel, kysser baade Brænnetlen og Rosen. Slig er Gud ogsaa, Gutten min — altid god, altid kjærlig, siger bestandig til os: „kom, kom til mig! —" det er bare vi, som ikke vil komme, vi, som ikke vil komme." John begyndte at storhulke, saa sagtnede det af i ham. „Tvivl aldrig paa Guds Kjærlighed, Emil, og vandre hans Veie, saa behøver du ikke alt det der" — og han pegte paa Pontoppidan. „Og naar din Fa'r engang er gaaet bort, saa tænk paa, at han mangen Gang længtede efter at være bare som det døde Blad der, som dog blir omfavnet af Guds Solskin." Han reiste sig — „Kom nu, skal vi gaa hjem!" Han tog Gutten i Haanden og vandrede hjemover. Da de kom nær til Huset, hørte de en drævende Salmesang og lugtede Røgen af Kaffe. Idet de passerte Vinduerne, saa John, at Stuen var fuld af Kjærringer, og der kom ogsaa Præsten kjørende i sin Karjol med Missionsbladet liggende paa Sædet. Der holdtes altsaa Kvindeforeningsmøde. John vidste, han skulde serveres nu med Suk og Hovedrysten. „Gaa du ind, Emil," sagde han, „jeg vender her." Han gik paa den modsatte Kant nedover. Han vandrede forbi Kneipen — men saa standsede han, gjorde helt om og gik ind.

VI.

John havde en Gang efter en af de vanlige Scener hjemme, hvor Hustruen „havde præket i Tide og Utide," drukket sig fuld og lagt sig til at sove under en Høstak. Det var om Vinteren; han var bleven liggende Natten over og vaagnede aldeles stiv og ude af Stand til at røre sig. Bonden, som fandt ham, maatte kjøre ham hjem. Dette blev hans Død. Han blev liggende haardt syg, og Doktoren opgav ham. Men da Hustruen hørte, at alt Haab var ude, grebes hun af Fortvivlelse og begyndte at omvende paa ham, haardere end før. John laa bare stille og svarede ikke. Saa var der intet andet at gjøre end at hente Præsten og bede ham tage Alterbrød og Vin med, om den Syge skulde kunne overtales til at annamme Alterens Sakramente. Mens hun var ude og fik Skyssen stelt istand, væltede den Syge sig ud af Sengen, slæbte sig hen til Bordskuffen, tog sin ladte Revolver og lagde den under Hovedpuden. Da hun kom ind igjen, laa den Syge stille som før. — Saa kom da Præsten omsider ind i fuldt Ornat, og John vidste, hvad Klokken var slagen. Han rørte sig ikke. Præsten satte sig paa en Stol ved Siden af Sengen. Hustruen flyttede sig bag Hovedgjerdet og saa med ængstelige Blikke, snart paa Præsten og snart paa sin Mand.

„Er ikke Angerens Time kommen endnu?" spurgte Præsten i en højtidelig Tone; „ak omvend Dem, ulykkelige Mand, omvend Dem i Tide, før det er for sent, og grib Frelsen i Jesu Blod."

Det hvide Ansigt i Sengen laa aldeles ubevægeligt, som hørte det intet.

„Ser du ikke nu, hvad dine Principer har ført til?" fortsatte Præsten; „her ligger du fordrukken, et Vrag, en

Byrde for dit Hjem, en Forbandelse for din Søn — det er Frugten af Unitarismen."

Da gnistrede det i Øinene paa den Syge, Brystet begyndte at gaa, Haanden knyttede sig paa Tæppet, og han forsøgte at reise sig som for at slaa Præsten.

„Nei du er det — du er det, som har gjort alt dette, Præst," skreg han med hæs Stemme, „du har stjaalet hende der fra mig, du har tørket ud alt Liv her i Bygden, du har gjort Menneskene her dumstolte, haardhjertede og dømmesyge, du har ødelagt mit Hjem og drevet mig ud i Drik. Ikke det, jeg lærte i Chicago, thi det gjorde mig god, det holdt mig oppe det, men du tog det fra mig du, du skvettede alt det, jeg elskede, til med Synd, og derfor forbander jeg dig — forbander jeg den Stund, du kom her. Flasken og du — Flasken og du — det er Folkets Fiender." Han segnede ned og laa og stønnede. Præsten forsøgte igjen, men da skreg den Syge, „gaa, gaa siger jeg — eller jeg styrer ikke mig selv." Han væltede Puden rundt, greb Revolveren, som laa der, og spændte Hanen — i samme Blinket var Præstekjolen og de lange Støvler forsvundne gjennem Dørsprækken, mens Konen med et Skrig kastede sig over John og rev Revolveren fra ham. „Se saa, nu er Djævelen gaaen," mumlede den Syge, „tag nu de Talerne af Robert Collyer og læs en for mig."

„Aa John! John! betænk din Sjæls Salighed," jamrede Konen, „gaa ikke herfra med disse vranglærende Skrifter paa din Tunge."

„Vil ikke du hente dem, kan jeg gjøre det selv," sagde den Syge og gjorde Tegn til at vælte sig ud af Sengen.

Konen aabnede Bordskuffen, hvor de laa, og enten det var i ubevidst Fortvivlelse, eller fordi hun mindedes Præstebogens Skjæbne — nok er det, hun rev pludselig op Ovnsdøren og kastede dem paa Varmen. I et nu var den

Syge oppe, greb med Haanden i den hede Ovn, fik fat paa en, som var bare saavidt begyndt at brænde, slukkede med den anden Haand og tumlede saa med sit Bytte tilbage i Sengen igjen. Der blev ikke et Ord sagt. Konen løftede ham op og lagde ham til Rette. Han laa pustende af Anstrængelsen med det vundne Seierstegn mellem sine foldede Hænder. Udpaa Aftenen sagde han: „hvor er Emil?" Emil blev hentet. Den Syge stirrede længe paa ham med Kjærlighed, saa bad han sin Hustru gaa ud et Øieblik. „Emil," sagde han, da de var alene, „vil du love mig en Ting. Naar du er konfirmeret, skal du reise til Chicago og søge Arbeide, og saa skal du opsøge den Mand der —" og han viste ham Navnet, som stod paa Traktaten — „og høre ham hver Søndag, saa bevares du for Drik og alle Fristelser, vil du love mig det?" Emil begyndte at græde. „Og saa maa du ikke tænke for ondt om din Fa'r — havde han holdt sig til, hvad der staar i denne Bogen, havde han aldrig drukket. Husker du der paa Haugen — Solskinnet — det døde Blad —" John kunde ikke mere. Han lukkede Øinene. Den Nat døde han stille.

VII.

Men paa Gravbakken holdt Præsten følgende Tale: „Naar man staar ved en Kristens Grav, mine dyrekjøbte Medforløste, naar man véd, at han har lukket sit Øie i Jesu Navn og tvættet sin Sjæl i Jesu Blod, da mildnes Dødens Bitterhed, da tændes Lys i Gravens Nat. Men hvor det modsatte er Tilfældet, hvor man for Sandhedens Skyld maa bekjende, at den Afdøde vandrede bort med Spot paa Læben, med Had til Kristi Evangelium — der — ja der blir det forfærdeligt, Venner. At se en Sjæl bryde sine Baand og flyve til Himmels, det burde jo fylde os med

Glæde mere end med Sorg, trods Afskedens Bitterhed, men at se en Sjæl af egen Vilje sænke sig ned i Fortabelsens Afgrund, ned i Helvedes Mørke uden Haab om nogensinde at komme derfra — det er forfærdeligt, usigeligt forfærdeligt. Og denne Mand her, ved hvis Baare vi nu staar, han var en af disse ulykkelige, der, trods det at Guds Naade paa mangfoldige Maader blev ham tilbudt, valgte det at trodse Gud, at forkaste hans Evangelium, at vandre sine egne vilde Veie til sin evige Ruin. Og derfor maa jeg mindes idag den gaadefulde Tekst i det niende Kapitel af Brevet til de Romere: „Saa forbarmer han sig da over den, som han vil, men forhærder den som han vil." Ja, mine Venner, Gud forhærdede denne Mand, men han forhærdede ham, fordi han vilde forhærdes. Og dog — dog ser vi ogsaa heri Guds vise Mening, Guds uendelige Kjærlighed. Han bortrev denne Mand i hans Livs bedste Alder, for at han ikke skulde blive en Snare for sin ubefæstede Søn, for at han ikke længer skulde forbittre Livet for en trofast og troende Hustru, og for at hans Exempel kunde staa som en Advarsel for Bygden. Ja rystes op af eders Søvn, alle I vankelmodige og tvivlende, ser Enden paa et saadant Liv, ser hvad det fører til at lytte til Vranglæreres Røster, at modstaa Guds Ords klare Vidnesbyrd. Og takker Gud, at I har Guds Ord purt og rent iblandt Eder, og holder det i Ære og forplant det til eders Børn og Børnebørn i hundrede Led." —

Og Gutorm med det blaa Øie, og Mons med den blodige Næse og de øvrige „Rettroende" takkede Gud i sit stille Hjerte, at de ikke vare som denne Tolder, udgjød Taarer og sang: „Hvo véd, hvor nær mig er min Ende."

K. Janson

Præriens Saga